

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI**

**İŞİTME ENGELİ OLAN BİREYLERE YÖNELİK AYRINTILI
ALTYAZI ÇEVİRİSİ VE ÖN LİSANS – LİSANS PROGRAMLARI
KAPSAMINDA EĞİTİM İHTİYACININ BELİRLENMESİ**

Yasin ÖZENİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin ERSOY

NİSAN - 2022

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İŞİTME ENGELİ OLAN BİREYLERE YÖNELİK
AYRINTILI ALTYAZI ÇEVİRİSİ VE ÖN LİSANS – LİSANS
PROGRAMLARI KAPSAMINDA EĞİTİM İHTİYACININ
BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasin ÖZENİR

Enstitü Anabilim Dalı : Çeviribilim

**“Bu tez 27/04/2022 tarihinde yüzyüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.”**

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Hüseyin ERSOY	Başarılı
Dr. Öğretim Üyesi Muhammed Zahit CAN	Başarılı
Dr. Öğretim Üyesi Fatıma GİMATDİNOVA	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Yasin ÖZENİR

27/04/2022

ÖNSÖZ

Bu çalışmam boyunca benden tecrübe ve bilgisi ile benden desteklerini esirgemeyen, danışmanım sayın Prof. Dr. Hüseyin ERSOY hocama teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmam için yeri geldiğinde bilgi ve fikirlerine başvurduğum, Dr. Öğretim Üyesi Filiz ŞAN, Dr. Öğretim Üyesi Muhammed Zahit CAN, Arş. Gör. Seda KOÇLU, Arş. Gör. Türkan ÖZTÜRK ve Arş. Gör. Dr. Sibel OKUYAN hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca desteklerini benden hiçbir zaman eksik etmeyen anneme, babama ve kardeşime sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Yasin ÖZENİR

27/04/2022

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	iv
GRAFİK LİSTESİ.....	v
RESİM LİSTESİ	vi
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix

GİRİŞ.....	1
------------	---

BÖLÜM 1: GÖRSEL-İŞİTSEL METİNLERİN TANIMI, ÇEVİRİ TÜRLERİ VE ÇEVİRİBİLİMDEKİ GELİŞİMİ	7
---	---

1.1. Sinema Tarihine Üst Bakış: Görselin ve İşitselin Birleşme Serüveni	8
1.2. Görsel-İşitsel Metinlerin Gelişimine Katkı Sağlayan Olaylar.....	10
1.3. Kültürlerarası İletişim Aracı Olarak Görsel-İşitsel Metinler.....	13
1.4. Görsel-İşitsel Çevirinin Tanımı ve Çeviribilim 'deki Gelişimi.....	17
1.5. Skopos Kuramı	21
1.6. Görsel-İşitsel Çeviri Türleri	22
1.6.1. Altyazı Çevirisi ve Gelişimi	23
1.6.2. Altyazı Çevirisi Türleri	24
1.6.2.1. Diliçi Altyazı Çevirisi	24
1.6.2.2. Dillerarası Altyazı Çevirisi	25
1.6.2.3. Dillerarası İki Dilli Altyazı Çevirisi.....	26
1.6.2.4. İşitme Engelliler İçin Altyazı Çevirisi	26
1.6.2.5. Ayrıntılı Altyazı Çevirisi (Kısa Bir Giriş)	27
1.6.2.6. Üstyazı Çevirisi.....	28
1.6.2.7. Canlı Altyazı Çevirisi	28
1.6.2.8. Amatör Altyazı Çevirisi	28
1.6.2.9. Açık Altyazı Çevirisi - Kapalı Altyazı Çevirisi	28
1.6.2.10. Yaratıcı Altyazı Çevirisi	29
1.6.2.11. Sesli Altyazı Çevirisi	29
1.6.3. Dublaj Çevirisi ve Türleri.....	29

1.6.4. Görsel-İşitsel Çeviride Diğer Türler	29
1.7. Görsel – İşitsel Çeviride Göz Önünde Bulundurulması Gerekenler	30
1.7.1. Altyazı Çevirisinin Genel Özellikleri	31
1.7.2. Altyazı Çevirisinin Avantajları ve Dezavantajları	36
BÖLÜM 2: İŞİTME ENGELİ OLAN BİREYLER İLE AYRINTILI ALTYAZI ÇEVİRİSİ İLİŞKİSİ	39
2.1. İşitme Engeli Olan Bireyler	39
2.2. Ayrıntılı Altyazı Çevirisi	42
2.2.1. Ayrıntılı Altyazı Çevirisinin Tercih Edilme Nedeni ve Diğer Görsel-İşitsel Çeviri Türleri İle Karşılaştırılması	44
2.2.2. Ayrıntılı Altyazı Çevirisinde Göz Önünde Bulundurulması Gerekenler	49
2.2.3. Ayrıntılı Altyazı Çevirisi Örnekleri	54
BÖLÜM 3: İŞİTME ENGELİ OLAN BİREYLERE YÖNELİK ÇALIŞMALAR, GELİŞMELER VE ÇEVİRİ EĞİTİMİ VEREN ÇEVİRİ BÖLÜMLERİNDEKİ DURUM.....	76
3.1. İşitme Engeli Olan Bireylere Yönelik Olarak Yurtdışında Yapılan Çalışmalar ve Gelişmeler.....	76
3.2. İşitme Engeli Olan Bireylere Yönelik Olarak Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar, Gelişmeler ve Çeviri Bölümlerindeki Durum	79
BÖLÜM 4: ANKET ÇALIŞMASI.....	105
4.1. Anket Çalışmasının İçeriği	105
4.2. Anket Çalışmasının Sonuçları ve Değerlendirilmesi.....	107
SONUÇ	115
KAYNAKÇA.....	120
EKLER	137
ÖZGEÇMİŞ	142

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
Bkz.	: Bakınız
BR	: Bayerische Rundfunk
ESIST	: European Association For Studies In Screen Translation
NDR	: Norddeutscher Rundfunk
ORF	: Österreichischer Rundfunk
ÖSYM	: Öğrenci Seçme Ve Yerleştirme Merkezi
RBB	: Rundfunk Berlin-Brandenburg
RTÜK	: Radyo Ve Televizyon Üst Kurulu
SDH	: Subtitling for the D/deaf and Hard-of-Hearing
SEBEDER	: Sesli Betimleme Derneği
TRT	: Türk Radyo Televizyon Kurumu
T.y.	: Tarih Yok
Vb.	: Ve Benzeri
Vd.	: Ve Diğerleri
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
ZDF	: Zweites Deutsches Fernsehen

TABLO LİSTESİ

- Tablo 1:** Üniversitelerde, Ön Lisans Düzeyinde Çeviri Eğitimi Veren Bölümlerin, Ders Veya Ders İçeriklerinin İncelenmesi Sonucunda Oluşan Tablo..... 84
- Tablo 2:** Üniversitelerde, Lisans Düzeyinde Çeviri Eğitimi Veren Bölümlerin, Ders Veya Derslerin, Ders İçeriklerinin İncelenmesi Sonucunda Oluşan Tablo..... 89

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Anket Çalışması Bölüm 1 - 1.Soru Sonuçları.....	108
Grafik 2: Anket Çalışması Bölüm 1 - 2.Soru Sonuçları.....	108
Grafik 3: Anket Çalışması Bölüm 1 - 3.Soru Sonuçları.....	109
Grafik 4: Anket Çalışması Bölüm 1 - 4.Soru Sonuçları.....	109
Grafik 5: Anket Çalışması Bölüm 1 - 5.Soru Sonuçları.....	110
Grafik 6: Anket Çalışması Bölüm 1 - 6.Soru Sonuçları.....	110
Grafik 7: Anket Çalışması Bölüm 2 - 1.Soru Sonuçları.....	111
Grafik 8: Anket Çalışması Bölüm 2 - 2.Soru Sonuçları.....	111
Grafik 9: Anket Çalışması Bölüm 2 - 3.Soru Sonuçları.....	112
Grafik 10: Anket Çalışması Bölüm 2 - 4.Soru Sonuçları.....	112
Grafik 11: Anket Çalışması Bölüm 2 - 5.Soru Sonuçları.....	113

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Tierärztin Dr. Mertens - 83.Bölüm'den Bir Sahne	55
Resim 2: Tierärztin Dr. Mertens - 83.Bölüm'den Bir Sahne	55
Resim 3: Tierärztin Dr. Mertens - 83.Bölüm'den Bir Sahne	56
Resim 4: Tierärztin Dr. Mertens - 83.Bölüm'den Bir Sahne	56
Resim 5: Tierärztin Dr. Mertens - 83.Bölüm'den Bir Sahne	57
Resim 6: Die Hohe Tatra - Leben am Abgrund'dan Bir Sahne	57
Resim 7: Familie Dr. Kleist-Zukunft - 108.Bölüm'den Bir Sahne	58
Resim 8: Familie Dr. Kleist-Zukunft - 108.Bölüm'den Bir Sahne	58
Resim 9: Familie Dr. Kleist-Zukunft - 108.Bölüm'den Bir Sahne	58
Resim 10: Familie Dr. Kleist-Zukunft - 108.Bölüm'den Bir Sahne	59
Resim 11: So Wie Du Bist'den Bir Sahne.....	60
Resim 12: Die Heiland - Wir sind Anwalt, 2.Sezon - 1.Bölüm'den Bir Sahne	60
Resim 13: Die Heiland - Wir sind Anwalt, 2.Sezon - 1.Bölüm'den Bir Sahne	61
Resim 14: Die Heiland - Wir sind Anwalt, 2.Sezon - 1.Bölüm'den Bir Sahne	62
Resim 15: Die Heiland - Wir sind Anwalt, 2.Sezon - 1.Bölüm'den Bir Sahne	62
Resim 16: Die Heiland - Wir sind Anwalt, 2.Seon - 1.Bölüm'den Bir Sahne	63
Resim 17: Frühling - Mehr als Freunde, 7.Sezon - 1.Bölüm'den Bir Sahne	63
Resim 18: Payitaht Abdülhamid - 92.Bölüm'den Bir Sahne	64
Resim 19: Payitaht Abdülhamid - 141.Bölüm'den Bir Sahne	64
Resim 20: Payitaht Abdülhamid - 141.Bölüm'den Bir Sahne	65
Resim 21: Diriliş Ertuğrul - 140.Bölüm'den Bir Sahne	65
Resim 22: Diriliş Ertuğrul - 104.Bölüm'den Bir Sahne	66
Resim 23: Diriliş Ertuğrul - 104.Bölüm'den Bir Sahne	66
Resim 24: Diriliş Ertuğrul - 104.Bölüm'den Bir Sahne	66
Resim 25: Diriliş Ertuğrul - 104.Bölüm'den Bir Sahne	67
Resim 26: Uyanış Büyük Selçuklu - 1.Bölüm'den Bir Sahne.....	68
Resim 27: Uyanış Büyük Selçuklu - 11.Bölüm'den Bir Sahne.....	68
Resim 28: Uyanış Büyük Selçuklu - 11.Bölüm'den Bir Sahne.....	69
Resim 29: Uyanış Büyük Selçuklu - 11.Bölüm'den Bir Sahne.....	69
Resim 30: Uyanış Büyük Selçuklu - 11.Bölüm'den Bir Sahne.....	70
Resim 31: Uyanış Büyük Selçuklu - 11.Bölüm'den Bir Sahne.....	70

Resim 32: Alparslan Büyük Selçuklu – 1.Bölüm’den Bir Sahne	71
Resim 33: Alparslan Büyük Selçuklu – 1.Bölüm’den Bir Sahne	71
Resim 34: Alparslan Büyük Selçuklu – 1.Bölüm’den Bir Sahne	72
Resim 35: Alparslan Büyük Selçuklu - 1.Bölüm'den Bir Sahne	72
Resim 36: Alparslan Büyük Selçuklu – 2.Bölüm’den Bir Sahne	73
Resim 37: Alparslan Büyük Selçuklu – 2.Bölüm’den Bir Sahne	73
Resim 38: Barbaroslar Akdeniz’in Kılıcı – 1.Bölüm’den Bir Sahne	74
Resim 39: Barbaroslar Akdeniz’in Kılıcı – 1.Bölüm’den Bir Sahne	74
Resim 40: Barbaroslar Akdeniz’in Kılıcı – 1.Bölüm’den Bir Sahne	74

ÖZET	
Başlık:	İşitme Engeli Olan Bireylere Yönelik Ayrıntılı Altyazı Çevirisi ve Ön Lisans -Lisans Programları Kapsamında Eğitim İhtiyacının Belirlenmesi
Yazar:	Yasin ÖZENİR
Danışman:	Prof. Dr. Hüseyin ERSOY
Kabul Tarihi:	27/04/2022
Sayfa Sayısı:	ix (ön kısım) + 136 (ana kısım) + 6 (ek)
Günümüz teknolojik olanakları ve altyapıları sayesinde kültürel alışverişin geçmişe oranla daha da hızlandığını yaşayarak görmekteyiz. Bu kültürel alışverişin önemli aktörlerinden biride bir kültüre ait birçok etmeni içerisinde barındırabilecek film veya dizi gibi içerikleri kapsayan görsel-ışitsel metinlerdir. Nitekim film veya dizi gibi görsel-ışitsel metinlerin pek çok türünün bulunması nedeniyle, birçok kitleye hitap edebilmektedirler. Ancak film veya dizi gibi görsel-ışitsel metinleri, işitme engeli bulunan bireylerin izlemesi, işitme engeli bulunmayan bireylere göre içeriği anlama konusunda kimi zorluklar yaşayabilecekleri durumlarla karşılaşabilmektedirler. Bu çerçevede film veya dizi gibi görsel-ışitsel içeriklerin izlenilmesi esnasında zorluklar yaşayabilecek olan işitme engeli bulunan bireyler için ayrıntılı altyazı çevirisinin önemi ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Çalışma kapsamında işitme engeli bulunan bireyler için film veya dizi gibi herhangi bir görsel-ışitsel metni izlerken, görsel ve ışıtsel bağlantıları anlamlandırma konusunda yaşayabilecekleri sorunlar karşısında, ayrıntılı altyazı çevirisinin önemini ortaya koyabilmek için bir anket çalışması yapılacaktır. Film veya dizi gibi içeriklerden belirli kesitler sunarak, standart altyazı çevirisi formatı ile ayrıntılı altyazı çevirisi formatını karşılaştırabilmeleri sağlanarak, bu kapsamda belirli sorular sorulacaktır. Ayrıca üniversitelerin, ön lisans ve lisans programları kapsamında çeviri eğitimi veren bölümlerin ders içerikleri incelenecek ve bu uygulama ile ilgili doğrudan veya katkı sağlayacak bir ders veya derslerinin bulunup bulunmaması incelenecektir. Elde edilen anket sonuçları ile birlikte bazı öneriler yapılmaya çalışılacaktır.	
Anahtar Kelimeler:	Altyazı, Altyazı Çevirisi, Ayrıntılı Altyazı Çevirisi

ABSTRACT	
Title of Thesis: SDH (Subtitling for the D/deaf and Hard-of-Hearing) Translation for Hard-of-Hearing People and Identifying the Education Need within the Scope of the Associate and Undergraduate Programs	
Author of Thesis: Yasin ÖZENİR	
Supervisor: Prof. Dr. Hüseyin ERSOY	
Accepted Date: 27/04/2022	Number of Pages: ix (pretext) + 136 (mainbody) + 6 (app.)
Thanks to today's technological possibilities and infrastructures, we experience that cultural exchange accelerates even more than in the past. One of the important actors of this cultural exchange is the audio-visual texts, which include content such as movies or TV series that can contain many factors belonging to a culture. As a matter of fact, since there are many types of audio-visual texts such as movies or TV series, they can appeal to many audiences. However, individuals with hearing impairment's watching audio-visual texts such as movies or TV series may encounter situations where they may experience some difficulties in understanding the content compared to individuals without hearing impairment. In this context, the importance of SDH Translation will be tried to be revealed for individuals with hearing impairment who may experience difficulties while watching audio-visual content such as movies or TV series. Within the scope of this study, a survey will be conducted in order to reveal the importance of SDH Translation, in the face of problems they may experience in making sense of audio-visual connections while watching any audio-visual text such as a movie or TV series. Specific questions will be asked in this context, by presenting specific sections from content such as movies or TV series, enabling them to compare the standard subtitling translation format with the SDH Translation format. In addition, the course contents of the departments that provide translation education within the scope of associate and undergraduate programs of universities will be examined and whether there is a course or courses that will directly or contribute to this application will be examined. Some suggestions will be tried to be made with the obtained survey results.	
Keywords: Subtitle, Subtitle Translation, SDH (Subtitling for the D/deaf and Hard-of-Hearing) Translation	

GİRİŞ

Günümüz dünyasının günden güne hızlı bir değişim ve dönüşüm içerisinde olduğu görülmektedir. Bu çerçevede birçok alanın içinde bulunduğu şartlara göre şekillendiğini ve ilgili zamana göre kendini yeniden düzenlediği ifade edilebilmektedir. Bunu sadece ülkeler için ekonomik anlamda daha çok katkı sağladığı düşünülen tıp, lojistik, turizm vb. alanlar olarak düşünülmesi gerekmektedir. Çünkü ülkelerin içerisinde bulunduğu döneme göre şekillenme sürecinde bu alanların dışında katkı sağlayan birçok alan bulunmaktadır. Bunlardan biride sinema gibi gösteriler sunan ortamlarının yanında içinde bulunduğumuz dönem içerisinde teknolojik olanakların gelişmiş olması nedeniyle internet üzerinden hizmet veren platformlarında gelişmesiyle, akıllı televizyonlar, akıllı telefonlar gibi araçlar üzerinden kolay bir şekilde erişilebilen görsel-işitsel metinlerdir. Özellikle görsel-işitsel metinler çatısı altında değerlendirebilecek olan film, dizi veya video gibi içerikler bu kapsamda özellikle önemli bir yere sahip oldukları düşünülmektedir. Bu tür içerikleri bakıldığında birçok türü ile karşılaşılabilmektedir. Bu çerçevede aksiyon, macera, korku, belgesel, komedi, bilim kurgu, fantastik, animasyon, polisiye, dram, tarih, reklam, gibi daha birçok tür örnek verilebilmektedir. Hepsinin kendine göre bir içeriği ve bu çerçevede kendine has özellikleri bulunabilmektedir. Özellikleri ve içerikleri birbirinden farklı olan bu görsel-işitsel metin türleri her ne kadar kendi üretiliş gayelerine uygun şekilde oluşturulsa da, bu kapsamın dışında yeri geldiğinde sadece düşünüleni ilgili ülkenin kitlesi dışında da diğer ülkelerdeki bireylere de hitap edebilmektedir. Örneğin çok fazla beğeni toplayan veya hasılat elde eden bir filmin diğer ülkelerden de talep edilmesi doğrultusunda, bu ülkelerde de gösterime girmesi veya televizyonlarda yayınlanması, filmin veya dizinin yapıldığı ilgili ülkenin tanınmasına katkı sağlayacaktır. Bunun gibi daha birçok örnekler film, dizi veya video gibi görsel-işitsel metin içerikleri için dile getirilebilmektedir. Lakin dikkat edilmesi gereken kimi hususların olduğu düşünülmektedir. Elbette hazırlanan içeriğin kendine göre bir kitlesi, bir amacı veya belirli kimi özellikler çerçevesinde hazırlanmış olabilmektedir. Bu çerçevede ilgili içeriğin hitap edeceği bireylerin yanında, ayriyeten hitap edebileceği bireylerde göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü ilgili içerik üretildiği ülkenin anadilinde yapılıyor olsa da, ülke dışında çevirisi ilgili ülkeye göre altyazı veya dublaj o ülkenin ilgili bireyelerine göre uyarlanıp düzenleniyor olsa dahi, ilgili içeriklerdeki görsel ve işitsel arasında bağlam kuramayabilecek veya zorluk yaşayabilecek bireyler bulunabilmektedir. Bu bireyler

işitme engeli olan bireyler başlığı altında incelenecek olan işitme engelli bireyler ve sağır bireylerdir. Bu çalışmanın önemli bir noktasını oluşturacak olan ayrıntılı altyazı yöntemi bu tür bireylere yönelik olarak oldukça yararlı bir uygulama olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Nitekim günümüzde artan teknolojik olanaklar ile beraber kültürel alışverişin daha da yoğunlaştığını yaşayarak şahit olunduğunu düşündüğümüz bu dönemde, karşı kültür tarafından üretilen, görsel-işitsel metinler kapsamındaki ilgili içerikleri veya istenilen içeriklere daha rahat ulaşılabilirdiği ifade edilebilmektedir. Bu çerçevede engeli bulunmayan bireyler gibi, engeli bulunan işitme engelli bireyler veya sağır bireylerinde, bu tarz içerikleri izleme isteği oluşabilmektedir. Bu isteğe karşılık olarak, bu bireylere yönelik, ayrıntılı altyazı uygulamasının çok önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir. Çünkü ayrıntılı altyazı uygulaması, hem ilgili yazı diline vakıf hem de yazılı olarak ifade edilen ilgili ifadeleri anlayabilecek bireylerin, altyazı ile izleyeceği herhangi bir film veya dizi gibi görsel-işitsel bir metinde daha rahat ve anlaşılır olmasını sağlayabilecektir. Bir diğer taraftan ise ilgili görsel ve işitsel arasında bağlam kurmasını sağlayan ilgili açıklamalar ile olabildiğince yardımcı bir uygulama olabileceğinden, bu bireylere ilgili içeriği anlama konusunda daha uygun bir ortam oluşturduğu bu çerçevede söylenilebilmektedir.

Bu kapsamda, bu bireylere yönelik olarak yurtiçinde çeviri eğitimi verilen ilgili çeviri bölümlerinde, ayrıntılı altyazı uygulamasına yönelik derslerin olup olmadığı veya kimi ilgili dersler çatısı altında verilip verilmediği incelenmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede günümüz teknolojik olanakları sayesinde işitme engeli bulunan bireylere yönelik olarak görsel-işitsel metinleri anlamalarına yardımcı olabilecek çalışmaların giderek arttığı düşünülürse, üniversiteler kapsamında eğitim veren çeviri bölümlerinin de ayrıntılı altyazı çevirisini ilgili ders veya dersler içerisinde verebileceği düşünülmektedir. Elbette her çeviri bölümünün, öğrencisine kazandırmak istediği yetiler farklı olabileceğinden, bu kapsamda ders içeriklerini oluşturduğu söylenebilir. Ancak hızla değişen ve gelişen dünyamız içerisinde kendimizi güncel tutmamız gerektiği düşünülmektedir. Bu çerçevede özellikle çeviri eğitimi alacak olan bir çevirmen adayının ileride herhangi bir görsel-işitsel metnin çevirisini gerçekleştirebileceğinden, eğitim hayatı içerisinde aldığı çeviri eğitimi kapsamında bu bireylere yönelik farkındalık gerçekleştirilebilecek olan ayrıntılı altyazı çevirisi uygulaması ile ilgili eğitim veya farkındalığın önem taşıdığı görülmektedir.

Çalışmanın Konusu

Gelişen teknolojik araçlar sayesinde, farklı kültürlerin buluşmasına olanak sağlayan bu olanaklar ile birlikte, farklı kültürler içerisinde yaşayan insanların diğer kültürlerde yaşamlarını devam ettiren insanların, gelenek, görenek ve yaşam biçimleri gibi özellikleri daha yakından tanıma fırsatına sahip oldukları bu kapsamda söylenilebilmektedir. Bu çerçevede bu karşı kültürü tanıma fırsatını veya merakını, film veya dizi gibi görsel-ışitsel metinlerin katkı sağladığı dile getirilebilir. Ancak bir diğer taraftan bu görsel-ışitsel metinler çatısı altında değerlendirebilecek olan film veya dizi gibi içeriklerin, engeli bulunmayan bireyler için her ne kadar ilgili düzenlemeler yapıp aktarıldıktan sonra, anlayabilecekleri bir format 'da olsa da, işitme engeli olan işitme engelli bireyler ve sağır bireyler için aynı oranda olmadığı söylenilebilir. Bu çerçevede, çalışmada işitme engelli bireylere ve sağır bireyler yönelik olan ve standart altyazı uygulamasına göre daha yeni yeni oturmaya başlayan ayrıntılı altyazı uygulamasının, bu bireyler için ne kadar önemli olabileceği ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışma ile birlikte, işitme engelli bireylere ve sağır bireylere yönelik olarak ayrıntılı altyazı uygulamasının ne kadar önemli ve gerekli olabileceği ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda, bu bireylerin film veya dizi gibi görsel-ışitsel metin içeriklerini daha iyi anlamalarına yardımcı olabilecek olan ayrıntılı altyazı çevirisinin, çeviri eğitimi veren bölümlerde bu bireylere yönelik çalışmaların yapılabilmesi ilgili dersler kapsamında yer verilmesinin önemi ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Böylece çeviri eğitimi alan ve ileride bu alana yönelebilecek olan bir çevirmen adayının, bu bireylerin izleyebilecekleri film veya dizi gibi içeriklerde hangi durumlarda zorluklar yaşayabilecekleri gibi konularda bilgilenmelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Nitekim çeviri eğitimi alan ve ileride bu bireylere yönelik olarak altyazı çevirisi gerçekleştirecek olan bir çevirmen adayının, alacağı çeviri eğitimi çerçevesinde bu bireylere yönelik olan bir altyazı çevirisinde nelere dikkat edilmesi gerektiği gibi birçok noktayı görebilmesine ve öğrenebilmesine, olanak sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede bunun ne kadar önemli olabileceğinin bu çalışma ile katkı sağlanmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın Amacı

Bu araştırma konusu amacı, işitme engelli bireylere ve sağır bireylere yönelik farkındalığı arttırmak ve bu bireylere yönelik olarak ayrıntılı altyazı uygulamasının gerekliliği ve önemini ortaya koymaya çalışmaktır. Bu çerçevede çeviri eğitimi veren bölümler kapsamında bu bireyler yönelik olan altyazı çevirilerinin ilgili ders veya dersler çatısı altında verilmesinin ne kadar önemli bir noktada da olabileceği ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışma kapsamında, görsel-işitsel metinlerin ne olduğu, gelişimi, çatısı altında hangi alt başlıkları içerdiği ve çalışma kapsamında ilgili alt başlıklarının tanımlamaları yapılmaya çalışılacaktır. Burada belirtilmesi gereken bir nokta ise bu çalışma kapsamında ifade edilecek olan görsel-işitsel metinler ifadesi ile daha çok çatısı içerisinde bulunan film ve dizi gibi türleri ifade ettiği göz önünde bulundurulmalıdır. Elbette görsel-işitsel metinler genel hatlarıyla anlatılmaya çalışılacaktır, ancak görsel-işitsel metinler alanı içerisinde birçok tür bulunduğundan, çalışma içerisinde bulunan görsel-işitsel metinler ifadeleri bir önceki cümlede belirtilen bilgiler kapsamında değerlendirilmelidir. İlerleyen başlıklarda ise altyazı alanının ne olduğu, çatısı altında hangi alt başlıkları içerdiği ve çatısı altında bulunan standart altyazı ve ayrıntılı altyazı alanlarının özellikleri ve birbirinden farklılıkları ifade edilmeye çalışılacaktır. Farklı iki grup olmalarından ve ayrıntılı altyazı çevirisinin hitap ettiği bireyler olan, işitme engelli bireylerin ve sağır bireylerin hangi özelliklere sahip oldukları, bu bireylerin dünya ve ülkemizdeki nüfus içerisindeki yeri ve bu bireylere yönelik yapılan ayrıntılı altyazı uygulamasında nelere dikkat edilmesi gerektiği dile getirilecektir. Bu bireylere yönelik olarak altyazı konusunda yurtdışı ve yurtiçinde ulaşılan çalışmalara değinilmeye çalışılacaktır.

Bu çerçevede bu bireylere yönelik olarak yapılan çalışmaların tespit edilmeye çalışılacak olup, bu bireylere yönelik olarak ayrıntılı altyazı çevirisinin gerekliliği ve ayrıntılı altyazı çevirisi yapacak bir çevirmenin, bu kitleye yönelik olarak yapılacak olan ayrıntılı altyazı çevirisi konusunda, belirli bir eğitimin gerekli olup olmadığı ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Çünkü ayrıntılı altyazı çevirisi, standart olarak ifade edebilecek olan normal bir altyazı çevirisinden bazı noktalarda farklılaşmaktadır ve farklı bilgileri bilmeyi gerektirmektedir. Nitekim bu durum ile ilgili daha detaylı bilgilere çalışma içerisinde

ifade edilmeye çalışılacaktır. Böylece ayrıntılı altyazı çevirisi yapacak olan bir birey, bir diğer ifadeyle bir çevirmenin bu konuda bilinçlenebileceği, eğitim alabileceği en iyi yerin, çeviri eğitimi veren çeviri bölümleri olduğu düşünülmektedir. Çünkü çeviri eğitimi veren çeviri bölümlerinde, çeviri ile ilgili birçok konuyu, bilgiyi ve bu çerçevede kazandırılmak istenen yetilerin olduğu bu çerçevede vurgulanabileceği düşünülmektedir. Nitekim bu kapsamda yurtdışındaki örneklerin dışında, yurtiçindeki örnekler ve üniversitelerdeki çeviri bölümlerinde buna yönelik olarak ders veya dersler çerçevesinde eğitimin verilip verilmediği, bu yönde bir uygulamanın yapılıp yapılmadığı gibi bilgiler incelenmeye çalışılacaktır. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse eğer, ayrıntılı altyazı çevirisine yönelik olarak ÖSYM'nin ilgili kılavuzunun temel alınması ve incelenmesi sonucunda içerisinde tespit edilen, yurtiçinde yer alan veya yurtdışında (ilgili kılavuzda yer alan yurtdışındaki üniversiteler veya ülkelerin ortaklaşa kurduğu üniversiteler gibi) bulunan üniversitelerin ilgili çeviri bölümlerinin ders içerikleri incelenecektir. Elbette burada yeniden belirtilmesi gereken bir bilgi ise incelenen üniversiteler ÖSYM'nin ilgili kılavuzunun temel alınması ve incelenmesi sonucunda bünyesinde çeviri eğitimi veren bölümleri bulunduran üniversiteleri ve ilgili çeviri bölümlerini kapsamaktadır.

İlgili incelemeler sonucunda ulaşılan bilgiler ile birlikte, ayrıntılı altyazı çevirisinin bu bireylerde, standart altyazı çevirisine göre olumlu yansımaların olup olmadığını görmek içinde bir anket çalışması uygulanması düşünülmektedir. Anketin genel sorular olarak ifade edebilecek olan; yaş, eğitim durumu gibi tespit edilmeye çalışılacak olan sorular dışında, anketin diğer kısmının ise bu çalışmanın çok önemli bir noktasını oluşturduğu bu çerçevede dile getirilebilir. Nitekim ifade edilen bu bölümde, yabancı veya yerli bir film, dizi veya video gibi içeriklerden kimi kesitler yer alacaktır. Anket çalışması içerisinde yer alan ilgili içeriklerin kesitleri için normal bir altyazı olarak ifade edebilecek olan bir standart altyazı çevirisinin yanında, bu bireylere daha çok hitap ettiği düşünülen bir ayrıntılı altyazı çevirisi ile beraber sunulacaktır. Bir diğer ifadeyle, anket çalışması içerisinde yer verilecek olan film veya dizi kesitleri için oluşturulan standart altyazı çevirisine karşılık, aynı içerik ile ilgili bir ayrıntılı altyazı çevirisi seçeneği de sunulacaktır. Bu çerçevede aynı ilgili içerik için iki altyazı seçeneği oluşturulacak olup, kendilerine hangi altyazı türünün daha uygun olduğu sorularak, görüşleri alınması düşünülmektedir. Anket çalışması sonrasında, varılması düşünülen veriler çerçevesinde,

işitme engeli olan bireylere yönelik olarak ayrıntılı altyazı çevirisinin, bir ders veya ilgili dersler altında verilmesinin ne kadar gerekli ve önemli olabileceği hakkında önerilerde bulunulması düşünülmektedir.

BÖLÜM 1: GÖRSEL-İŞİTSEL METİNLERİN TANIMI, ÇEVİRİ TÜRLERİ VE ÇEVİRİBİLİMDEKİ GELİŞİMİ

Bu başlık altında yer alacak olan ilgili bilgilere yer verilmeden önce belirtilmesi gereken önemli bir nokta olduğu düşünülmektedir. Her ne kadar belirtecek olan ilgili bilgi yukarıda yer alan çalışmanın yöntemi adlı başlık içerisinde kısmen belirtilmiş olsa da, çalışmanın daha iyi anlaşılması için burada yeniden belirtilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu çerçevede, çalışma içerisinde bulunan görsel-ışitsel metinler ifadesi ile daha çok çatısı içerisinde bulunan film ve benzeri türleri ifade ettiği unutulmamalıdır. Elbette görsel-ışitsel metinler genel hatlarıyla anlatılmaya çalışılacaktır, ancak görsel-ışitsel metinler alanı içerisinde birçok tür bulunmasından dolayı, çalışma içerisinde yer alan görsel-ışitsel metinler ifadeleri bir önceki cümlede belirtilen bilgiler kapsamında değerlendirilmelidir.

Görsel-ışitsel metinler kavramı ile ilgili birçok tanımlamalar yapılabilmektedir. Bu çerçevede görsel-ışitsel kavramının Türk Dil Kurumu'nun çevrimiçi sözlüğünde yer verilen anlamına bakıldığında, “Görme ve işitme duyularıyla ilgili olan, odyovizüel” ifadesi ile karşılaşılmaktadır¹. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere, iki duyunun ön planda olduğu, yani görme duyusu ile işitme duyusunun birlikte kullanıldığını ve bu çerçevede görsel-ışitsel metinlerde, bu iki duyu ile birlikte erek kitle tarafından izlenen ilgili içeriğin kendilerinde bir anlam kazandığı çıkarılabilmektedir. Bir başka kaynağa bakıldığında ise bu metin türünün Reiss tarafından “multimedia metinler” olarak ifade edildiği, bunun nedeni olarak ise, diğer metin türlerinden farklı olduğunun düşünülmesi ve dilsel olarak görülmeyen etkenlere de bağlı olması görüşünden hareket ediliyor olmasından dolayı olduğu anlaşılmaktadır (Reiss, 1971; Akt. Şevik vd., 2016, s.275). Görsel işitsel metinler kavramından önce, “ışitsel-araçsal metinler (audio-mediale Texte)” kavramı ve “çoklu ortam” olarak da ifade edildiği belirtilen, “çoklu-araçsal metinler (multimediale Texte)” kavramlarında kullanıldığı belirtilmektedir (Stolze, 1997, s.121-127; Akt. Köprülü, 2016, s.161-162).

Bu çerçevede görüldüğü üzere görsel-ışitsel metinlerde hedef kitle için ilgili içeriğin aktarılmasında birden çok kanalın kullanıldığı anlaşılmaktadır. Buradan da anlaşıldığı

¹ Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi:16.09.2020

üzere görsel-işitsel metinler kapsamında, erek kitlenin birden çok dikkat etmesi gereken kanal ve bu kapsamda bunlar arasında bir bağlam kurması gerekmekte olduğu görülmektedir. Bu yüzden hazırlanan görsel-işitsel metnin olabildiğince, erek kitlenin ilgili olay örgüsü içerisindeki anlam örgüsü içerisindeki uyum kapsamında olabildiğince en iyi şekilde bir bağlam kurarak, bu çerçevede ilgili olay örgüsü etrafında bağlamı kolayca kurabilmesini sağlamaya çalışması gerektiği anlaşılmaktadır.

1.1. Sinema Tarihine Üst Bakış: Görselin ve İşitselin Birleşme Serüveni

Görsel-işitsel metinlerin ortaya çıkışına bakıldığında, aslında doğrudan bir noktadan başlamadığı anlaşılmaktadır. Nitekim birçok alanda olduğu gibi kimi gelişmelerin birbirini takip etmesi ile kimi ilerlemelerin ve bu çerçevede yeni gelişmelerin ortaya çıkmış olduğu ifade edilebilir. Sinemanın gelişmesinde birçok çalışmanın ve gelişmenin katkı sağladığı görülmektedir. Bu gelişmelerden biriside fotoğraf olup, sinemanın gelişmesinde önemli bir görev üstlendiği görülmektedir (bkz. Abisel, 2019, s.16-22). Bu çerçevede kinetoscope icadına yer verilip, açıklanması gerekmektedir. Edison'un sahip olduğu şirket tarafından 1891 yılında Amerika'da, kinetoscope 'un bir prototipi gösterilmiş ve resimlerin hareket etmesini sağlayarak, izleyen kişiye hareketli resimler görmesine olanak sağladığı ve bu durumun da sinematografin gelişmesinde etkili olduğu belirtilmektedir (Akman, 2019²). Sinematografi basit bir şekilde ifade etmek gerekirse, 1895 yılında iki Fransız kardeş olan Lumiere kardeşler tarafından geliştirilen ve hareketleri kaydedebilen ve bunları kısa bir film olarak sunabilen bir cihaz olarak ifade edilmektedir (Was Ist Was, 2021³).

1895 yılında çekilen ve 55 saniye süren “Arrival of a Train at La Ciotat” adlı eser, sinema tarihinin ilk eseri olarak kabul görmekte olup; Lumiere kardeşlerin bu başarısı tarihin ilk filmini, sinemasını ve sinema yapımcılarını ortaya çıkardığı ifade edilmektedir (Akman, 2019). Bir diğer taraftan da, o gün orada ilgili eseri izleyen kitlenin, trenin gara geldiği sahne de, trenin kendi üzerlerine, yani kendilerine doğru geldiklerini düşünerek, bir panik

² Akman, C. (2019). Sinemanın Kısa Tarihi, https://medium.com/@can_akman/sineman%C4%B1n-k%C4%B1sa-tarihi-e6d838f25fb0, Erişim Tarihi: 08.11.2020

³ Was Ist Was. (2021). 1895 - Die Bilder Lernen Laufen, <https://www.wasistwas.de/archiv-sport-kultur-details/1895-die-bilder-lernen-laufen.html>, Erişim Tarihi: 28.11.2021

yaşadıkları da belirtilmektedir (TRT Haber, 2018⁴). Görüldüğü üzere, o devirdeki insanlar üzerinde, özellikle bu görsel şölene şahit olanlar üzerinde oldukça büyük bir etki bıraktığı çıkarımı da bu çerçevede yapılabilir. Uzun yıllar sessiz bir şekilde devam eden filmlerin, 1930'lu yıllara gelindiğinde film şeritleri üzerlerine eşlemeli bir şekilde yazımlanabilen işitsel öğelerin kullanımının yaygınlaştığı, ancak bu tarihler sesli film için öne çıksa da, Edison ve ilgili dönemin mucitleri tarafından, sesi, görüntüyle eşlemeli olarak sunabilmeyi önceden keşfettikleri belirtilmektedir (Abisel, 2019, s.285). Hatta bu tekniğin ilk sesli film olarak belirtilen “Caz Şarkıcısı (The Jazz Singer, 1927)” adlı filmde kullanılan ses tekniğiyle aynı teknikte olmasına rağmen ilgi çekmemesine karşın, Warner Brothers şirketi tarafından yapılan bu filmin başarısı, popüler bir şarkıcının rol almasından kaynaklandığı belirtilmektedir (Abisel, 2019, s.285).

1930'lu yıllar ile birlikte araştırmalar neticeye ulaşmış ve filmler içerisine sesin artık eklenebildiği ve görsel ile sesin birleşmesi sonucunda birçok yeniliğinde beraberinde geldiği, bu çerçevede birçok ülkenin veya o ülkede faaliyet gösteren ilgili film şirketlerin gelişen şartlar çerçevesinde kendilerini yeniledikleri belirtilmektedir (Abisel, 2019, s.286). Örneğin, yapımcı şirketler, stüdyolar veya salonlar bu yeni değişimin getirdiği yenilik karşısında, ilgili düzenlemelerini yapıp her ne kadar maliyetli bir duruma girmiş olduklarını düşünseler de, filmlerin ilgi görmesinden dolayı yatırım maliyetlerini kısa sürede karşıladıkları dile getirilmektedir (Abisel, 2019, s.286).

Görüldüğü üzere yapılan düzenlemeler ile birlikte, filmlere gösterilen ilginin arttığı ve yapmış oldukları ilgili yatırım giderlerinin kısa sürede karşıladıkları görülmektedir. Bu durumu özellikle belirtilmesinin nedeni ise, sessiz filmler de seyircinin sadece izlenilene odaklanması gerektiğinden dolayı, her ne kadar yabancı bir dizi, film veya başka bir görsel içerik olsa da, anlamasını gerektirdiği bir dil orta da olmadığı bu çerçevede anlaşılabilir. Ancak filmlere ses özelliğinin gelmesi ile birlikte, yani kimi ses oluşturan efektlerin veya konuşmaların koyulması ile birlikte, farklı dillerdeki içeriklerin anlaşılmasını zorlaştırmış olduğunu ve bu dile vakıf olmayan insanlar için anlama konusunda zorlukların ortaya çıkabileceği ifade edilebilir. Böylece bu durum karşısında,

⁴ TRT Haber. (2018). Sinema Tarihine 'Işık' Tutan İsimler: Lumiere Kardeşler, <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/sinema-tarihine-isik-tutan-isimler-lumiere-kardesler-399284.html>, Erişim Tarihi: 09.11.2020

çevirinin burada ne kadar önemli olduğu ve kültürlerarası etkileşime ne kadar hizmet ettiğini bir kez daha anlaşıldığı görülmektedir.

1.2. Görsel-İşitsel Metinlerin Gelişimine Katkı Sağlayan Olaylar

Bu alt başlık altında yer alacak olan bilgilere yer vermeden önce bir noktanın göz önünde bulundurulması istenilmektedir. Görsel-işitsel metinler kavramı kullanılırken, görsel-işitsel alan içerisinde yer alan tüm alt alanlar kast edilmemektedir. Kast edilen, film ve benzeri içeriklerin olduğu unutulmamalıdır. Bu başlık altında yer alacak olan bilgiler, bu nokta göz önünde bulundurularak okunmalıdır.

Tarihteki birçok gelişmede olduğu gibi, görsel işitsel metinlerinde gelişmesini hızlandıran olaylar olduğu görülmektedir. Bu kapsamda yukarıda yer verilmiş olan bilgilerden de hareketle; tarih içerisinde görsellerin, çizilmiş resimlerin veya fotoğrafların şeritler halinde oynatılması gibi dönemlerde, daha çok içinde bulunduğu topluma yönelik olarak hazırlanan ve daha çok onlara hitap eden eserler veya çalışmalar ortaya koyulduğu anlaşılmaktadır. Bunu diğer toplumlara ulaşamıyor anlamında söylenilmemektedir, ancak ilgili eserler veya çalışmalar yukarıda da ifade edilen ilgili ifadelerden hareketle daha kısıtlı bir alan içerisinde kaldığı anlaşılmaktadır.

Sessiz olarak, yani sadece görsel olarak izlenen filmler döneminde ise, sadece görsele odaklanılması gerektiğinden, belki bir önceki dönemlere göre her ne kadar görüntü kalitesi, izlenilenden keyif alma oranı artmış olarak düşünülse de, tam olarak istenilen bir aktarım olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü izlenilen görüntüler sadece görüntü olarak vardı ve ilgili görseller içerisinde ses barındıran etmenler olsa da, bunların tam olarak aktarılamadığından, bir bütünlük sağlanamadığı ve o dönemki şartlar çerçevesinde her ne kadar, belki bir eksiklik olarak görülme de, bir görseli daha da güzelleştirebilecek bu etkinin eksikliği dile getirilebilir. Bir diğer taraftan sessiz sinema dönemi olarak ifade edilebilecek olan bu dönemde, arayazıların kullanımı, bu çalışmanın temellerinden birini oluşturan ve görsel-işitsel metinlerin çevirisi konusunda kullanılabilecek çeviri türlerinden biri olan altyazı çevirisinin gelişiminde önemli bir katkı sağladığı söylenebilir. Nitekim bir çalışma içerisinde de belirtildiği üzere, arayazılar bir filmin anlaşılmasına yardımcı olan üzeri yazılı kartlar olarak ifade edildiği görülmektedir (bkz. Şahin, 2015, s.972). Bir diğer çalışma içerisinde arabaşlıklar olarak belirtildiği görülmektedir (bkz.

Okuyuz, 2016, 76). Bu konu ile ilgili olarak bilgilere, bu çalışma içerisinde yer alan ilgili bazı alt başlıklar altında daha açık bir şekilde ifade edilmeye çalışılacaktır.

İlerleyen dönemlerde, ilgili gelişmeler ile birlikte, dönem şartları çerçevesinde filmlere eklenen ses özelliği ile birlikte, ilgili görsellerin daha da ayrı ve gelişmiş bir noktaya geldiği anlaşılmaktadır. Bu durumun özellikle 1930'lar ile birlikte hızlandığı ve özellikle sesin eklenmesi ile birlikte daha da gelişmeye yönelik bir ivme kazandığı görülmektedir (Akman, 2019).

Nitekim bu çerçevede ilgili gelişmelerin nasıl olduğu ve gelişmeye yönelik olarak kazandığı ivmenin hangi gelişmeler ve yenilikler ile birlikte olduğunu olabildiğince ifade edilmesi gerekmektedir. Çünkü her dönemde görülebilecek olan sağır veya işitme engelli bireylerin, hangi sıkıntıları çekebileceği konusunda hem fikir sahibi olma açısından, hem de ilerleyen bölümlerde daha net anlaşılabileceği üzere ayrıntılı altyazı çevirisinin bu bireyler için neden önemli ve gerekli olduğu konusunda, kimi sonuçlara varılabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede ilk olarak kimi ülkelerde görsel-işitsel metinlerin, özellikle sesli film döneminden itibaren, yani yaklaşık 1930'lardan sonra, kimi gelişmeleri ve ilgili örneklerin verilmesinin daha yararlı olacağı düşünülmektedir.

İncelenen bir çalışma içerisinde ikinci dünya savaşından etkilenen sinemanın ve ikinci dünya savaşı sonrasında, bazı ülkelerin sinemaları ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Bu bilgilere burada yer verilmesinin nedeni ise sesli sinema dönemine geçildikten sonraki süreçte ve ikinci savaşı sonrası bazı ülkelerin sinemalarında ne gibi durumların yaşandığı ile ilgili kısaca bilgi vermeye çalışmaktır. Bu çerçevede ilgili çalışma içerisinde belirtildiği üzere, sesli sinema ile birlikte seyirci sayılarında bir artış yaşandığı, ancak bir diğer taraftan ise sinema sektörünün özellikle ikinci dünya savaşından etkilendiği ve sinema sektöründe bir durgunluğa neden olduğu ifade edilmektedir (Çevirir & Yakışan, 1994, s. 133-134). Örneğin, Amerika Birleşik Devletlerinde, savaş sonunda yapılan düzenlemelerin yönetmenlerin işini zorlaştırdığı ve yapımcılarında, teknolojik olanaklardan yararlanarak müşteri çekmeye çalıştıkları, ancak 1950'li yıllarda ise televizyonun yaygınlaşmasının büyük film şirketlerinin çökmesine neden olduğu belirtilmektedir (Çevirir & Yakışan, 1994, s.133-134).

İtalya'da ülkenin içerisinde bulunduğu durum kapsamında yıkım ve toplumsal sorunlar ile ilgili filmlerin öne çıktığı belirtilirken; Fransa'da daha çok Yeni Dalga hareketi olarak

adlandırılan hareketin ön planda olduğu; İngiltere’de ise önemli gelişmeler yaşandığı ifade edilmektedir (Çevirir & Yakışan, 1994, s.134). Almanya’da ise özellikle ikinci dünya savaşından sonra sinema sektöründe uzun bir süre gelişme göstermediği belirtilirken; Avustralya sinemasının ise, 1970’lere kadar bir varlık gösteremese de, o yıllarda kurulan Avusturalya Film Komisyonunun desteğiyle kimi gelişmelerin yaşandığı belirtilmektedir (Çevirir & Yakışan, 1994, s.135).

Doğu Avrupa’da ise, sinema sektörü devlet tarafından desteklendiği ve birçok sinema eğitimi veren okulların açıldığı; İsveç’in istediği başarıyı yakalayamadığı; Hindistan’da ise çekilen filmler daha çok kendi kitlesine hitap ettiğinden, uluslararası kapsamda yeterince etkili olamadığı; Japonya’nın ise büyük bir ilerleme gösterdiği belirtilmektedir (Çevirir & Yakışan, 1994, s.135). Güney Amerika ve Afrika’da ise ulusal motiflerden faydalanılarak, halkları sömürü ve baskıya karşı bilinçlendirme ile ilgili filmlerin yapılmış olduğu belirtilirken; Türkiye’deki durumun ise, daha çok inişli çıkışlı bir özellik gösterdiği anlaşılmaktadır (Çevirir & Yakışan, 1994, s.135-136).

Görsel-işitsel çeviri ve özellikle altyazı çevirisinin ele alındığı ilk makalelerin 1950’li yıllarının sonu ve 1960’lı yılların başında yayınlandığı belirtilmekte olup, 1990’lı yıllara kadar ki süreç içerisinde fazla çalışmanın olmadığı, ancak 1990’lı yıllar ile birlikte çalışmaların artmış olduğu anlaşılmaktadır (bkz. Okyayuz, 2016, s. 69-75).

2000’li yıllardaki dijitalleşme gibi gelişmelerin, birçok alanda oluşturmuş olduğu dönüşüm ve yaygın olarak kullanılan internet aracılığıyla da dünyanın birçok yerinden, izlenilmek istenen bir içeriğe örneğin akıllı telefon vasıtasıyla bile erişim olanağının oluşmuş olduğu belirtilmektedir (Kurt, 2018, s.36). Buradan 2000’li yıllar ile birlikte daha da gelişen teknolojik olanaklar sayesinde, bireylerin film veya dizi gibi görsel-işitsel metinlere erişimlerinin daha da kolaylaştığı anlaşılmaktadır.

Kimi ülkeleri örnek alarak, kısa bilgi notları şeklinde ikinci dünya savaşından sonra ve kısmen biraz daha ileriki süreçlere değinilmeye çalışıldı. Görüldüğü üzere ikinci dünya savaşı sonrası ve kısmen biraz daha ileriki dönemlere kadar ifade edilebilecek dönem içerisinde her ülke, her bölge kendi içinde bulunduğu şartlara göre sinema sektörüne yön verdiği ve bu kapsamda ilgili çalışmalarını yaptığı görülmektedir. 2000’li yıllar ile birlikte daha da gelişen teknolojik olanaklar sayesinde üretilen içeriklere bir akıllı telefon sayesinde bile erişilebildiği anlaşılmaktadır. Ana konudan kopmamak adına, bir önceki

alt başlıkta ve bu alt başlık içerisinde sadece filmlerin gelişim döneminde ne gibi durumlar sonucunda mevcut duruma geldiği konusunda belirli bir ön bilgi oluşması adına kimi bilgiler verilmeye çalışıldığı ifade edilebilir. Anlaşıldığı üzere, bir gelişme diğer bir gelişmeyi beraberinde getirdiği söylenebilir. Böylece, bu tez konusu kapsamında olan filmlerin neden bu kadar hızlı bir gelişme gösterdikleri, daha çok kitleye hitap etme fırsatı ortaya çıktığını ve bununla birlikte, hangi gelişmeleri gösterdiği ve evrensel boyutunun neden giderek arttığının anlaşılabilceğı düşünölmektedir.

Nitekim önceki cümleler içerisinde yer alan bilgilerden de hareketle, anlaşılabilceğı üzere görsellerin ortaya çıkışı ile birlikte, ister geçmiş zamandaki çizilmiş resimler olsun, ister diğer gelişmeler olan fotoğraf veya hareket edebilir görsellerin ortaya çıkışı olmuş olsun, Hepsi ilgi çekici şeyler olmasından kaynaklı olarak, git gide daha geniş bir kitle tarafından, bu tür görselleri izleme isteğı oluştuğı çıkarımı yapılabilmektedir. Bu çerçevede gelişen teknolojik olanaklar ile birlikte, görsele, işitsel faktörlerin ve daha sonrasında diğer efektlerin de eklenebilmesi ile beraber, izlenilmesinden daha çok keyif alınabilen olarak ifade edebilecek olan, bir durumun ortaya çıkmış oldu ifade edilebilir. Elbette gelişen teknolojik olanaklar sayesinde, bu görsel-işitsel metinlerin, sadece üretildiğı bölge veya ulusal düzeyde kalmayıp, diğer bölgeler, bir diğer ifadeyle uluslararası bir ortamda da izlenebilme fırsatı yakalamış oldukları anlaşılmaktadır.

1.3. Kültürlerarası İletişim Aracı Olarak Görsel-İşitsel Metinler

Her toplumun kendine göre, uzun yıllar içerisinde kökleşmiş bir kültürel yapısı bulunmaktadır. Bu kültürel yapı, zaman içerisinde toplumun birçok özelliğinden beslenerek oluştuğundan, bireysel kapsamda olmasa da, genel olarak ilgili toplumun özelliğıyle ilgili gözümüz de bir resmin oluşmasını, aslında toplum içerisinde yaşayan insanlar hakkında genel bir fikir oluşmasına katkı sağladığı ifade edilebilmektedir. Tarih boyunca dünyamız birçok medeniyete, topluma ev sahipliğı yapmış olup, bu durumu hala sürdüğü dile getirilebilir. İster geçmiş dönemlerde, toplumların kaynaşmasın da önemli rolleri olan ticaret yolları veya seyahatler vasıtasıyla olsun, ya da başka nedenler ile bir yerleşim yerinden diğeri yerleşim yerine gitme sonucunda olsun, farklı toplumlar arasında bir kültürel etkileşim ve aslında böylece de bir kültürel alışveriş söz konusu olduğundan söz edilebilmektedir.

Kültür kavramı birkaç cümleyle ifade edilemeyecek kadar çok boyutlu ve derin anlamlar içerdiği düşünülmektedir. Ancak yine de, bir kültürü tanımanın çok kolay olmamasından, derin anlamlar veya ait olduğu toplum ile ilgili için de kolay anlaşılamayacak kimi özellikler barındırabileceği veya bizleri meraklandırabilecek kimi özellikler içerebilmektedir. Bir diğer taraftan da farklı farklı birçok özellik barındırabileceğinden, kısmen de olsa bize bu durumlara yönelik bir ön fikir verebilecek kimi tanımlamalara yer verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Kültür kavramı içerisinde belki birçok alt dallara ayırabilecek ilgili alt dallar, konular bulunmaktadır.

Çalışmadan fazla sapmamak adına, sadece bu çalışmaya katkıda bulunacağı düşünülen kimi ifadelerle yer verilmeye çalışacaktır. Bu kapsamda kültürün, incelenen bir çalışma içerisinde insani bir eylem alanını ifade ettiği dile getirilmektedir (Baumann, 1998, s.159; Akt. Oğuz, 2011, s.129). Bu ifadeden anlaşılacağı üzere, kültür ile insan birbirini tamamlayan kavramlar olarak ifade edilebilmektedir. Yani buradan anlaşılacağı üzere aslında, kültürün oluşmasında baş aktörün insanın olduğu görülmektedir. Bir bakıma, insanın olduğu yerde bir kültürel varlıktan söz edebileceğimiz gibi, kültürel izlere rastladığımız kimi yerlerde, burada insanların yaşadığı veya yaşamış olacağı kanaati de çıkarılabilmektedir. Böylece insanın olduğu yerde, kültürel izlerden de söz edilebilmektedir.

Bir diğer çalışma içerisinde belirtildiği üzere toplum, bir kültür olmadığında ve diğer taraftan ise kültüründe, onu koruyan ve gelişmesini sağlayan bir toplum olmaması durumunda varlığını devam ettiremeyeceği anlaşılmaktadır (Özkalp, 2013; Akt. Yıldız, 2018, s.175). Kültür, yukarıdaki ifadelerden de hareketle, toplum ile iç içe geçmiş bir kavram olduğu, bir diğer taraftan ise bireyin dünyayı, kendi kültürünün ona katmış olduğu değerler ile anlamlandırma konusunda yardımcı olabileceği bu çerçevede söylenebilir. Nitekim her toplumun, hem kendi içinde, hem de kendi toplumunun dışında farklı kültürler ve bunların içerisinde farklı gelenek, görenekler ve davranışlar olduğu ifade edilebileceğinden dolayı, insanın farklı kültürleri merak etmesi veya onlarla karşılaşması sonucunda, daha bir merak veya o kültürü daha yakından tanıma isteği oluşabilmektedir. Bu çerçevede özellikle çalışma kapsamında olan görsel-işitsel metinler, hem ilgili kültürleri tanıtmaya veya o kültüre karşı merak duygusunu daha çok uyandırma konusunda bir işlev gördüğü ifade edilebilmektedir.

Özellikle yirminci yüzyıldaki gelişmeler ile birlikte, artan teknolojik olanaklar sayesinde, bu çalışmanın önemli parçalarından birini oluşturan film veya dizi gibi görsel-işitsel metinlerin kendilerini sadece ulusal boyutta değil, uluslararası boyutta da yayılma ve izlenme olanağı bulduğu ifade edilebilir. Bir diğer ifadeyle küresel bir ortama yayılma fırsatı bulmuş olup, sadece izlenme fırsatının dışında, kültürel etkileşim konusunda önemli katkılar sağlama fırsatı yakaladıkları düşünülmektedir. Nitekim günümüz tarihlerine yaklaşıldıkça, özellikle sinema sektörünün zaman içerisinde daha da gelişmesi, ülkeler arası seyahatlerin daha yoğun bir biçimde gerçekleştirebilme olanaklarının artması, teknolojik olanakların daha da gelişmesi ile birlikte ülkeler arası mesafelerin daha da kısılmasına ve böylece bireylerin, karşı toplumları daha yakından tanıma fırsatının daha da kolaylaştığı söylenebilir. Bu durumda, kültürel etkileşimi artıracak gibi, bu tez çalışmasının kapsamında olan görsel-işitsel metinler (örneğin: film, dizi vb.) gibi içeriklerin daha da artmasını sağladığı ve diğer kültür de bu içeriklerin anlaşılmasını sağlamak adına çevirinin de önemini ortaya çıkardığı dile getirilebilir.

Bu duruma şuradan da bakılabilir, özellikle sessiz sinema döneminde sadece görüntünün olması ve sesin neredeyse olmaması, izleyicileri sadece görsele odaklanmalarını gerektiren bir durum oluşturmakta olduğu dile getirilebilir. Ancak ilerleyen süreçteki gelişmeler ile birlikte, görsele, sesin eklenmesi ile izleyici kitle tarafından hem görüntü hem de sese odaklanması gereken bir durumun oluştuğu görülmektedir. İlgili içeriğin dilini anlayabilen toplumlar, ilgili içerikte ifade edilenleri anlama konusunda bir sıkıntı yaşamazlar da, kendi toplumlarının dışında olan ve dillerini anlamayabilecek olan diğer topluluklarda içeriği anlama konusunda anlaşılma problemi ortaya çıkabilmektedir. Nitekim bu durumda çevirinin ne kadar önemli ve gerekli olduğun bu çerçevede yeniden anlaşıldığı görülmektedir.

İlerleyen alt başlıklar içerisinde görsel-işitsel metinlerde kullanılan çeviri türleri ile bunların içerikleri ve özellikle çalışmanın ana konularından birini oluşturan ayrıntılı altyazı çeviri türü olabildiğince ele alınmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda ilk olarak, görsel-işitsel çevirilere yönelik bir zemin hazırladığı ifade edilebilecek olan ve Reiss tarafından ortaya koyulmuş olan metin tiplerinden biri olan bu metin türüne görsel-işitsel metinler olarak ifade edildiği önceki cümlelerde belirtildiği görülmektedir. Bu çerçevede önceki cümlelerde de aslında ifade edilen bir bilgiyi burada yeniden ifade edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Önceki cümleler içerisinde yer verilmiş olan bir

çalışmada da belirtildiği üzere, Reiss ilk olarak “işitsel-araçsal metinler (audio-mediale texte)” kavramını kullandığı ve daha sonra bu kavramı geliştirerek, “çoklu-araçsal metinler (multimediale texte)” kavramını tercih ettiği görülmektedir (Stolze, 1997, s.121-127; Akt. Köprülü, 2016, s.161-162). Belirtilen kavramdan hareket edildiğinde içerisinde birçok noktanın ve birden fazla etmenin (görsel ve işitsel) göz önünde bulundurulması gereken bir metin türü olduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede görsel-ışitsel metinlerin çevirisinde dikkat edilmesi gereken birçok etmenin olduğu söylenilebilir.

Nitekim Reiss’ın neden “işitsel-araçsal metinler (audio-mediale texte)” kavramı yerine “çoklu-araçsal metinler (multimediale texte)” ifadesini tercih ettiği anlaşılmaktadır. Çünkü “işitsel-araçsal metinler” kavramı belirli, sınırlı bir alanı kapsadığı anlaşılırken, daha sonra geliştirdiği ve daha kapsayıcı bir kavram olarak ifade edebilecek olan, “çoklu-araçsal metinler (multimediale texte)” kavramı daha kapsayıcı bir kavram olarak anlaşılmaktadır. Her çeviri metnin kendine göre bir çeviri eylemi ve çeviri sürecinin olduğunu da ifade edilmesinin bu noktada önemli olduğu düşünülmektedir.

İncelenen bir diğer çalışma içerisinde yer verilen bilgilerde de görüldüğü üzere, aslında Reiß’in anlayışı çerçevesinde tek bir çeviri yönteminin olmadığını ve her kaynak metnin türüne göre aslında farklı bir çeviri yöntemi ve stratejisi gerektireceği dile getirilmektedir (Nord, 1998, s.141; Akt. Ersoy, 2012, s.63). Bir diğer çalışmada da görüldüğü üzere, Reiß’in oluşturmuş olduğu metin tipolojisinde böyle bir metin türünü oluşturması konusunda, belki de en önemli etken, dil dışı olan teknik etmenlerden kaynaklı olabileceği; çünkü yazılı metin haricinde değerlendirebileceğimiz örneğin melodi, şarkı, jest ve mimik gibi durumların katıldığı bütünlüklü bir çalışmanın çevirisi konusunda, başka bir metin tipi adlandırılmasına ve alanının oluşmasını sağladığı görülmektedir (Reiß, 1993, s.15; Akt. Akalın, 2018, s.97). Bir diğer kaynakta ise şu ifadelerle rastlanıldığı görülmektedir; dil dışı sayılan grafik, akustik gibi medya araçları içerisinde bulunan ve dilsel olmayan ifade biçimlerine bağımlı olma özelliği barındıran metin türlerine, görsel-ışitsel metinler olarak yer verildiği görülmektedir (Reiß, 1971, s.49; Akt. Stolze, 2013, s.133). Tabi, bu tanımlamalara bakıldığında, bu metin tipolojisi içerisinde birden çok etmenin rol aldığı anlaşılmaktadır. Daha detaylı bakıldığında ise aslında kast edilen sadece yazılı çeviri de var olan yazılı ifadelerin çevrilmesi veya sözlü çeviri de ifade edilenlerin çevrilmesi ile belirli şeylere dikkat edilmesi gerekirken, görsel-ışitsel

çeviri de dikkat edilmesi gereken, birden çok etmen bulunabilmektedir. Örneğin, bir film veya reklam metni içerisinde bulunan hem yazılı metin hem görüntünün hem de diğer ayrıntılarında dikkat edilmesi gereken bir noktada olduğu bu çerçevede ifade edilebilir.

1.4. Görsel-İşitsel Çevirinin Tanımı ve Çeviribilim 'deki Gelişimi

Görsel-işitsel çeviriyi tanımlayabilmek için görsel-işitsel metinlerin içeriğini, neleri kapsadığının bilinmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü görsel-işitsel çevirinin, ana çeviri alanını görsel-işitsel metinler oluşturmaktadır. Bir diğer ifadeyle görsel-işitsel metinleri olabildiğince, ne olduğu konusunda bir fikir sahibi olunması için ilgili içerik ve kapsamını anlaşılmasının, aslında görsel-işitsel çevirinin de ne olduğu konusunda bize gerekli bilgileri sağlayacağı düşünülmektedir. Nitekim ikisi de aslında bir bakıma birbirini tamamlayan ifadeler olduğu anlaşılmaktadır. Biri ilgili alanı ifade ederken, diğeri ise ilgili alanın içerisindeki içeriklere yönelik, çeviri faaliyetini yönelik alanı ifade ettiği olarak dile getirilebilir.

Görsel-işitsel metinlerin içeriğine bakıldığında, eşzamanlı olarak iki kanaldan ilgili metinlerin oluşturulduğu, bunlardan birinin akustik kanal olarak belirtilirken, bir diğer kanalın ise görsel kanal olarak belirtildiği görülmektedir (Okyayuz, 2016, s.19). Görüldüğü üzere, çevirmenin dikkat etmesi gereken iki kanal olup, çevirilerini bu doğrultuda yapması gerektiği anlaşılmaktadır. Görsel-işitsel metinler altında birçok metin türü ifade edilebilir. Ancak her görsel-işitsel metnin kendi izleyici kitlesinin beklentileri çerçevesinde oluşturulmasının önemli olduğu gibi, her türün kendine göre bir çeviri yaklaşımı gerektirebileceği ifade edilmektedir (Zubiria, 2013; Akt. Okyayuz, 2016, s.20).

Bir diğer taraftan ise, görsel-işitsel metinler sayesinde birçok içerik türü ilgili erek kitleye aktarılabilir olsa da bu durum genel itibarıyla tek yönlü bir şekilde iletildiği belirtilmektedir (Şevik vd., 2016, s.275). Bu çerçevede görsel-işitsel metinler kapsamında hazırlanan içerikler, içeriği hazırlayanlar ile ilgili hedef kitle, bir diğer ifadeyle erek kitle arasında yazılı veya sözlü hiçbir etkileşim olmadığından, görsel-işitsel metinleri hazırlayanların ilgili erek kitle için hazırlanacak olan içeriği olabildiğince anlaşılabilir bir şekilde hazırlaması veya düzenlemesi gerektiği de ifade edilebilir. Bunun yanında ilgili görsel-işitsel metnin, çevirisi konusunda da aynı hassasiyet gösterilmesi gerektiği ve bu çerçevede ilgili çeviri çalışmasının yapılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Görsel-işitsel çeviriye yönelik çalışmaların oluşmasına zemin hazırlayan ve bu doğrultudaki çalışmaların nasıl arttığı ile ilgili bilgilere olabildiğince ifade edilmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede bakıldığında, aslında günümüzden önceki dönemlerde görsel-işitsel çevirinin gelişimine katkı sağlayan durumlarla karşılaşıldığı görülmektedir. Örneğin, sessiz sinema dönemi olarak değerlendirilen dönemde, kimi ilgili içeriklerde kullanılan arayazaların çevrilmesi bu kapsamda belirtilebileceği anlaşılmaktadır (Okyayuz & Kaya, 2017, s.32).

Bir diğer kaynakta belirtildiği üzere, arayazaların kullanıldığı ilk örneğine 1903 yılındaki “Tom Amcanın Kulübesi (Uncle Tom’s Cabin)” adlı filmde rastlandığı ve film içerisindeki oyuncular arasındaki konuşmalar ile içeriğin anlaşılmasında yardımcı olması konusunda hazırlanan üzerleri yazılı kartlar olduğu belirtilmektedir (Şahin, 2015, s.972). Yer verilen bu bilgi ve yukarıda da aslında ifade edilen bilgilerden yola çıkıldığında, sessiz sinema döneminde ilgili içerikler, ağırlıklı olarak ses efektlerinin pekte olmadığı ve sadece, sinemaya ses ve rengin geldiği döneme kadar siyah beyaz çekilen görüntülerin var olduğunu ve bu kapsamda ilgili kitleye sunulduğu söylenilebilir. Bu çerçevede, özellikle ses ve ilgili efektlerin başladığı döneme kadar denilebilecek, ilgili içeriklerde herhangi bir açıklama veya içeriğin içerisinde bir bilgiyi veya görüntüyü tamamlamak için kullanıldığını ifade edebilecek olan ara yazıların çevirisi de böylece görsel-işitsel çevirilerin gelişmesi konusunda verilebilecek örneklerden biri olduğu görülmektedir.

Görsel-işitsel çeviri konusunda çalışmaların 1990’lı yılların ortalarına kadar artmamasının; görsel-işitsel çevirinin tam olarak ne olduğu ve neleri kapsadığını, dönemin çağdaş kuramlarının görsel-işitsel çeviride geçerli olamayabileceği düşüncesi, farklı alanlara yönelim ve bu alanda araştırma gerçekleştirmenin zorluğu gibi birçok neden belirtilmektedir (bkz. Okyayuz, 2016, s.68-69).

Aslında bu olaya bir diğer açıdan da bakılabileceği düşünülmektedir. Her alan veya daha doğrusu araştırma alanı kendine uygun zaman diliminde gelişmeye daha açık olduğu düşünülmektedir. Nitekim ilgili araştırma alanına yönelik ihtiyaç olsa dahi, bazen dönemsel şartlardan dolayı, örneğin teknolojik olanakların gelişmişlik düzeyi veya içerisinde bulunan dönemin farklı araştırma konusu veya konularına daha fazla odaklanmış olabilme ihtimali gibi nedenlerden dolayı, ilgili araştırma konusuna yönelik bir zemin veya ilginin olmayabileceği gibi birçok örnek bu kapsamda sıralanabilmektedir.

Durum böyle olunca, çeviribilim açısından bakıldığında, görsel-işitsel çeviri ve özellikle altyazı çevirisi konusunun ele alındığı, ilk makalelerin 1950’li yılların sonu ve 1960’lı yılların başında yayınlandığı ve 1990’lı yıllara kadar çok fazla çalışmanın bulunmadığı 1990’lı yıllar ile birlikte ise çalışmaların arttığı anlaşılmaktadır (bkz. Okyayuz, 2016, s. 69-75). Görsel-işitsel çeviriye yönelik olarak yapılan çalışmalara aslında bakıldığında, bu alanın ne kadar önem kazandığını ve giderek daha da önem kazanacağı anlaşılmaktadır. Çünkü bir bilim alanı altında gelişen bir alt alanın aslında oluşan bir ihtiyaç doğrultusunda oluştuğu bu çerçevede belirtilebilir.

Yukarıda ifade edilenler içerisinde de görülebileceği üzere, görsel-işitsel metinlerin çevirisine yönelik belirli bir döneme kadar, belirli bir çalışmaların veya gelişmelerin çokta olmadığı aslında anlaşılmaktadır. Bu alana yönelik olarak araştırmaların ve ilginin artmasının birçok nedeni olabilmektedir. Birçok araştırma alanında da görülebileceği üzere, bir ihtiyacın ortaya çıkması, yani içerisinde bulunduğu bilim alanında, bu alt alana yönelik ihtiyacın ortaya çıkması ve bu boşluğu doldurmak için ilgili alanda araştırmaların ve çalışmaların bu çerçevede artarak ilgili alana yönelik boşluğun doldurulmaya çalışılması şeklinde dile getirilebilir. Aslında bir diğer ifadeyle, ilgili alan kapsamında çalışmalar yürüten ilgili araştırmacıların, çalışmalarıyla katkı sağlayarak bu alana (görsel-işitsel çeviri) yönelik belirli bir çalışmalar bütünü oluşturulmalarına ve alandaki boşlukları doldurmalarına ve araştırmacıların bu alana yönelik yapılan ve yapılabilecek çalışmalar ile daha da geliştirmeye yönelik katkı sağlanmaya çalışılması şeklinde ifade edilebilir.

Nitekim içerisinde bulunan yirmi birinci yüzyıldaki günümüz olanakları doğrultusunda gelişen teknolojik olanaklar sayesinde, yirminci yüzyıldaki teknolojik olanaklardan daha gelişmiş bir noktada bulunduğumuz ifade edilebileceğinden; sadece ulusal düzeyde değil, uluslararası düzeydeki görsel-işitsel metinlere de erişme olanağının daha kolay bir hale geldiği söylenilebilir. Böylece farklı kültürleri daha yakından tanıma fırsatının oluştuğu görülmektedir. Bu birçok açıdan olabilir, örneğin; ilgili ülkenin tarihi yerlerin anlatıldığı bir belgesel programı, yöresel yemeklerin tanıtıldığı bir yemek programı, ilgili ülke içerisinde çekilen komedi, bilim-kurgu, macera gibi birçok diziler veya filmler, olarak sıralanabilecek olan birçok örnek verilebilmektedir. Çünkü ifade edilebildiği üzere görsel-işitsel çeviri, görselin ve işitselin bulunduğu birçok alanı kapsamakta ve böylece bir diğer ifadeyle de, çalışma alanını oluşturduğu söylenilebilmektedir.

Nitekim önceki cümleler içerisinde de belirtildiği üzere görsel-işitsel metinlerde iki kanalın olduğunu görülmektedir. Bunlardan biri işitsel kanal diğeri ise görsel kanaldır. Bir diğerk çalışmada da belirtildiği üzere; iki kanaldan biri olan işitsel kanalda, ilgili içerik içerisinde duyduklarımız, ilgili konuşmalar ve arka plandaki sesler; bir diğerk kanal olan görsel kanalda ise, ilgili içerikte gördüklerimiz olduğu ve ilgili izleyici kitleye, bir görsel-işitsel metnin, birbirine bağılı bu iki kanal üzerinden aktarıldığı ifade edilmektedir (Bartrina, 2004; Akt. Barnhoorn, 2013, s.4). Dolayısıyla bir çevirmenin görsel-işitsel bir metnin çevirisini gerçekleştirirken bu her iki kanala dikkat etmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Bir çalışma içerisinde belirtilen ilgili bilgiler çerçevesinde görsel-işitsel çevirinin, görsel ve işitsel öğeleri bulunan bir ürünün, bu öğelerin kaynak bir dilden, erek bir dile aktarılması olarak anlaşılmaktadır (Köprülü, 2021, s.17). Nitekim önceki cümleler içerisinde yer alan bilgilerden de hareketle görsel-işitsel metinlerin çok araçlı, bir diğerk ifadeyle çok göstergeli olarak ifade edebilecek olan bir alan olmasından dolayı, bu alana yönelik olarak yapılacak çevirilerde alan isminin ve kapsamının en uygun şekilde yansıtılabilmesi için zaman içerisinde birçok kavramın kullanıldığı söylenebilir. Bu çerçevede incelenen bir çalışmada içerisinde de yer verildiği üzere, araştırmacılar tarafından zaman içerisinde, kavramların ortaya koyulduğu ve bu kavramlar ile ilgili tanımlamalara yer verildiği görülmektedir (bkz. Köprülü, 2021, s.18-21). Bir başka çalışmada içerisinde de, bu alan ile ilgili zaman içerisinde ortaya koyulan kavramlara yer verildiği görülmektedir (bkz. Taban, 2015, s.59).

Elbette her bilim alanında da görülebileceği üzere, bir bilim dalının veya ilgili alt alanlarının zaman içerisinde gelişme göstererek, araştırmacılar tarafından ilgili gelişmeler doğrultusunda, çalışma kapsamında yer alan nesnelerin ifadesi veya ilgili durumlar konusunda kimi ifade veya kavram değişimine gidebilecekleri söylenebilir. Bu kavram farklılıkların yaşanmasının nedeni olarak ise araştırmacıların farklı görüşleri, görsel-işitsel metinlerin neredeyse teknolojik olanaklar ile iç içe olduğu olarak ifade edilebilecek nedenlerden dolayı bu gelişmelerin alana etki etmesi veya dönemsel şartlar gibi nedenlerden dolayı kavram değişikliklerinin yaşandığına yönelik çıkarımlar yapılabilir.

Anlaşılabileceği üzer birçok araştırmacının bu alan yönelik, kimi tanımlamalara ve bu bağlamda çalışmalarıyla katkı sağlamaya çalıştıkları söylenebilir. Ancak yukarıda da

ifade edildiği üzere, her bilim alanının veya ilgili alt alanının zaman içerisinde gelişme durumu olabileceğinden, görsel-işitsel metinlerin çevirisi konusunda görsel-işitsel metinler ile ilgili gelişmeler de zaman içerisinde olduğu görülmektedir. Bu gelişmeler, görsel-işitsel çevirinin, bir önceki cümlelerde de görüldüğü üzere, ilgili çeviri alanının gelişen teknolojik olanaklar ile yakın bir ilişki içerisinde olduğundan, farklı farklı araştırmacılar tarafından, bu çok göstergeli alan ile ilgili, birbirinden ayrı olarak farklı kavramları ortaya koydukları ve ilerleyen süreçlerde de ortaya koyulan kavramların geliştirildiği görülmektedir.

Görüldüğü üzere görsel-işitsel metinlerin alanı ve çevirisi konusunda her ne kadar zaman içerisinde farklı kavramlar veya terimler ile ifade edilmeye çalışılsa da, aslında birçoğuna bakıldığında, birden çok kanalın bir arada bulunabileceği bir alandan söz edilmektedir. Durum böyle olunca da dikkat edilmesi gereken etmenler ve bu çerçevede de aslında ilgili içeriğin içerisinde yer alan kanallara (görsel ve işitsel kanallar ve ilgili alt kanalları olarak ifade edilebilecek olanlar) ve oluşturmuş oldukları uyumlu bir bütünlük olarak ifade edebilecek olan bir parçalar bütünlüğü oluşturdukları söylenebilir. Bu yüzden tüm parçalara bu çerçevede dikkate alarak değerlendirilmesi gerektiği ve çevirilerin bu çerçevede ilgili erek kitleyi de dikkate alarak yapılması, ilgili izleyici kitlesi için daha olumlu, bir diğer ifadeyle daha anlaşılır bir çevirinin ortaya çıkmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Skopos Kuramı

Çalışma kapsamında görsel-işitsel çeviri ve türleri ile ilgili temellendirmelerin ve açıklamaların, skopos kuramı çerçevesinde yapılmasının tercih edildiği görülmektedir. Elbette ilerleyen cümlelerde de görüleceği üzere, skopos kuramının, genel hatlarıyla beraber tanımlaması, neden tercih edildiği gibi ilgili bilgilere yer vererek, kısaca açıklanmaya çalışılacaktır. Skopos sözcüğü, yunanca kökenli olup “amaç” anlamına gelmekte ve bu tanımlamadan hareketle de, çeviri sürecini doğrudan amaca yönelik bir süreç olarak belirtildiği görülmektedir (Gürçağlar, 2019, s.123).

Bu kurama göre, bir kaynak metnin çevirisini belirleyen önemli noktalardan birinin, bir amaca ve bir işleve yönelik olması olduğu ve çeviri eylemini gerçekleştirecek olan çevirmenin, çevirisini yapacağı ilgili kaynak metnin niteliğinden ziyade, kendi amacına uygun bir şekilde ilgili metni düzenleyip karar alabilmesi olarak ifade edilebilir (Yücel,

2016, s.219). Bu ilgili ifadeden hareketle de skopos kuramının, erek odaklı bir çeviri kuramı olarak ifade edildiği görülmektedir (Yücel, 2016, s.219).

Skopos kuramı ile ilgili elbette birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak çalışmadan fazla kopmamak adına ilgili bilgiler çerçevesinde değerlendirilmesinin daha yararlı olacağı düşünülmektedir. İlerleyen cümlelerde görüleceği üzere, görsel-işitsel metinlerin çevirisinde önemli olarak ifade edilebilecek olan erek odaklılığın, önemli bir yer tuttuğu dile getirilebilir. Nitekim görsel-işitsel çeviri türlerini ve özellikle bu çalışmanın önemli bir yerini oluşturan ayrıntılı altyazı çevirisinde, erek odaklılığın ne kadar önemli olduğu ilerleyen cümlelerde daha net olarak anlaşılabileceği düşünülmektedir.

1.6. Görsel-İşitsel Çeviri Türleri

Görsel-işitsel çeviri türleri ile ilgili, ilerleyen cümlelerde de görüleceği üzere aslında, zaman içerisinde görsel-işitsel çeviri türleri ile ilgili birçok çalışma yapıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim görsel-işitsel çeviri türlerinin zaman içerisinde farklı farklı sınıflandırmalar içerisinde yer alabileceğinden, bu çalışmanın kapsamı itibariyle olabildiğince ilgili görsel-işitsel çeviri türleri açıklanmaya çalışılacaktır. Bu çalışma daha çok altyazı ve çalışmanın asıl temel konusunu oluşturan ayrıntılı altyazı kapsamında olduğundan, diğer görsel-işitsel çeviri türlerine kısaca yer verilecek veya hangi türlerinin bulunduğu hakkında ilgili bilgiler belirtilmeye çalışılacaktır. Bir önceki cümlelerde de görülebileceği üzere, görsel-işitsel metinlerin çevriliş konusunda birçok etmene dikkat edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Çünkü görsel-işitsel metinlerde görüldüğü üzere, iki kanal (görsel kanal ve işitsel kanal) olmasının yanında, dikkat edilmesi gereken farklı etmenlerinde olduğu anlaşılmaktadır. Elbette her çeviri türünün kendine göre farklı yönleri bulunmaktadır. Bu duruma görsel-işitsel çeviri türleri açısından bakıldığında, aslında hepsinin kendine yönelik bir kitlesinin olduğunun anlaşılabileceği ifade edilebilmektedir.

Bu çerçevede görsel-işitsel çeviri türlerini açıklamadan önce, bu çeviri türünün amacına uygun olarak ilgili çevirilerine ve hedef kitleye yönelik olarak ilgili çeviri eylemlerine gerçekleştirilmesi ile ilgili olarak skopos kuramı ile ilişkilendirilebileceği görülmektedir. Nitekim görsel-işitsel metinler çok amaçlı ve bir diğer ifadeyle içerisinde birden çok kanal bulunan veya bulunabilen metinler topluluğu olduğu anlaşılmaktadır. Bu yüzden, çevrilmesi düşünülen veya ilgili hedef kitleye yönelik olarak yapılması düşünülen çeviri

eyleminde ilgili alıcı doğrultusunda hareket edilmesi gerektiğinden skopos kuramının erek odaklı anlayışı çerçevesinde bu kapsamda bağlantı ve ilişki kurulabilmektedir.

Bu kapsamda ilgili açıklamalara ve görsel-işitsel çeviri türleri hakkında bilgi verilmeye çalışılırken, bu durumunda göz önünde bulundurulması, çalışmanın daha iyi anlaşılması konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir. Görsel-işitsel çeviri türleri kapsamında ilk olarak altyazı çevirisi türünün açıklanması düşünülmektedir. Altyazı çevirisinin gelişimi, türleri, genel özellikleri ve nelere dikkat edilmesi gerektiği gibi konulara bu çerçevede değinilmeye çalışılacaktır.

1.6.1. Altyazı Çevirisi ve Gelişimi

İncelenen bir çalışma içerisinde de belirtildiği üzere, altyazı çevirisinin bir kaynak ürünün alımlanması ve erişilmesine olanak sağlayan, ilgili görsel ile birlikte anlamlandırıldığı belirtilen bir çeviri türü olarak ifade edildiği görülmektedir (Okuyuz, 2021, s.112). Altyazı çevirisinin gelişimine bakıldığında, yapılan incelemeler sonucunda kimi kaynaklarda arabaşlıklar olarak ifade edilen, kimi kaynaklarda da arayazılar olarak belirtilen ifadelerin, altyazının gelişimi konusunda önemli bir noktada bulunduğu düşünülmektedir.

Nitekim ilk örneklerine sessiz sinema döneminde başvurulmuş ve daha sonra sesli sinemada da uygulandığı belirtilen arabaşlıklar ile başladığı dile getirilmektedir. (Okuyuz, 2016, s.76). Arayazıların kullanıldığı ilk örneğine, 1903 yılında “Tom Amcanın Kulübesi” adlı filmde rastlanıldığı dile getirilmektedir (Şahin, 2015, s.972). Bu arayazılar ilgili filmdeki oyuncular arasında geçen diyalogları ve ilgili içeriğin anlaşılması için hazırlanan yazılı kartlar olup, farklı bir ülkeye gönderilen ilgili filmin sadece arayazıların çevrilmesi ve ilgili içeriğin gerekli yerlerine yerleştirilmesi kolay olduğundan, diğer dillere çevrilmesinin de bu sebepten kolay olduğu ifade edilmektedir (Şahin, 2015, s.972).

Sesli filmlerin 1927 yılında ortaya çıkışıyla birlikte, ilgili ürünlerde kullanılan arabaşlıkların ve bunların çevirilerinin yapılmasının artık yeterli gelmediği anlaşılmış ve böylece bu konuya yönelik olarak çözümler arandığı belirtilmektedir (Okuyuz, 2016, s.76). Sonraki süreçte, film içerisinde yer alan işitselin aktarımı konusunda altyazı

çevirisinin kullanılmasının gündeme geldiği ve bu konuda bazı ülkelerin ön plana çıktığı ifade edilmektedir (Okyayuz, 2016, s.76).

Resim yazı üreteçleri ile birlikte ekrandaki görüntüye altyazıyı ekleme olanağının oluşmasıyla, altyazıların iletilen görselin altına eklenebildiği ve 1970’li yıllarda özel olduğu ifade edilen bir altyazı çevirisi programı ile ekranlara doğrudan altyazı yerleştirebilme olanağının oluşmuş olduğu ifade edilmektedir (Ivarsson, 2004, s.22-24; Akt. Okyayuz, 2016, s.77). Bu gelişme sürecinin devamında zaman kodlarının düzenlenmesini gerektirmeyen programların gelişmesi ve böylece basit bir bilgisayar programı vasıtasıyla altyazı çevirisi oluşturma fırsatının oluşması gibi gelişmelerin takip ettiği dile getirilmektedir (Ivarsson, 2004, s.22-24; Akt. Okyayuz, 2016, s.77).

1980’li yılların ortalarından itibaren yaşanan teknolojik gelişmeler, altyazı çevirisine önemli kolaylıklar sağladığı ve bu gelişmeler sayesinde altyazı çevirisi yapacak olan çevirmenlerinde bu iş için tasarlanmış cihazlarla çalışma olanağını elde etmiş oldukları ve böylece altyazı çevirmenlerinin ilgili filmler üzerinde gerekli çalışmaları yapabilme olanağını elde ettikleri belirtilmektedir (Okyayuz, 2016, s.78).

Belirtilmesi gerektiği düşünülen bir diğer önemli bilgi ise günümüz döneminde ise birçok ortamda, bir görsel işitsel ürünün ilk olarak İngilizce altyazısının oluşturulduğu ve ilgili içerikte bir zamanlama oturtulduğu ve bu süreçten sonra diğer dillere çevirilerin, oluşturan bu şablon üzerinden gerçekleştirildiği belirtilmektedir (Okyayuz, 2016, s.78). Elbette altyazı ile ilgili zaman içerisinde birçok çalışmanın yapılmış olduğu söylenebilir. Ancak konudan fazla sapmamak adına, olabildiğince öne çıkan çalışmalar ve gelişmeler ifade edilmeye çalışılmıştır.

1.6.2. Altyazı Çevirisi Türleri

Altyazı çevirisinin birçok türü bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında bazı altyazı türlerine yer verilerek, kısaca açıklanmaya çalışılacaktır.

1.6.2.1. Diliçi Altyazı Çevirisi

Diliçi altyazı çevirisinin işitme engeli olan bireylere yönelik olarak televizyondaki ilgili içerik için oluşturulan altyazı olarak belirtildiği ve bu çeviri türünün genellikle ilgili içerikteki konuşmalar ya da zor anlaşılabilir olan şiveler için kullanıldığı ifade

edilmektedir (Varrone, 2012, s.33). Bu çeviri türünün ayrıca farklı bir dili öğrenme konusunda da kullanıldığı ve ilgili yabancı dili öğrenmek isteyen bireylerin böylece bir yabancı dili öğrenmenin yanında, çocukların kendi anadilini içselleştirme konusunda da yardımcı olacağı belirtilmektedir (Varrone, 2012, s.33). Bir diğer çalışmada ise dil içi altyazı çevirisinin hedef grupları altında, toplanılabilecek grupların; a) işitme engelli ve ağır işiten, b) dil öğrenenlere, c) karaoke, d) aynı dil içerisindeki şiveler için, e) haber ve beyanlar, olarak ifade edildiği görülmektedir (Díaz Cintas, 2008, s.30; Akt. Reiter, 2016, s.26). Bir diğer taraftan ise işitme engeli olan bireylere yönelik bir diliçi altyazı çevirisinin ise diğer gruplara yönelik olarak yapılacak olan (diliçi) altyazı çevirisinden farklılaşacağı, çünkü sadece ilgili diyalogların aktarılması değil, örneğin içerik içerisinde yer alan ses olaylarının aktarılması gibi durumlarında dikkate alınması gerektiği görülmektedir (bkz. Reiter, 2016, s.26).

Genel olarak ifade etmek gerekirse eğer, dil içi çevirinin daha çok bir dil içerisinde yapıldığı, yani iki dil arasında değil, tek bir dil içerisinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Dil içi çeviride ilgili içeriğin daha iyi anlaşılması için, ilgili içerikte yer alan konuşmaların ve bağlantılı diğer durumların (arka planda yer alan sesler gibi) yazılı bir şekilde verilmesi ve ilgili erek kitleye en iyi şekilde aktarılmaya çalışılması olarak ifade edilebilmektedir. Bir diğer ifadeyle, ilgili içerik içerisinde yer alan konuşmaların, izleyici kitle tarafından, ilgili görsel-işitsel metnin iki önemli parçasını oluşturan, görsel ve işitsel kanalların yanında, en uygun dil içi altyazı çevirisi ile desteklenmesidir. Böylece bu çeviri türüne ihtiyaç duyabilecek olan veya tercih eden ilgili kitle için iyi bir bütünlük sağlanarak, ilgili içeriği izleme konusunda görsel ve işitsel kanalları daha rahat anlamlandırabilmesi veya konu bütünlüğünü daha rahat anlama konusunda yardımcı olabilmesi sağlanmaktadır.

1.6.2.2. Dillerarası Altyazı Çevirisi

Dillerarası altyazı çevirisinde bir kaynak görsel ve işitsel ile birlikte bir de erek yazılı dilin bulunduğu ifade edilmekte olup, ilgili kaynak görsel ve işitselin değişmediği bir çeviri türü olarak belirtilmektedir (Okyayuz & Kaya, 2017, s.266). Genellikle altyazıların görselin altında bulunan bu çeviri türünde ilgili içerik içerisinde yer alan diyalogların bir veya iki satır olarak kaynak dilden ilgili erek dile aktarılması olarak belirtilmektedir (Okyayuz & Kaya, 2017, s.266).

1.6.2.3. Dillerarası İki Dilli Altyazı Çevirisi

Bu çeviri türü üzerine bilgi veren bir çalışma incelediğinde, ilgili içerik içerisinde yer alan diyaloglar yazılı bir şekilde, bir ya da iki satır olarak kaynak olan dilden iki erek dile aktarılmakta olduğu dile getirilmektedir (Okyayuz & Kaya, 2017, s.267). Bu çeviri türünün dillerarası tek dilli altyazı çevirisinden farkının ise, ilgili altyazıların bazen ekranda daha fazla yer edindiği ve genelde kaynak metnin kısaltılmış şeklini kapsadığı belirtilmektedir (Okyayuz & Kaya, 2017, s.267).

1.6.2.4. İşitme Engelliler İçin Altyazı Çevirisi

İşitme engelliler için altyazı çevirisinin 1970 ve 1980’li yıllarda ilk olarak kullanılmaya başlandığını ve bu yıllarda Amerika Birleşik Devleti ve İngiltere’de bu bireylere yönelik televizyonda altyazı çevirilerinin uygulanmaya başlandığı dile getirilmektedir (Neves, 2005, s.107). İşitme engellilere yönelik olarak yapılacak çevirilerde, diliçi altyazı çevirisi veya dillerarası altyazı çevirisi fark etmeksizin, çevirmenin konuşulan diyalogları yazıya dönüştürme sürecinde, bir takım bilgiler çerçevesinde kararlarını ve çevirisini gerçekleştirmesi gerektiği görülmektedir (Wurm, 2007, s.115; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.269).

Neves, işitme engellilere yönelik olarak dillerarası altyazı çevirisi konusunda gelişme sağlamak için işitme engelli gruplarla çalışılmasını ve bu bireylerin gereksinimleri konusunda araştırmalar yapılmasını belirttiği görülmektedir (bkz. Neves, 2009). İşitme engellilere yönelik olarak yapılan altyazı çevirisi ile diliçi çevirisinin her zaman aynı şeyler olmadığını; nedeninin ise işitme engeli bulunan bireylerin sadece diyalogları değil, aynı zaman da ilgili kaynak işitseldeki sesleri de duymadıkları veya duymakta zorluk yaşayabileceklerinden, ilgili altyazılar içerisinde tüm işitsele dair bilgilere yer verilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Neves, 2008, s.128; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.269).

Bir diğer taraftan, işitme engelli bireylerin homojen bir grup olmadığından, farklı gereksinimleri olan alt gruplara dağılabileceği ve bu çerçevede her grubun özellikleri ile gereksinimlerinin farklılık gösterebileceği ifade edilmektedir (Neves, 2008, s.128-139; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.269). Bu bireylere yönelik olarak altyazı normları içeren bir kılavuzun olması gerektiği ve bu kılavuzun farklı ülkelerdeki ilgili izleyici kitlesine

göre şekillenmesi uygun olacağı görülmektedir (Okyayuz & Kaya, 2017, s.269). İşitme engellilere yönelik altyazı çevirisinin bazı ülkeler tarafından yaygın olarak kullanıldığı ifade edilse de, genel anlamda daha bu çeviri türünün yoğun olarak kullanılmadığı belirtilmektedir (Okyayuz, 2016, s.43).

1.6.2.5. Ayrıntılı Altyazı Çevirisi (Kısa Bir Giriş)

Bu ilgili alt başlık altında ayrıntılı altyazı çevirisinin hitap ettiği kitle hakkında kısa bir bilgi verilecektir. Ancak bu çalışmanın bir sonraki bölümünde (Bölüm 3) daha ayrıntılı bir şekilde işlenmeye çalışılacağından, bu başlık altında sadece olabildiğince kısa ve öz bir şekilde ilgili bilgiler ifade edilmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede, ayrıntılı altyazı çevirisinin üç alıcı kitle grubuna hitap edebileceği, bu alıcı kitle gruplarının; sağır bireyler, işitme engelli bireyler ve Türkçe edinimi için olan kitlelere yönelik, bu çeviri türünün yapılabileceği anlaşılmaktadır (bkz. Okyayuz, 2019b, s.16). Bir diğer taraftan, bu çeviri türünün ana alıcılarının Sağır bireyler olduğu belirtilirken, bir sonraki alıcı kitlenin ise işitme engelli bireylerin olduğu anlaşılmakta olup, Türkçe edinimi için olan ilgili grup içerisinde değerlendirilen kitlelerin ise birer ek alıcı şeklinde görülebileceği dile getirilmektedir (bkz. Okyayuz, 2019b, s.16-17).

Her ne kadar bir sonraki bölümde (Bölüm 3) ayrıntılı altyazı konusunda daha detaylı bilgilere yer verilmeye çalışılacaksa da, yine de ilgili bilgilerden hareketle kimi sonuçların çıkarılabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede ayrıntılı altyazı çevirisinin daha çok sağır bireyler başta olmak üzere işitme engelli bireyler ve belirli bir çerçevede de olsa Türkçe edimini geliştirmek isteyenler için yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu çeviri türünün sağır bireyler başta olmak üzere, işitme engelli bireylere daha çok hitap edebileceği anlaşılmaktadır.

Nitekim önceki cümleler içerisinde de ifade edildiği üzere, Türkçe edinimi içerisinde bulunan kitlelerin daha çok, bir ek alıcı olarak belirtildiği görülmektedir. Bir diğer taraftan ise bu çeviri türünün daha çok hitap ettiği bir kitle olarak ifade edilebilecek olan sağır bireyler ve işitme engelli bireylerin kendi içerlerinde farklı farklı gereksinimlerinin olabileceği ve çevirilerinin bu çerçevede yapılmasının daha iyi sonuçlar ortaya çıkarılabileceği anlaşılmaktadır.

1.6.2.6. Üstyazı Çevirisi

Üstyazı çevirisinin hem diliçi hem de dillerarası olarak yapılabileceği belirtilmekte olup; üstyazı çevirisinin, opera ve tiyatrolar için kullanılan bir çeviri türü olduğu ve izleyicilerin ilgili eserdeki karakterlerin diyaloglarını anlaması veya hikayeyi takip edebilmesini sağladığı ifade edilmektedir (Chaume, 2013, s.112). Üstyazı çevirisi, altyazı türleri arasında yeni türler içerisinde belirtilmektedir (bkz. Gaga, 2019, s.40).

1.6.2.7. Canlı Altyazı Çevirisi

Canlı altyazı çevirisinin, dillerarası ve diliçi olmak üzere ikiye ayrılabilmesi; dillerarası canlı altyazı çevirisinin, daha nadir olarak kullanıldığı, kullanıldığı alanlara örnek olarak ise kimi söyleşilerde, konuşma ve açıklamalar olarak belirtilirken, diliçi canlı altyazı çevirisinin ise spor müsabakaları, söyleşiler, haber bültenleri gibi birçok alanda örneklerinin görülebileceği dile getirilmekte olduğu görülmektedir. (Okyayuz & Kaya, 2017, s.271-272).

1.6.2.8. Amatör Altyazı Çevirisi

İncelenen bir çalışma içerisinde, gelişen teknolojik olanaklar ile birlikte internetin, görsel-işitsel metinlerde yeni bir altyazı türünün oluşmasına zemin oluşturduğu ve bu çeviri türünün ise amatör altyazı çevirisi olarak adlandırıldığı görülmektedir (Bogucki, 2009, s.49). Amatör altyazı çevirisinin ile çevirisi yapılan ilgili içeriğin, diğer ülkelerde popülerliğini arttırmak ve yurtdışındaki izleyiciye veya okura erişilebilir kılmak olduğu ifade edilmektedir (Bogucki, 2009, s.49).

1.6.2.9. Açık Altyazı Çevirisi - Kapalı Altyazı Çevirisi

İncelenen bir çalışma içerisinde şu bilgilere yer verildiği görülmektedir; kapalı altyazının isteği bağlı olarak ilgili görsel-işitsel metine eklenebilen bir çeviri türü olduğu ve bu çeviri türünün, özellikle 1970’li yıllardaki yazının görüntülenmesini sağlayan teletekst teknolojisinin gelişmesiyle ortaya çıktığı ifade edilmektedir (O’Connel, 2007, s.125). Bu teknolojiyi destekleyen televizyonlarda, dekodere iletilen sinyaller vasıtasıyla ilgili içeriğin kapalı altyazı çevirisini açma fırsatı oluşturduğu belirtilmektedir (O’Connel, 2007, s.125). Açık altyazı çevirisinin ise görsel-işitsel metnin bir parçası olduğu ve bu

sebeple de bunun kaldırılamayacağı ifade edilmekte olup; bu çeviri türünün sinema veya televizyonda kullanabildiği belirtilmektedir (O’Connel, 2007, s.126).

1.6.2.10. Yaratıcı Altyazı Çevirisi

Bu çeviri türünün standart bir altyazı çevirisinden farklı olduğu belirtilmekte olup, ilgili içeriğe göre örneğin; müzik videolarında yer alan şarkı sözlerini ya da çevirilerini altyazıyla ifade etmek yerine videodaki ilgili kişinin aklındaki düşüncelerinin altyazı ile ifade edilebileceği dile getirilmektedir (bkz. Gaga, 2019, s.45-46).

1.6.2.11. Sesli Altyazı Çevirisi

Sesli altyazı çevirisi, görme engelli bireylerinde görsel-işitsel ürünlere erişimlerinin hedeflendiği bu çeviri türü, iki çeviri yönteminin (sesli betimleme ile üst sesle çeviri) birleşimi olup, altyazıların sesli bir şekilde okunmasını ve görselin betimlenmesini içermektedir (Braun & Orero, 2010, s.173-188; Akt. Okyayuz, 2016, s.51).

Buraya kadar olan bölümde altyazı çevirisi ile ilgili bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Bir sonraki alt başlıkta ise görsel-işitsel çeviri türlerinden bir diğeri olan dublaj çevirisi ile ilgili kısaca hangi türlerin olduğu ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

1.6.3. Dublaj Çevirisi ve Türleri

Çalışma içerisinde bu başlığı da yer verilmesinin nedeni, her ne kadar çalışma ile doğrudan bir ilgisi olmasa da, görsel-işitsel metinler çerçevesinde kullanılan bir çeviri türü olmasından dolayı, kısa da olsa yer verilmek istenmiştir. Bu çerçevede dublaj çevirisi ve türlerine bakıldığında; dublaj çevirisi, üst sesle dublaj çevirisi, kısmi dublaj çevirisi ile karşılaşılmaktadır. Bu çeviri türleri ile ilgili daha detaylı bilgi için Okyayuz (2016) ile Okyayuz ve Kaya’nın (2017) çalışmaları incelenebilir.

1.6.4. Görsel-İşitsel Çeviride Diğer Türler

Bu başlık altında görsel-işitsel çevirinin diğer türleri olarak değerlendirilen çeviri türlerinin neler olduğu ile ilgili olarak çalışmadan fazla kopmamak adına sadece isimlerine yer verilerek belirtilecektir. Bu çerçevede, görsel işitsel çeviride diğer türler sınıfı içerisinde yer alan çeviri türleri; sesli betimleme, eşzamanlı görsel-işitsel çeviri, animasyon için metin yazarlığı, serbest anlatım, fandubbing, fundubbing gibi türler ile

karşılaştığı görülmektedir. Bu çeviri türleri ile ilgili daha detaylı bilgi için Okyayuz'un (2016) ile Okyayuz ve Kaya'nın (2017) çalışmaları incelenebilir. Ayrıca bu başlık altında ifade edilmek istenen bir çeviri tür daha bulunmaktadır. İfade edilecek olan çeviri türü içerisinde hem dublaj hem de altyazı çeviri yöntemi benimsendiği ifade edildiği için bu başlık altında değerlendirilmesi daha uygun olduğu düşünülmüştür.

Nitekim her ne kadar hem altyazı türleri ile ilgili hem de dublaj türleri ile ilgili başlıklar oluşturulmuş olsa da her iki çeviri türünü de içerisinde barındırdığı anlaşıldığından dolayı bu başlık altında değerlendirilmiştir. Belirtilecek olan bu çeviri türünün bu çalışma kapsamında olan altyazı çevirisi ile bağlantısı olmasından dolayı yer verilmiştir. Bu kapsamda incelenen çalışma içerisinde görüldüğü üzere, müzik içeren filmler ve müzikallerde rastlanılabilecek olan bu çeviri türünde (aynı film içerisinde dublaj çevirisi ve altyazı çevirisi kullanılması), diyalogların dublaj çevirisi ile yapıldığı ifade edilirken, şarkılı bölümlerinin altyazı çevirisi ile ifade edildiği belirtilmektedir (Okyayuz & Dalbudak, 2018, s.66-67). Daha ayrıntılı bilgi için bir önceki cümlede belirtilen ilgili çalışma incelenebilir.

1.7. Görsel – İşitsel Çeviride Göz Önünde Bulundurulması Gerekenler

Bu başlık altında yer alacak olan ilgili alt başlıklar altında, olabildiğince altyazı çevirisinin genel özellikleri, bu çeviri türünde nelere dikkat edilmesi gerektiği, avantajları, dezavantajları ve ilgili konular olabildiğince ele alınmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda bu ilgili alt başlıklara geçilmeden önce göz önünde bulundurulması gereken kimi bilgilere yer verilmesinin, yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu çerçevede bir görsel-işitsel ürünün çevirisi yapılırken göz önünde bulundurulması gereken kimi noktalar ile ilgili bilgilerin yer aldığı bir çalışmaya (Okyayuz & Kaya, 2017) yer vermeye çalışılacaktır. Bu ilgili çalışma içerisinde bir görsel-işitsel ürünün çevirisi yapılırken göz önünde bulundurulabilecek dört göstergenin olduğu anlaşılmakta olup, bu göstergelerden biri olan görsel olarak sunulan dilsel göstergede, ekranda yer verilen tarih veya yere dair açıklayıcı bilgiler, sokak levhaları, mektuplar gibi ekranda yer alan bütün yazılı metinlerin örnek verilebileceği belirtilmektedir (Delabastita, 1989, s.199; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.46). Bir diğer gösterge olan görsel olarak sunulan dilsel olmayan göstergenin ise yukarıda ifade edilenlerin dışında kalan film içerisindeki bütün

görselleri kapsadığı belirtilmektedir (Delabastita, 1989, s.199; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.46).

Bir diğer gösterge olan işitsel olarak sunulan dilsel göstergenin ise film boyunca işitilen bütün diyalogların yanında, örneğin şarkı sözleri veya karakterlerin ağzından çıkan tüm ses ve nidaların bu gösterge altında değerlendirildiği görülmektedir (Delabastita, 1989, s.199; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.46). Bir diğer gösterge olan işitsel olarak sunulan dilsel olmayan göstergede ise enstrümental müzik ve arka fondan duyulabilen tüm ses efektlerinin (örneğin, kapının çalınması gibi) bu gösterge içerisinde değerlendirilmektedir (Delabastita, 1989, s.199; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.46).

Çevirmenin, bir görsel-işitsel çeviri gerçekleştirirken, erek kitlenin ilgili ürün içerisindeki diyalogların dışında kalan her şeyi kavrayabileceği düşüncesi içerisinde olmaması gerektiği anlaşılmaktadır (Okyayuz & Kaya, 2017, s.46). Bir diğer taraftan ilgili görsel-işitsel metne amacı olmayan diyalog ya da sahne koyulmayacağından, çeviri edimi esnasında çeviri yöntemleri belirlenirken ve çevirmen tercihlerini yaparken bunun bilinci içerisinde olunmasının önem taşıdığı anlaşılmaktadır (Okyayuz & Kaya, 2017, s.48). Elbette daha birçok dikkat edilmesi gereken husus eklenebilir, ancak konudan fazla kopmamak adına ve ilgili diğer alt başlıklarda da kimi ilgili bilgilere olabildiğince yer vermeye çalışılacağından, bu başlık altında kısmen bir ön giriş niteliğinde bilgi vermeye çalışıldığı söylenilebilir.

1.7.1. Altyazı Çevirisinin Genel Özellikleri

Bu başlık altında altyazının genel özellikleri, altyazı çevirisinde dikkat edilmesi gereken durumlara, altyazı çevirisinde hangi etmenlerin göz önünde bulundurulması gibi olabildiğince altyazı çevirisi için önemli olarak ifade edebilecek olan konulara değinilmeye çalışılacaktır. Altyazı çevirisinde filmi tanımak önemlidir. Bir başka ifadeyle filmi olabildiğince incelemek, atılacak adımlar konusunda önem teşkil etmektedir. Bu konu ile ilgili olarak incelediğimiz bir çalışmada, bir film içerisinde yer alan her sahnenin ve diyalogun bir amacının olduğu ve böylece belirli sahneler ile diyalogların birleştirilmesiyle kurgunun oluşturulduğundan, birçok filme, hiçbir amacı olmayan bir diyalog ya da sahnenin koyulmayacağına dille getirildiği görülmektedir (Okyayuz, 2016, s.82).

Ekranı yer alacak olan bir altyazının süresinin istisna olan durumlar dışında 4 saniyeden daha az olmadığını, ekranda kalma süresi olarak genellikle 5 ile 7 saniye arasındaki sürelerin kullanıldığı ve ortalama olarak kullanılan sürenin ise 6 saniye olduğu belirtilmektedir (Tveit, 2009, s.86-87; Akt. Okyayuz, 2016, s.59). Altyazıların, bazı dillerdeki (örneğin Japonca) istisnalar dışında, günümüzde standart olarak ekranın altında yer verildiği ifade edilmektedir (Okyayuz, 2016, s.94). Bir görsel-işitsel metnin anlaşılmasını etkileyebilecek istisnai durumlarda altyazı çevirisi ekranın üst kısmında da verilebileceği ifade edilmekte olup, altyazıların genellikle beyaz renkte olduğu ve genel olarak kullanılan yazı tipleri olarak ise Arial, Times New Roman örneklerinin belirtildiği görülmektedir (Okyayuz & Kaya, 2017, s.337).

Bir diğer önemli husus ise karakter sayısıdır. Bu çerçevede, satır başına kullanılan karakter sayılarının, müşteri talepleri veya ilgili kuruma göre değişebileceği ifade edilmekte olup; televizyonda kullanılan altyazılarda, boşluk ve imla işaretleri ile beraber genellikle en fazla 37 karakter olduğu dile getirilmektedir (Díaz Cintas & Remael, 2014, s.84-85). Bu sayının 33 ile 35'e kadar düşebileceği gibi, 39 ile 41 kadar da çıkabileceği; istisna olarak bazı film festivallerinde bu sayının 43'e kadar çıkabileceği, DVD'ler de ise en fazla 40 karaktere kadar yükselebileceği; VHS⁵ için bu sayının 33 ile 35 arasında olduğu belirtilmektedir (Díaz Cintas & Remael, 2014, s.84). Ayrıca bir dilin alfabesine göre satır başına kullanılacak olan karakter sayısının farklılık gösterebileceğinin dile getirildiği görülmektedir (bkz. Díaz Cintas & Remael, 2014, s.85).

Altyazıların günümüzde genellikle ortalananmış bir şekilde verildiği; ortalananmış bir şekilde verilen altyazılarda satır uzunlukları düzenlenirken, altyazı çevirisini yapan çevirmenin, oluşturulan satırlar arası uyumu da göz önünde bulundurması ve gerekli durumlarda üst satırı kısa tutması tavsiye edildiği görülmektedir (Díaz Cintas & Remael, 2007, s.86; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.338). Altyazı çevirisi uygulamaları birçok etmene göre şekillenebilmekte olup, bu etmenlerin göz önünde bulundurulması ve hangi ülke veya ortam için altyazı çevirisi yapıldığı fark etmeksizin belirli ilkelerin benimsenmesinin önemi vurgulanmaktadır (Okyayuz, 2016, s.87-88). Altyazı çevirisi yapılırken, çevirmenin ilgili içerik içerisinde bulunan görsellerin erek kültür de, bir anlam ifade edip etmediği veya anlamlandırmada farklılıklar olabileceği ya da başka anlamlara

⁵ VHS (Video Home Format) bu kavram ile ilgili açıklamaların yer aldığı ilgili çalışma (bkz. Díaz Cintas & Remael, 2014, s.254) incelenebilir.

gelebileceği gibi durumlara dikkat etmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Zeytinkaya, 2018, s.4137).

Altyazı çevirisinde önemli olan kavramlardan biri spotlama kavramıdır. Spotlama, bir içerik içerisinde yer alan konuşmaların başlangıçlarının ve bitişlerinin belirlenmesini ifade ettiği görülmektedir (Gaga, 2019, s.30). Oluşturulan altyazının içerik içerisindeki diyaloglarla bağlantılı olduğundan, izleyicinin ilgili içerik içerisinde hangi karakterin konuştuğu konusunda bir sıkıntıya düşmemesi için, ekranda görünmesinin (Fade-In) ve ekrandan kaybolmasının (Fade-Out), doğru bir zaman içerisinde yapılması gerektiği ifade edilmektedir (Varrone, 2012, s.35).

Bir diğer önemli konu ise şablonlar konusudur. Şablonlar sayesinde, altyazı çevirisi yapılacak olan bir kaynak metnin, bir altyazı programına ilgili öğelerinin ekranda belirme ve kalma sürelerinin, yerleşimi ve benzeri unsurlarının düzenlenmiş olarak bu programa yüklenebilmesi sayesinde, ilgili çevirilerinin bu şablonlar üzerinden gerçekleştirilebilmesini sağladığı ifade edilmektedir (Okyayuz & Kaya, 2017, s.325).

Altyazı çevirisinde bir diğer önemli kavram olarak ise timecode (zaman kodu) ifadesi verilebilmektedir. Timecode (zaman kodu) ilgili içerik içerisinde nerede bulunduğumuzu göstermeyi sağladığı belirtilmektedir (Jüngst, 2010, s.22). ‘Bir zamana’ verilen referans numarası olarak ifade edilebileceği ve bu zaman kodu içerisinde, saat, dakika, saniye, kare (milisaniye) öğelerinin bulunduğu ve en az sekiz haneden meydana geldiği belirtilmektedir (Okyayuz, 2019b, s.28).

Elbette, altyazı çevirisinde dikkat edilmesi gereken birçok nokta bulunmaktadır. Ancak önceki cümleler içerisinde de görülebileceği üzere, ülkeden ülkeye, dilden dile ya da müşteri talebine göre gibi sıralanabilecek olan birçok nedenden dolayı altyazı uygulamalarında farklılıklar görülebilmektedir. Belirli bir altyazı kurallarının oluşturulmasına yönelik olarak Mary Carroll ve Jan Ivarsson’un çalışmaları bulunmaktadır. Bu kapsamda Carroll ve Ivarsson 17 Ekim 1988 tarihinde Berlin’de düzenlenen ESIST (European Association for Studies in Screen Translation) çerçevesinde belirli altyazı çevirisi standartlarını ifade ettikleri görülmektedir.

Bu kapsamda ifade ettikleri standartlara birkaç örnek vermek gerekirse eğer; basit sözdizimsel yapılar tercih edilmeli; ürünün spotlamasını, çevirisini ve altyazıya yazılması, altyazı çevirmenin görevidir; ekranda yer alan tüm önemli bilgiler (işaretler,

uyarılar vb.) tercüme edilmeli ve altyazıya yerleştirilmelidir (Carroll & Ivarsson, 1998). Hiçbir altyazı bir saniyeden daha kısa, yedi saniyeden daha fazla ekranda bulunmamalıdır; her bir altyazı için satır sayısı en fazla iki olmalı ve iki satırlı altyazı çevirilerinde, üst satır, mümkün olduğunda alt satıra göre daha kısa tutulmalıdır (Carroll & Ivarsson, 1998). Görsel-işitsel ürünün başında ya da sonunda çeviriyi yapan çevirmen ve çevirinin yapıldığı yıl ile telif bilgilerinin yazılması gerektiği ifade edilmektedir (Carroll & Ivarsson, 1998). Burada çalışmanın içerisinde yer alan maddelerden sadece birkaçına örnek verilmektedir. Bu çerçevede diğer maddelerinde incelenmek istenilmesi durumunda Carroll ve Ivarsson'un (1998) çalışması incelenebilir. Burada sadece altyazı çevirisi için belirli standartların oluşabilmesi adına yapılan bir çalışmadan örnek vermeye çalışılmıştır.

Altıyazı çevirmenlerinin, önceki cümlelerde ifade edilen standartlarının belki birçoğuna ya da bu gibi standartların birçoğuna uymakta veya dikkate aldıkları ifade edilebilir. Ancak burada belirtilmesi gereken noktalar olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede bu gibi standartların oluşturulmasına yönelik olan çalışmaların çok önemli bir noktada olduğu düşünülmektedir. Ancak her ülkenin, benimseyebileceği veya dikkate alabileceği standartların, doğruların farklılık gösterebileceği gibi, bunların zaman içerisinde değişebileceği çıkarımı da bu kapsamda yapılabilir. Bu durum elbette eleştirilmemektedir. Nitekim her ülkenin, toplum yapısı ve bu çerçevede gelişmiş olan çeviri kültürünün, diğer ülkelerin toplum yapısı ve bu çerçevede gelişmiş olan çeviri kültürlerinden farklılık gösterebileceğinden, altyazı çevirisinde benimsenebilecek veya dikkate alınabilecek standartların farklılık gösterebileceği çıkarımı bu kapsamda yapılabileceği düşünülmektedir. Bir diğer taraftan ise bu gibi çalışmaların yapılması ve bu gibi çalışmaların artması, yapılabilecek olan altyazı çevirilerinin daha da geliştirilebilmesine yönelik olarak katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Altıyazı çevirisi yapılırken bir diğer önemli konu is altyazı çevirilerinde kullanılan yazım ve imla kuralları dile getirilebilmektedir. Bu konunun da yer aldığı bir çalışma (bkz. Díaz Cintas & Remael, 2014) çerçevesinde, altyazı çevirisinde kullanılan noktalama işaretlerine kısaca belirtilmeye çalışılacaktır. Bu kapsamda ilgili noktalama işaretlerine aşağıda kısaca belirtilmeye çalışılacaktır.

-Virgöl (,) ve noktalı virgöl (;): Altyazı metnin daha kolay olarak anlaşılması için, bölümlendirilmesini sağladıkları ifade edilmekte olup, noktalı virgöl kullanımının ise altyazıda çok nadir olarak kullanıldığı ifade edilmektedir (Díaz Cintas & Remael, 2014, s.105).

-Nokta (.) ve iki nokta üst üste (:): Bir altyazı çevirisinin sonunda kullanılan noktanın cümle bittiğini ifade ettiği belirtilirken; iki nokta kullanımının ise ölçünlü yazıdakiyle aynı amaçlar için kullanıldığı ifade edilmektedir (Díaz Cintas & Remael, 2014, s.106-108).

-Parantez (()) ve köşeli parantez ([]): Açıklama işlevleri olan bu noktalama işaretlerinin gerekli olmadığı sürece, altyazıya da pek yaygın olarak kullanılmadığı anlaşılmaktadır (Díaz Cintas & Remael, 2014, s.108-109).

-Ünlem (!) ve soru işareti (?): Ünlem işaretinin öfke, küçümseme, şaşkınlık, mutluluk ve tiksinti gibi yazı dilinde olduğu gibi ilgili duygu durumlarını belirtmek adına kullanılabileceği anlaşılmaktadır; soru işareti kullanımının da yazı dilindekiyle aynı amaçlar için kullanıldığı anlaşılmaktadır (bkz Díaz Cintas & Remael, 2014, s.109-111).

-Tire (-): Altyazı çevirisinde tire işareti iki satırlı bir altyazıda, konuşmacıların diyaloglarını birbirinden ayırmak gibi durumlar için kullanıldığı anlaşılmaktadır (bkz Díaz Cintas & Remael, 2014, s.111-112).

-Üç nokta: Bir cümle bitmediğini belirtmek adına cümle sonunda veya bir cümle devam ettiğini belirtmek için cümle başında kullanılabileceği, duraksamayı, tereddüdü, kekeleme, altyazıda ikinci bir konuşmacının araya girmesi ve ilk konuşmacının konuşmasını kesmesi gibi durumları belirtmek gibi birçok amaç için kullanılabildiği görülmektedir (Díaz Cintas & Remael, 2014, s.105).

-Yıldız işareti (*) ve slash (/) işareti: Yıldız işareti erek kültürün hassasiyetleri dikkate alınarak, tabu ifadelerin kimi harf ya da harflerinin bilinçli bir şekilde çıkartılmasını ve yıldız işareti ile belirtilmesini ifade ettiği görülürken; slash işaretinin ise çok kullanılmadığı ve altyazıda bunun kullanılmasından kaçınılmasının önerildiği belirtilmektedir (Díaz Cintas & Remael, 2014, s.116).

-Semboller: Altyazı çevirilerinde % (yüzde) ya da & (ve) gibi birçok yaygın olarak kullanılan sembollerin olduğu görülmektedir (bkz. Díaz Cintas & Remael, 2014, s.117-118).

-Büyük harflerin yazımı: Altyazı çevirilerinde büyük harf kullanımının yazılı dildeki gibi olduğu belirtilmekte olup; örneğin yol işaretleri, gazetede yer alan manşetler veya pankartlardaki yazılar gibi ekranda belirtilen durumlarda büyük harflerle ifade edildiği belirtilmektedir (bkz. Díaz Cintas & Remael, 2014, s.118-119).

-Tırnak işaretleri: Tırnak işaretlerinin tek (‘ ’) ve çift (“ ”) tırnak işaretlerinin bulunduğu, ancak çift tırnağın, altyazılarda daha çok kullanıldığı ve genel olarak daha çok doğrudan konuşmaları veya bir diğer ifadeyle alıntılanan konuşmaları belirtmek için kullanıldığı, ancak başka durumlar için de kullanılabileceği ifade edilmektedir (bkz. Díaz Cintas & Remael, 2014, s.119-124).

-İtalik (eğik yazı): Ekranda o an yer almayan konuşmalar (bir telefon konuşması esnasında ekranda o esnada görünmeyen diğer kişinin konuşmalarının belirtilmesi gibi) radyo ya da televizyondan gelen sesler, karakterin zihninden veya iç sesiyle konuştuğu durumlar gibi birçok durumda kullanılabileceği belirtilmektedir (bkz. Díaz Cintas & Remael, 2014, s.124-127).

Elbette altyazı çevirisinde dikkat edilmesi gereken birçok özellik, faktör, farklı etmenler, kullanılan noktalama işaretleri veya ilgili diğer kullanım biçimleri ile ilgili birçok çalışma bulunabilmektedir. Ancak çalışmadan fazla kopmamak adına, altyazı çevirisinin genel özellikleri ve dikkat edilmesi gereken noktaları hakkında üst bakış sağlayabilmek adına olabildiğince ilgili bilgilere yer verilmeye çalışılmıştır.

1.7.2. Altyazı Çevirisinin Avantajları ve Dezavantajları

Bu başlık altında olabildiğince altyazı çevirisinin hangi avantajlara ve dezavantajlara sahip olduğu dile getirilmeye çalışılacaktır. Altyazı çevirisinde, ilgili içeriğin orijinal dili ile takip edilebildiğinden çalışmanın özgünlüğünün korunduğu ifade edilmektedir (Gottlieb, 2002, s.193; Akt. Varrone, 2012, s.29-30). Yani ilgili görsel-işitsel metin içerisindeki oyuncular kendi dilleri ve seslerinde duyulabilmekte olup, bir diğer taraftan da içerik içerisinde yer alan gürültüler, sesler ve vurgular gibi durumlarında

korunduğunun dile getirilmekte olduğu gör÷lmektedir (Gottlieb, 2002, s.193; Akt. Varrone, 2012, s.29-30).

Bir diğerk çalışmada ise belirtildiğı üzere, önceki cümleler de ifade edilen bilgilere karşın, kaynak dile vakıf olmayan bir erek izleyicinin, ilgili görsel-işitsel metin içerisindeki orijinal dilden kaynaklı olarak oyuncuların karakter özellikleri ya da o anda hissettikleri duyguları anlama konusundaki durumun tartışmalı olduğu dile getirilmektedir (bkz. Herbst, 1994, s.20; Akt. Strasser, 2012, s.58-59). Bir başka çalışma içerisinde ise altyazının, desteklediğı ve gelişimine yardımcı olduğu alanlara yer verildiğı gör÷lmekte olup, bunların okuma becerisi ile yabancı dil öğrenimi olduğu ifade edilmektedir (Baş, 2016, s.37).

Nitekim bir diğerk çalışmada da belirtildiğı üzere, altyazı çevirisinde erek izleyici izlemiş olduğu ilgili içerik yabancı dilde olmasından dolayı, yabancı sözcükleri duyması ve bunların altyazı çevirisi ile verilen tercümelerini gördüğü için, yabancı dildeki sözcükleri öğrenme konusunda yardımcı olabileceğı ifade edilmektedir (Barnhoorn, 2013, s.12-13). Aynı zamanda sağır ve işitme engelli bireylere ise ilgili içeriğı takip edebilme fırsatı oluşturduğı ifade edilmektedir (Barnhoorn, 2013, s.12-13).

Altıyazı çevirisinin dublaj çevirisine göre çok daha az maliyetli olduğu ve çalışmanın devamında bir önceki cümlelerde de ifade edilen bilgilere ek olarak da, altyazı çevirisinin yabancı dil öğrenimini artırdığı, ancak eleştirilen yönünün ise ekranda belirli bir yer kaplamasından dolayı görüntüyü engelleme durumunun olduğu belirtilmektedir (Şahin, 2015, s.974-975). Çalışmanın devamında yer alan örneklerde gör÷ldüğü üzere, altyazının belirli bir bölge ve zaman içerisinde görünmesi gerektiğinden ve her şeyin iletilmesinin zor olacağından, altyazıda anlam kaybına yol açmadan belirli oranda azaltma ve kısaltılma yapıldığı ifade edilmektedir (Şahin, 2015, s.975).

Altıyazı çevirisinin belirli bir alan içerisinde yapıldığından ilgili içerik içerisindeki konuşmacının dışında aynı anda birden fazla konuşma ya da etraftan gelen ses varsa, bu durum da bunların verilemeyebileceğı ve bu durumunda seyircinin filmde bütün olarak anlaması gereken durumları engelleyebileceğı belirtilmektedir (Şahin, 2015, s.975). Bunların dışında, erek izleyici hem ilgili görsel-işitsel metindeki içerikleri hem de altyazıyı takip edeceğinden, bu durumun filmin anlaşılması konusunda gerekli olan kimi

detayların kaçırabileceğine sebebiyet verebileceğine dikkat çekilmektedir (Şahin, 2015, s.975).

Yetişkin bir okuyucunun ortalama okuma hızının dakikada 150-180 sözcük olduğu ifade edilmektedir (Luyken vd., 1991; Akt. Okyayuz, 2016, s.59). Bir diğer çalışma içerisinde, altyazı çevirisinin avantajları ve dezavantajları ile ilgili olarak; altyazı çevirisinin işitme engelliler için uygun olduğu ve bir diğer taraftan da göçmenlere yardımcı olabileceği, ancak altyazı çevirisinde erek izleyicinin görüntü ve yazılı metni aynı anda takip etmelerinden dolayı dikkatlerinin dağılabileceği ve sinematik etkiye gölgeye düşürebileceği gibi bilgilere yer verildiği görülmektedir (Diaz Cintas, 2008; Akt. Tüfekçioğlu, 2013, s.19-20).

Altyazı ile ilgili eleştiri konularından birinin, ekranda kalma süresi ile ilgili olduğu belirtilmekte olup, görmede veya okumada zorluk yaşayabilenlere, altyazıların ekranda kalma sürelerinin yeterli gelemeyeceği belirtilmektedir (Köprülü, 2021, s.123). Bir çalışma içerisinde de belirtildiği üzere, altyazı çevirisinde, ilgili görsel-işitsel metinde yer alan konuşmadan önce altyazının ekranda belirmesi ve buna bağlı olarak erek izleyicinin konuşmadan önce altyazıyı okuması durumunda ilgili sahne içerisinde ne olacağını önceden bilebileceği için, filmdeki heyecan durumunu olumsuz etkileyebileceği dile getirilmektedir (Barnhoorn, 2013, s.13).

BÖLÜM 2: İŞİTME ENGELİ OLAN BİREYLER İLE AYRINTILI ALTYAZI ÇEVİRİSİ İLİŞKİSİ

Bu bölüm içerisinde işitme ile ilgili engeli olan, işitme engelli bireyler ve sağır bireyler hakkında bilgilere, ayrıntılı altyazı çevirisi ve bu bölüm kapsamında ifade edilecek olan diğer ilgili konulara yer verilecektir. Bu çerçevede, işitme engelli bireyler ve sağır bireylerin farklı özelliklere sahip bireyler olmaları ve işitme konusunda engellerinin olmasından dolayı, her iki grup da işitme engeli olan bireyler başlığı altında incelenmeye çalışılacaktır. Her iki grubun işitme engeli olan bireyler başlığı altında incelenmesinin sebebi ise her iki grubun da işitmeye karşı engellerinin olduğunu vurgulamaktır⁶.

2.1. İşitme Engeli Olan Bireyler

İncelenen bir çalışmada görüldüğü üzere işitme engelli kavramı tanımlanırken; tıbbi bir kavram olduğu ve odjolojik bir bakış açısından da, belirli bir desibelin üstünde işitme kaybı yaşayan kişileri ifade ettiği görülmektedir (SEBEDER, 2019b, s.23). Sağır ifadesi ise diğer engellilerden farklı olarak sosyo-kültürel bir tanım çerçevesinde, kendilerini sağır toplumun ve kültürün bir parçası olarak algılayan, ana dilleri işaret dili olan kişileri belirttiği; Sağır kelimesinde “S” harfinin büyük olarak yazılmasının ise özel bir toplumu ifade etmesi olarak belirtilmektedir (SEBEDER, 2019b, s.23). İşitme güçlüğü çeken bir kişinin, farklı derecelerde işitme kaybı yaşayabileceği belirtilirken, sağır olan bireylerde işitme kaybı durumunun daha şiddetli olduğu dile getirilmekte olup; insanlara her yaşta

⁶ İşitme engelli ve sağır kavramlarının her ikisi farklı iki grubu ifade etmektedirler. Bunu belirtmek adına bu tez çalışmasının eski başlığı buna uygun olarak düzenlenmişti. Ancak tez içerisinde yer alan anket çalışması için Sakarya Üniversitesi, Etik Kuruluna başvurulduğunda tez çalışmasının başlığında yer alan sağır ifadesi ile anket çalışması içerisinde yer alan sağır ifadesinin, uygun görülmediği için çıkartılması talep edilmiştir. Bu kapsamda tez başlığında, tez içerisinde yer alan başlıklarda ve anket içerisinde yer alan sağır ifadeleri kaldırılmıştır. Ancak her iki grubun farklı iki grubu temsil etmesinden dolayı metin içerisinde açıklanması gerektiği etik kurul yetkilisine belirtilmiştir. Bu bağlamda kendisine, her iki grubun açıklanması için sağır ifadesinin kullanılması gerekliliği belirtilmiştir. Konu ile ilgili etik kurulu görevlisinden kullanılmaması yönünde olumsuz geri dönüş alınmamıştır. Görevli, sadece tez başlığı ve anket çalışması içerisinde bu ifadenin kaldırılmasının talep edildiğini ve bu işlem yapıldıktan sonra etik kurul izninin (bkz. Ek 2 ve Ek 3) verilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda ilgili düzenlemeler yapılmış olup, metin içerisinde her iki grup işitme engeli olan bireyler başlığı altında incelenmiştir. Tez çalışmasının eski ismini incelemek için Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünün internet sitesinde Enstitü Yönetim Kurulu Kararları başlığı içerisinde yer alan, Enstitü Yönetim Kurulunun 13.07.2021 tarihli ve 929 sayılı toplantı kararları dosyası incelenebilir. Tez savunması sonrasında tez başlığı isminin yeniden düzenlenmesi istenmiş olup şu anki tez başlığı olarak yeniden düzenlenmiştir.

işitme güçlüğü veya sağırılık tanısı konulabileceği, böyle bir durumun ortaya çıkmasına ise birden çok etkenin neden olabileceği ifade edilmektedir⁷.

Bir diğer çalışmada ise sağır bireylerin işaret dili bilmeyen bireyler ile iletişime geçerken yazma veya dudak okuma yöntemlerinden birini tercih ettikleri; ancak yazma yönteminin yorucu ve iletişim süresi açısından çok uzun olabileceği belirtilirken, bir diğer taraftan da dudak okuma yönteminin kimi engeller barındırdığı belirtilmektedir⁸. Bir diğer çalışmanın ulaşmış olduğu veriler sonucunda sağır bireylerin, günlük hayatta yaşanabilecek gelişmelerin birçoğunu televizyon üzerinden takip ettikleri belirtilse de, televizyondaki haber ya da diğer programları anlama noktasında zorluklar yaşadıkları belirtilmektedir (bkz. Alsancak, 2018, s.429).

Dünya sağlık örgütünün 2021 yılında (WHO, 2021) kendi internet sitesinde, dünya nüfusunun %5'den fazlasının, bir diğer ifadeyle 430 milyon insanın işitme konusunda yaşadıkları zorluk karşısında rehabilitasyona gereksinim duydukları belirtilmekte olup, 2050 yılına kadar 700 milyondan fazla insanın, bir diğer ifadeyle her on kişiden birinin işitme kaybı yaşayabileceğinin tahmin edildiği belirtilmektedir⁹. Ayrıca ilgili internet sitesinin devamında, bu çalışma için önemli olduğunu ve yer verilmesi gerektiği düşünüldüğü kimi bilgilere rastlanılmaktadır. Normal bir düzeyde işiten bir bireyin her iki kulağıyla da 20 dB eşliğinde ya da daha iyi bir düzeyde işitebildiği ve bu işiten bireyler kadar iyi işitemeyebilen bireylerin ise işitme kaybı yaşayan bireyler olarak dile getirildiği görülmektedir (WHO, 2021).

İşitme kaybının, hafif, orta, şiddetli ya da çok şiddetli düzeylerde olabileceği belirtilmekte olup, bir kulağı ya da iki kulağı da etkileyebileceği ve konuşulan konuşmaları ya da yüksek sesleri duymada zorluklar yaşayabilecekleri ifade edilmektedir (WHO, 2021). İşitme güçlüğü kavramı ise, işitme kaybının hafif ile şiddetli düzeyler arasında olduğu ifade edilmektedir. İşitme güçlüğü çeken bireylerin ise, genellikle konuşma diliyle iletişim kurdukları, işitme cihazları, koklear implantlar ve diğer yardımcı cihazların yanında altyazılardan da yararlanabilecekleri dile getirilmektedir (WHO, 2021). Sağır

⁷ Netinbag.com.(t.y.). İşitme Engelli ve Sağır Olmak Arasındaki Fark Nedir? , <https://www.netinbag.com/tr/health/what-is-the-difference-between-being-hard-of-hearing-and-deaf.html>, Erişim Tarihi: 01.02.2021

⁸ ÇeviriBlog-Çeviriye Dair Ne Varsa. (2020). Türk İşaret Dili ve Sağır Kültürü, <https://www.ceviriblog.com/2020/04/28/turk-isaret-dili-ve-sagir-kulturu/>, Erişim Tarihi: 01.02.2021

⁹ WHO. (2021). Deafness and hearing loss, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/deafness-and-hearing-loss>, Erişim Tarihi: 31.03.2022

bireylerin genellikle, ciddi oranda işitme kaybına sahip oldukları ve bu da onların çok az ya da hiç duymadıkları anlamına geldiği anlaşılmakta olup, iletişim için ise genellikle işaret dilini kullandıkları belirtilmektedir (WHO, 2021).

Önceki cümlelerde de dünya üzerinde işitme engeli olan insanların sayısının verildiği görülmektedir. Dünyadaki verilerin yanında, elbette Türkiye’deki verilere de göz atılması gerekmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından paylaşılan Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni Haziran 2021¹⁰ bu açıdan incelenmesi gerekmektedir. Nüfus ve Konut Araştırmasına göre, en az bir engeli bulunan nüfusun oranı %6,9 olarak, yani 4.876.000 kişinin tespit edildiği belirtilirken; genel nüfus içinde işitmede zorluk yaşayanların oranının ise %1,1’in, yani 836.000 kişinin tespit edildiği görülmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021, s.6-7).

Ayrıca, ulusal engelli veri sisteminde kayıtlı ve hayatta olan engelli sayısının 2.511.950 kişinin olduğu ifade edilirken, işitme engeli bulunan kişilerin sayısının ise 179.867, yani sisteme kayıtlı ve hayatta olan engelli nüfusun %7,97’sini oluşturduğu görülmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021, s.15-16). İşitme konusunda engeli olan veya zorluk yaşayan bireylerin incelenen çalışmalar çerçevesinde dünya nüfusu ve Türkiye’deki nüfus içerisindeki oranları belirtilmeye çalışılmıştır. Bir diğer taraftan incelenen ilgili çalışmalar içerisinde de anlaşılabileceği üzere, işitme konusunda zorluklar yaşadıkları anlaşılmaktadır. İşitme konusunda zorluk yaşan her kitlenin, kendi içerisinde işitme anlamında farklı derecelerde zorluklar yaşayabilecekleri görülmektedir.

Bu tez çalışması çerçevesinde bu bireylere (işitme engelli bireyler ve sağır bireyler) yönelik olarak, özellikle televizyon veya internet bağlantısı sayesinde belirli platformlar aracılığıyla ulaşılabilen içerikler vb. gibi görsel-işitsel içeriklerin, ilgili içeriğin bu bireyler tarafından olabildiğince daha rahat anlamalarını sağlayabilecek, çalışmalara, uygulamalara yer verilecektir. Ayrıca bu çerçevede hangi gelişmelerin olduğu ile ilgili bilgilerde belirtilmeye çalışılacaktır. Bu bilgilere yer verilmeden önce bu çalışmanın temellerinden biri olan ayrıntılı altyazı çevirisinin anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Ancak ayrıntılı altyazı çevirisi ile ilgili daha detaylı bilgiler vermeden, işitme engelli

¹⁰ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı - Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2021). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni Haziran-2021. Erişim Adresi: https://www.aile.gov.tr/media/85040/eyhgm_istatistik_bulteni_haziran_2021.pdf, Erişim Tarihi: 21.08.2021

bireylerin ve sağır bireylerin neden diğerk görsel-işitsel çeviri türlerinden biri yerine, ayrıntılı altyazı çevirisini tercih etmelerinin neden daha yararlı olabileceğı, ne gibi artılarının olabileceğı, bir diğerk ifadeyle ne gibi olumlu sonuçlar getirebileceğinin ifade edilmesi düşünülmektedir.

2.2. Ayrıntılı Altyazı Çevirisi

Bu çeviri türünün kimlere yönelik olarak yapıldığı incelendiğinde, Sebeder'in (Sesli Betimleme Derneğı) ilgili çalışmasına (2019b) bakıldığında, ayrıntılı altyazı çevirisinin kimlere yönelik olarak yapılabileceğinin belirtildiğı görölmektedir. Bu alıcıların; sağır bireyler, işitme engelli bireyler, Türkçe öğrenimi, Türkçe edinimi olarak yer verildiğı görölmektedir (bkz. SEBEDER, 2019b, s.27).

Bir diğerk çalışmada ise ayrıntılı altyazı çevirisi ana alıcılarının sağır bireyler olduğı, ancak başka alıcılar tarafından da kullanılabildiğı, bunların işitme engelli bireyler ve Türkçe edinimi için olan gruptaki ve bu çerçevede çalışma içerisinde belirtilen ilgili kitleler tarafından da kullanılabileceğı ifade edilmektedir (bkz. Okyayuz, 2019b, s.16-17).

Ayrıntılı altyazı çevirisinin ana alıcılarının çeviribilim çerçevesinde şu şekilde ayrıldığı görölmektedir; büyük "S" harfi ile yazılan Sağır, ana dil olarak sağır toplumun işaret dilini kullananlar ifade edilirken; küçük "s" ile yazılan sağır, belli bir zaman içerisinde işitme duyusunu yitirmiş ve belli bir oranda da olsa sözlü dili kullanabilme durumunda olan ve kendisini işiten toplumun içerisinde gören bireyleri ifade ettiğı anlaşılmaktadır (Neves, 2008, s.172; Akt. Okyayuz, 2019b, s.9-10). Çalışmanın devamında bir diğerk alıcı olarak belirtilen işitme engelli bir bireyin ise işiten toplum içerisinde olan ve belli bir oranda işitme duyusu olan, diğerk işiten bireylere göre sese daha az erişebilseler de, sese duyanlar gibi reaksiyon gösterebilen ilgili topluluğı denildiğı anlaşılmaktadır (Neves, 2008, s.172; Akt. Okyayuz, 2019b, s.9-10).

Bu çerçevede, ilgili bu bireylere yönelik olarak yapılan çevirilerde SDH kısaltması önemli bir ifade olarak yerini almaktadır. SDH kısaltması, "Subtitling for the D/deaf and Hard-of-Hearing" olarak belirtildiğı görölmektedir (Bozkurt & Okyayuz, 2020, s.140). Bu kavram önceki cümlelerimizde de ifade edilen ve ayrıntılı altyazı çevirisi alıcılarını

hitap ettiği kitlelerin ayrımlarını ve ilgili açıklamaları ile yakından ilgili olduğundan, burada belirtilmesinin yararlı olacağı düşünölmektedir.

Önceki cümlelerin birinde de incelenen bir çalışmada belirtildiği gibi, işitme engellilere yönelik olarak altyazı çevirisinin 1970 ve 1980’li yıllarda ilk olarak kullanılmaya başlandığı ifade edilmekte olup, bu yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde ve İngiltere’de bu bireyler için çevirilerin yapılmaya başlandığı ifade edilmektedir (Neves, 2005, s.107).

İşitme engellilere yönelik olarak düzenlenen altyazı çevirilerine her ölkede rastlanılmasa da; bu çeviri türünün Avrupa’da genel anlamda yaygın kullanılmasına karşın, Türkiye’nin de içinde olduğu birçok ölkede aynı derecede yaygınlaşmadığı, ancak bir diğer taraftan çeşitli platformlar ve kanallar aracılığıyla Türkiye’de de gittikçe yaygınlaşmaya başladığı belirtilmektedir (Okyayuz, 2019a, s.40).

İşitme engelli bireylerin homojen bir grup olmadığından dolayı, farklı gereksinimlere sahip alt gruplara dağılabileceği dile getirilmekte olup, bu çerçevede her grubun kendine göre özellikleri veya ihtiyaçları farklılık gösterebileceğinden, ilgili görsel-işitselle etkileşim biçimlerinin değişiklik gösterebileceği belirtilmektedir (Neves, 2008, s.128; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.269). İşitme engellilere yönelik olarak yapılabilecek olan bir diliçi altyazı çevirisi veya dillerarası altyazı çevirisi fark etmeksizin, çevirmenin konuşulan diyalogları yazıya dönüştürme sürecinde, bir takım bilgiler çerçevesinde kararlarını ve çevirisini gerçekleştirmesi gerektiği görölmektedir (Wurm, 2007, s.115; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.269).

Bir diğer çalışmada ise göröldüğu üzere, işitme engellilere yönelik olarak yapılabilecek olan bir diller arası altyazı çevirisinin, dil içi olan bir altyazı çevirisi ile işitme engeli olmayan izleyiciler için yapılabilecek olan bir diller arası olan altyazı çevirisinden kimi noktalarda farklılaşabileceği ifade edilmektedir (Szarkowska, 2013, s.68; Akt. Dalbudak, 2018, s.64).

İncelenen bir diğer çalışmada ise, işitme engellilere yönelik olarak dillerarası altyazı çevirisi konusunda gelişme sağlamak için işitme engelli gruplarla çalışılmasını ve bu bireylerin gereksinimlerini konusunda araştırılmalar yapılmasını dile getirdiği görölmektedir (bkz. Neves, 2009). İşitme engelli bireyler için her ne kadar onların ihtiyaçlarına yönelik olarak altyazı normlarını içeren kılavuzların olmasının gerekli

olduğu vurgulansa da, bu kılavuzların farklı ülkelerdeki ilgili izleyici kitlesine göre oluşturulmasının uygun olacağı dile getirilmektedir (Okyayuz & Kaya, 2017, s.269).

Bir diğer çalışmada ise görüldüğü üzere, bir ülkede ayrıntılı altyazı çevirisinin yaygınlaşabilmesi için yüksek okuma yazma oranlarına sahip, gelişmiş teknolojik olanakları bulunan, işitme engelli ve Sağır bireylere eğitimde yüksek düzeyde erişim olanağı oluşturabilme gibi önkoşulları bulunduran ülkelerde ayrıntılı altyazı çevirisinin yaygınlaşabileceği anlaşılmaktadır (Okyayuz, 2019a, s.40).

Bir ülkede, ayrıntılı altyazı çevirisinin birçok faktöre göre uygulanabileceği platformların ve uygulanma yoğunluğunun farklılık gösterebileceği ifade edilmektedir (bkz. Okyayuz, 2019a, s.40). Ayrıca bir diğer taraftan ise bir takım kılavuzlar ile ayrıntılı altyazı ilkelerinin ve yaklaşımlarının ortaya koyulması gerektiği, ancak bu kılavuzlarında her ülkenin kendi izleyici kitlesinin gereksinimleri çerçevesinde oluşturulması gerektiği vurgulanmaktadır (Okyayuz, 2019a, s.41).

2.2.1. Ayrıntılı Altyazı Çevirisinin Tercih Edilme Nedeni ve Diğer Görsel-İşitsel Çeviri Türleri İle Karşılaştırılması

Bu başlık altında, dil içi altyazı çevirisi, diller arası altyazı çevirisi, işitme engelliler için altyazı çevirisi ile ayrıntılı altyazı çevirisi karşılaştırılmaya çalışılacaktır. Ayrıntılı altyazı çevirisi ve ifade edilen diğer üç görsel-ışitsel çeviri türünün karşılaştırılmasının nedeni olarak ise, ayrıntılı altyazı çevirisinin hem dil içi olarak yapılabileceği gibi, diller arası olarak da yapılabileceğinden, bu çeviri türleri ile ne gibi benzerliklerin ve farklılıkların olabileceği dile getirilmeye çalışılacaktır.

Bir diğer taraftan ise, işitme engelliler için altyazı çevirisi ile ayrıntılı altyazı çevirisi de karşılaştırılıp, hangi noktalarda benzerliklerinin veya farklılıkların bulunduğu dile getirilmeye çalışılacaktır. Ayrıca ayrıntılı altyazı çevirisinin işitme engelli ve sağır bireyler tarafından neden tercih edilmesi gerektiği ve bu bireylere ne gibi kolaylıklar sağlayabileceği gibi bilgiler ifade edilmeye çalışılacaktır.

İlk olarak ayrıntılı altyazı çevirisini, dil içi altyazı çevirisi ile karşılaştırmaya çalışılacağından bazı noktalarda benzerlikler olsa da, bazı noktalarda ayrıldıkları görülmektedir. Bir diğer ifadeyle, dil içi altyazı çevirisi bir dil içerisinde yapıldığı gibi, ayrıntılı altyazı çevirisi de bir dil içerisinde yapılabilmektedir. Dil içi altyazı çevirisi,

televizyonda yayınlanabilecek ilgili içeriklerde sağır ve işitme engelli bireylere yönelik içerikler, bir içerikte yer alan konuşmaların anlaşılması konusunda zor şiveleri anlaşılabilir kılmak için, farklı bir dili öğrenmek isteyen bireyler ve kendi ana dilini geliştirmek isteyenler tarafından kullanılabildiği görülmektedir (Varrone, 2012, s.33). Ayrıntılı altyazı çevirisi de, belirli ölçüde kimi benzerlikler içermektedir. Bu çerçevede ayrıntılı altyazı çevirisinin, sağır bireyler, işitme engelli bireyler ve Türkçe edinimi için olan grupta değerlendirilen bireylere yönelik olarak yapılabileceği görülmektedir (bkz. Okyayuz, 2019b, s.16-17).

Ancak bir diğer taraftan ise ayrıldığı noktalar olduğu görülmektedir. Örneğin, bir önceki cümlelerde ifade edilen, dil içi altyazı çevirisi kapsamında yapılabilecek olan bir şiveyi anlaşılabilir kılma durumuna karşın, ayrıntılı altyazı çevirisinde ise bir şiveyi ya da bir birey dilini ifade etme gibi durumlarda belirli etmenler göz önünde bulundurularak aktarılması gerektiği görülmektedir (bkz. Okyayuz, 2019b, s.66-67). Bir diğer taraftan, ayrıntılı altyazı çevirisinin hitap ettiği bir grup olan işitme engelli grubuna yönelik olarak yapılan bir çeviri ile diliçi çevirisi arasında dikkat edilmesi gereken başka noktalarda bulunmaktadır. İşitme engellilere yönelik olarak yapılan altyazı çevirisi ile diliçi altyazı çevirisinin farklılaştığı noktalar bulunduğu; bununla ilgili olarak ise işitme engelli bireylerin diyaloglar dışında, ilgili kaynak işitseldeki sesleri de işitme konusunda zorluk yaşayabileceklerinden, altyazıda bütün işitsel dair bilgilerin yer alması gerektiği ifade edilmektedir (Neves, 2008, s.128; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.269). Dil içi altyazı çevirisinin ise, doğrudan bu noktalara yönelik olarak bir odak noktası oluşturduğu ile ilgili bir bilgiye rastlanılmamıştır.

Ayrıntılı altyazı çevirisi ile dillerarası altyazı çevirisi karşılaştırıldığında ise; dillerarası altyazı çevirisinde, kaynak görsel ve işitsel ile birlikte ayrıca, bir de erek yazılı dilin dahil olduğu ve ilgili kaynak görselin ve işitselin değişmediği bir çeviri türü olarak ifade edilmektedir (Okyayuz & Kaya, 2017, s.266). Diller arası olarak yapılacak olan bir ayrıntılı altyazı çevirisinde ise, çeviri geleneklerinin ilgili ürünün kaynak ve alıcı ülkesi arasındaki kültürel yakınlığa göre farklılık gösterebileceği ve bu sebeple de çeviri yapılırken ilgili ülkenin gerçekleri çerçevesinde hareket edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Okyayuz, 2019a, s.41). Aynı zamanda daha önceki cümlelerde de belirtilmiş olan ayrıntılı altyazı çevirisinin hitap ettiği bir grup olan işitme engelli grubu için yapılacak bir diller arası altyazı çevirisinin, dil içi olan bir altyazı çevirisi ile işitme

engeli olmayan izleyiciler için yapılabilecek olan bir diller arası olan altyazı çevirisinden kimi noktalarda farklılaşabileceği ifade edilmektedir (Szarkowska, 2013, s.68; Akt. Dalbudak, 2018, s.64). Bu çerçevede daha önceki cümlelerde de ifade edilen ayrıntılı altyazı çevirisinin hitap ettiği bir grup olan işitme engelli bireylere yönelik olarak yapılacak olan diliçi veya dillerarası altyazı çevirilerde, çeviriyi yapacak olan çevirmenin konuşulan diyalogları yazıya dönüştürme sürecinde, bir takım bilgiler çerçevesinde kararlarını ve çevirisini gerçekleştirmesinin vurgulandığı görülmektedir (Wurm, 2007, s.115; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.269).

Bir diğer taraftan ise, ayrıntılı altyazı çevirisi ile işitme engelliler için altyazı çevirisi türlerinin birbirinden ne gibi bir farklılıkların olduğu, neden bazı ortak noktaları olsa da farklı farklı isimler altında ele alındığı gibi, daha iyi anlaşılması adına açıklanması gerekmektedir. Daha önceki cümleler içerisinde belirtildiği üzere, işitme engelli bireyler homojen bir grup olmamalarından dolayı, farklı ihtiyaçlara sahip alt gruplara dağılabilecekleri ve bu çerçevede her grubun kendine göre özellikleri veya ihtiyaçları farklılık gösterebileceğinden, ilgili görsel-ışitselle etkileşim biçimlerinin değişiklik gösterebileceği belirtildiği görülmektedir (Neves, 2008, s.128; Akt. Okyayuz & Kaya, 2017, s.269). Bu çerçevede işitme engelli bireylerin, neden işitme engelli bireyler için altyazı çevirisi yerine, ayrıntılı altyazı çevirisini tercih etmesi ile bu bireylere sağlayabileceği düşünülen olumlu sonuçlar ile ilgili bilgilere yer vermeden önce, kimi ilgili bilgilere yer vermenin yararlı olduğu düşünülmektedir.

Bu kapsamda World Health Organization (WHO), bir diğer ifadeyle Dünya Sağlık Örgütü'nün kendi internet sitesinde yer vermiş olduğu ve bu çalışma içerisinde daha önceki cümleler içerisinde de yer verilen bazı bilgilere yeniden değinilmesi gerektiği düşünülmektedir. Dünya sağlık örgütü'nün 2021 yılında (WHO, 2021) kendi internet sitesinde, dünya nüfusunun %5'den fazlasının, bir diğer ifadeyle 430 milyon insanın işitme konusunda yaşadıkları zorluk karşısında rehabilitasyona gereksinim duydukları belirtilmekte olup, 2050 yılına kadar 700 milyondan fazla insanın, bir diğer ifadeyle her on kişiden birinin işitme kaybı yaşayabileceğinin tahmin edildiği belirtilmektedir (WHO, 2021). Ayrıca ilgili internet sitesinin devamında, bu çalışma için önemli olabileceğinden, yer verilmesi gerektiği düşünüldüğü kimi bilgilere rastlanılmaktadır. Normal bir düzeyde işiten bir bireyin her iki kulağıyla da 20 dB eşliğinde ya da daha iyi bir düzeyde işitebildiği

ve bu işiten bireyler kadar iyi işitemeyebilen bireylerin ise işitme kaybı yaşayan bireyler olarak dile getirildiği görülmektedir (WHO, 2021).

İşitme kaybının, hafif, orta, şiddetli ya da çok şiddetli düzeylerde olabileceği belirtilmekte olup, bir kulağı ya da iki kulağı da etkileyebileceği ve konuşulan konuşmaları ya da yüksek sesleri duymada zorluklar yaşayabilecekleri ifade edilmektedir (WHO, 2021). İşitme güçlüğü kavramı ise, işitme kaybının hafif ile şiddetli düzeyler arasında olduğu ifade edilmektedir. İşitme güçlüğü çeken bireylerin ise, genellikle konuşma diliyle iletişim kurdukları, işitme cihazları, koklear implantlar ve diğer yardımcı cihazların yanında altyazılardan da yararlanabilecekleri dile getirilmektedir (WHO, 2021). Sağır bireylerin genellikle, ciddi oranda işitme kaybına sahip oldukları ve bu da onların çok az ya da hiç duymadıkları anlamına geldiği anlaşılmakta olup, iletişim için ise genellikle işaret dilini kullandıkları belirtilmektedir (WHO, 2021). Dolayısıyla, incelenen bir çalışma içerisinde de belirtildiği gibi, ayrıntılı altyazı çevirisinin ilk alıcısı, yani hedeflediği ana alıcı kitlenin Sağır bireyler iken, hitap ettiği ikinci kitle olarak ise işitme engellilerin olduğu görülmektedir (Okyayuz, 2019a, s.34).

Daha önceki cümlelerde de belirtildiği üzere ayrıntılı altyazı çevirisinin ana alıcılarının çeviribilim çerçevesinde şu şekilde ayrıldığı görülmektedir; büyük “S” harfi ile yazılan Sağır, ana dil olarak sağır toplumun işaret dilini kullananları ifade edilirken; küçük “s” ile yazılan sağır, belli bir zaman içerisinde işitme duyusunu yitirmiş ve belli bir oranda da olsa sözlü dili kullanabilme durumunda olan ve kendisini işiten toplumun içerisinde gören bireyleri ifade ettiği görülmektedir (Neves, 2008, s.172; Akt. Okyayuz, 2019b, s.9-10). İşitme engelli bir bireyin ise işiten toplum içerisinde olan ve belli bir oranda işitme duyusu olan, diğer işiten bireylere göre sese daha az erişebilseler de, sese duyanlar gibi reaksiyon gösterebilen ilgili topluluğa denildiği görülmektedir (Neves, 2008, s.172; Akt. Okyayuz, 2019b, s.9-10). Bir diğer taraftan, sağır bireyler ve işitme engelli bireylerin yanında, Türkçe edinimi için olan grupta yer alan bireylerinde ayrıntılı altyazı çevirisinden faydalanabileceği dile getirilmektedir (Okyayuz, 2019b, s.16).

Ancak bu çalışmayı ilgilendiren asıl noktalardan biri, işitme engeli olan bireylerin, neden işitme engelliler için altyazı çevirisi yerine, ayrıntılı altyazı çevirisinin tercih etmesi ile ilgili içeriği izlerken daha olumlu sonuçlar alabilecekleri ile ilgilidir. Bir diğer ifadeyle ayrıntılı altyazı çevirisinin, bir içeriği bu bireyler için daha anlaşılabilir bir hale

getirebileceği düşüncesini olabildiğince açıklamaya çalışarak dile getirmektir. Önceki cümlelerde de yer verilen bilgilerde de görüldüğü üzere, ayrıntılı altyazı çevirisinin ana alıcısının sağır bireyler olduğu görülmektedir. Sağır bireylerin genellikle, ciddi oranda işitme kaybına sahip oldukları ve bu durumunda onların çok az ya da hiç duymadıkları anlamına geldiği görülmektedir. Bu çerçevede, ayrıntılı altyazı çevirisinde ana alıcıların sağır bireylerin olmasından dolayı ve genellikle de ciddi oranda işitme kaybına sahip bireyler olduklarından hareketle, bir içerik için yapılacak olan ayrıntılı altyazı çevirisinde, ilgili içerik içerisinde bulunan ve kaynak görselle bağlantı neredeyse her türlü işitselin aktarılmasının gerekebileceği sonucu çıkarılabilir. Çünkü bu bireylerin ilgili içeriği olabildiğince en iyi şekilde izlemelerine olanak sağlamak için ilgili görsel-işitsel metin içerisinde yer alan kaynak işitselin olabildiğince en iyi şekilde aktarılması ile ancak olabileceği söylenebilir.

Dolayısıyla, işitme kaybı yaşayabilen bireyler olarak belirtebilecek olan işitme engelli bireylerin, yaşayabilecekleri hafif, orta, şiddetli ya da çok şiddetli işitme kaybı gibi ya da hafif ile şiddetli düzeylerde işitme güçlüğü gibi durumlar karşısında, işitme engelliler için altyazı çevirisinin, bu bireylere göre şekilleneceği söylenebilir. Bu durumda da bir içeriğin bu bireylere göre şekillendirildiği düşünüldüğünde, ilgili içerik için hazırlanacak olan altyazı çevirisinin, örneğin hafif düzeyde işitme kaybı olanlar için hazırlandığı düşünüldüğünde, ilgili içerik içerisinde yer alan her işitsel ile ilgili bilgilerin verilmeyebileceği anlaşılabilmektedir. Ancak içeriği örneğin, şiddetli veya çok şiddetli düzeyde işitme kaybı olan birisinin izlediği düşünüldüğünde, bu içeriği anlayamamasına neden olabileceği anlamı bu çerçevede çıkarılabileceği düşünülmektedir.

Oysa ayrıntılı altyazı çevirisinde ana alıcı hedef kitle sağır bireyler olduğundan, bir içerik için hazırlanacak olan ayrıntılı altyazı çevirisinde, sağır bireylerin ciddi oranda işitme kaybına sahip oldukları ve bu durumunda onların çok az ya da hiç duymadıkları anlamına geldiği söylenebilir. Dolayısıyla, ilgili içerik için hazırlanacak olan bir ayrıntılı altyazı çevirisi ile kaynak görsel-işitsel metinde yer alan ve görselle bağlantılı olan işitseller olabildiğince bu bireylere yönelik olarak en iyi şekilde aktarılmaya çalışılacaktır.

Bir diğer taraftan ise sağır bireylerin işitme konusunda yaşayabilecekleri zorluklara karşın, belirli oranlarda işitme kaybı ya da işitme güçlüğü çeken işitme engelli bireylerin, ayrıntılı altyazı çevirisine sahip bir içeriği izlemelerinin, ilgili içeriği daha kolay veya

anlaşılır bir şekilde görsel ile işitsel arasında bağlantı kurmalarına yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Bir diğer ifadeyle, içerikteki görsel ile işitsel arasında bağlantının daha iyi kurulabilmesi adına, ilgili içerikte yer alan işitsellerin, gerektiğinde tüm işitsele dair bilgilerin daha detaylı olarak aktarılabilmesinden, ilgili içerikteki görsel ve işitsel arasında bağlantıların daha kolay kurulabilmesine ve böylece içeriği daha kolay anlayabilmelerine yardımcı olabileceği bu bağlamda düşünülebilir.

2.2.2. Ayrıntılı Altyazı Çevirisinde Göz Önünde Bulundurulması Gerekenler

Bu başlık altında ayrıntılı altyazı çevirisinde göz önünde bulundurulması gereken, dikkat edilmesi gereken ilgili bilgilere olabildiğince yer vermeye çalışılacaktır. Ayrıntılı altyazı çevirisi ile ilgili birçok çalışmanın, gelişmenin olduğu ifade edilebilir. Göz önünde bulundurulması gereken nokta ise her ülkenin kendi normlarının ve kendi alışkanlıklarının olabilmesidir. Dolayısıyla incelenen çalışmalarda da görülebileceği üzere ayrıntılı altyazı çevirisinin hitap ettiği kitle olan işitme engeli olan bireyler başlığı içerisinde yer alan bireylerin, ülkeden ülkeye farklı özellikler taşıyabilmesidir.

Bir diğer ifadeyle, bu bireylere yönelik hitap edecek altyazı çevirileri ile ilgili çalışmalar yapan araştırmacıların bu gibi noktaları göz önünde bulundurularak ilgili çalışmalarını yaptıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenden dolayı incelenmiş olan çalışmalarda ortak noktalar olabileceği gibi, farklı noktalara değinildiği de görülebilmektedir. Belirtilmesi gereken bir diğer nokta ise burada belirtilecek olan bilgilerin tekrara düşmemesi adına tez çalışması içinde yer alan Bölüm 1 içerisinde yer alan 1.7.1. alt başlığı içerisinde belirtilen altyazı çevirisi ile ilgili yer verilen genel özellikler ve dikkat edilmesi gereken hususlar hakkındaki bilgilerin burada yeniden belirtilmeyeceğidir. Bu alt başlık altında sadece, standart altyazı çevirisinden farklı olarak işitme engeli bulunan bireylere yönelik olarak yapılabilecek ayrıntılı altyazı çevirisinin hangi özellikleri barındırdığı ve nelere dikkat edildiği gibi hususları ifade etmeye çalışmaktır.

Bunlardan biri de yukarıda da çalışmalarından birini belirtilmiş olan SEBEDER 'dir. Bu çalışma içerisinde incelenen bir çalışmada da belirtildiği üzere, Türkiye'de engelsiz erişim fırsatı sağlayan kanalların birçoğunun başvurduğu SEBEDER aracılığıyla belirli

bir altyazı geleneğinin oluşturulduğu ve ilgili alıcı kitle tarafından da bu durumun benimsendiği ifade edilmektedir (Okyayuz, 2019a, s.43). Çalışmanın devamında da görüldüğü üzere, SEBEDER'in ayrıntılı altyazı ekibinin, söz konusu ilgili çeviri ediminde özellikle işitme engelli bireylere ve sağır bireylere yönelik bir çeviri türü ortaya koydukları ve belirli ilkeler oluşturularak da, uygulamada bu ilkelerin dikkate alınması ile ürünün oluşturulduğu anlaşılmaktadır (Okyayuz, 2019a, s.43).

İlerleyen cümlelerde yer verilecek olan SEBEDER'in ilgili çalışmasının (2019a) yanında, önceki cümlelerde de yer verilen bir diğer çalışması da (2019b) bu çerçevede önemli bir çalışma olarak ifade edilebilir. Önceki cümlelerde belirtilen iki çalışmanın yanında, SEBEDER 'in bir diğer çalışması da (bkz. SEBEDER, 2020) önem taşımaktadır. RTÜK tarafından da olumlu adımların atıldığı görülmektedir (bkz. RTÜK, 2019a, 2019b). Bunların yanında bu çalışma kapsamında incelenmiş olan yabancı kaynaklarda da bu konu üzerinde durulduğu görülmektedir. İlerleyen alt başlıklarda ayrıntılı altyazı çevirisi ile ilgili, bu çerçevede sağır ve işitme engelli bireylere yönelik olarak hangi çalışmaların veya gelişmelerin olduğu ile ilgili bilgilere yer verilmeye çalışılacaktır.

Ancak ilk olarak bu alt başlık altında, ayrıntılı altyazı çevirisinde göz önünde bulundurulması ve dikkat edilmesi gereken hususlara olabildiğince ifade edilmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede, incelenen bir çalışma içerisinde de belirtildiği üzere, ayrıntılı altyazı çevirisi yapacak olan bir çevirmenin kimi bilgi ve becerilere sahip olması gerektiği belirtilmekte olup, belirtilen ilgili maddelerin daha da geliştirilebileceği ifade edilmektedir (bkz. Okyayuz, 2019a, s.54-55). Ayrıntılı altyazı çevirisinin kapalı (kapalı altyazı, ekranda yer alan altyazının izleyenler tarafından kaldırılabilir formatını ifade etmektedir) ya da açık (açık altyazı, ekranda yer alan altyazının izleyenler tarafından kaldırılamayacak formatını ifade etmektedir) olarak verilebileceği görülmektedir (Okyayuz, 2019b, s.17).

Ayrıntılı altyazı çevirisinin olumlu ve zorlayıcı yönlerinin olduğu görülmektedir. Bu çerçevede; önceden hazırlanmış olan bütün programlara eklenebileceği, alıcıların ihtiyaçlarına uygun bir şekilde düzenlenebileceği; kapalı olarak alıcılara sunulabileceği, dile getirilmektedir (bkz. Okyayuz, 2019b, s.18). Zorluklar başlığı altında ise: canlı programlarda uygulamasının bulunmadığı, uzun ve yorucu bir çeviri sürecinin olduğu, açık olarak verildiği durumlarda ise diğer alıcıların dikkatlerini bozabileceği, şeklinde

dile getirilebilir (bkz. Okyayuz, 2019b, s.18). Sağır ve işitme engelli bireylere yönelik uygun bir ayrıntılı altyazı çevirisi gerçekleştirebilmek için, çevirmen tarafından kimi soruların cevaplanması gerektiği, bunlara örnek verilmesi gerekirse eğer; alıcı kitlenin ortalama eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik profili, beklentileri ve izleyici alışkanlıklarının ne olduğu gibi noktaların göz önünde bulundurulması gerektiği görülmektedir (bkz. Okyayuz, 2019b, s.30-31). Bu çerçevede, çalışmanın ilerleyen sayfalarında, göz önünde bulundurulması gereken karakter sayısı ve satır sayısı da dile getirilmektedir. Azami olarak satır sayısı 2 olarak belirtilirken, karakter sayısı ise satır başına (boşluklu olarak) 42 karakterin tercih edildiği anlaşılmaktadır (bkz. Okyayuz, 2019b, s.40).

Bir diğer çalışmada ise görüldüğü üzere, örneğin yabancı dildeki bir sözcük veya replikler çevirisi konusunda üç olanak bulunmaktadır; ilgili metnin orijinal dilinde verilebileceği; bir diğer durumun ise açıklayıcı bir ifadenin eklenmesi, örneğin (İngilizce konuşmakta) gibi; ya da ilgili metnin çevrilerek verilmesi ama bunu yaparken de yabancı dilde bir ifade olduğu bilgisiyle beraber verilebilmekte olduğu görülmektedir (bkz. Hezel 2009, s.221; Akt. Méan, 2011, s.26). Altyazıyı daha erişilir veya daha kolay anlaşılabilir olmasını sağlamak adına basitleştirme ve sadeleştirme yöntemlerine başvurulabildiği ifade edilmektedir (bkz. Okyayuz, 2019b, s.63).

Noktalama işaretlerinin kullanımının ise bir diğer önemli konu olarak dile getirilebilmektedir. Bu konu ile ilgili birçok çalışma bulunabilmektedir. Bu çalışma kapsamında incelenen çalışmalar içerisinde bulunan SEBEDER'in (2019a) ve Okyayuz'un (2019b) çalışmaları bu konuda güzel birer örnek oldukları ifade edilebilir. Bu konuda daha detaylı bilgilere ulaşmak istenmesi durumunda, belirtilmiş olan bu çalışmaların güzel birer örnek oldukları düşünülmektedir.

Noktalama işaretleri hususunda, tekrara düşmemek adına çalışma içerisinde bulunan 1.7.1. alt başlığı altında yer alan bilgilerden farklı noktaları vurgulayan bilgilere değinilmeye çalışılacaktır. Ayrıntılı altyazı çevirisinde yıldız işaretinin (*) ilgili içerik çerçevesinde karakterin dili şiveli olması durumunda bunu belirtmek adına konuşmaların başında kullanıldığı ifade edilmektedir (SEBEDER, 2019a, s.17). Bir diğer taraftan bir üründeki dil değişkesini ifade etmek için ürünün başında kullanılabileceği gibi, içinde de kullanılabileceği durumların olduğu dile getirilmektedir (Okyayuz, 2019b, s.89).

İki nokta (:) işaretinin ayrıntılı altyazıda çok kullanılmadığı, ama kullanılmasının gerekebileceği belli durumlarında olabileceği ifade edilmektedir (Okyayuz, 2019b, s.79). Bunlar; kendisiyle ilgili örnek veya açıklama belirtilecek cümlelerin sonunda ve çok nadir olduğu belirtilse de ayrıntılı altyazı uygulamasında, karakter isimlerinin, repliklerden ayırmak adına da kullanılabileceği belirtilmektedir (Okyayuz, 2019b, s.79).

Yay ayraçları (()) ya da köşeli ayraçlar ([]), karakter isimlerini ifade etmek adına kullanılabileceği gibi; dış sesler, efektler ve işitsel düzgüde bulunan öğelerin, diyaloglardan ayırmak içinde kullanılabileceği ifade edilmektedir (Okyayuz, 2019b, s.86).

Noktalı virgül (;) kullanımının ayrıntılı altyazıda tartışmalı bir durum olduğu, ayrıntılı altyazı çevirmenlerinin, çok gerekli olmadığı sürece noktalı virgül yerine, genelde nokta kullanımını tercih ettikleri belirtilmekte olup, çevirmenlerin noktalı virgülü kullanmayı isteyebilecekleri durumların olabileceği de dile getirilmekte olup, bununla ilgili olarak örneklere yer verildiği görülmektedir (bkz. Okyayuz, 2019b, s.78). Bir diğer önemli konu ise karakter isimlerinin yazımıdır. Bu çerçevede, karakter isminin belli oluncaya kadar, ilgili ismin önceden belirtilmemesi gerektiği ifade edilmektedir (SEBEDER, 2019a, s.18).

Film gibi içerikler içerisinde sesler önemli birer rol oynadıklarından, sadece içeriğe heyecan katmaları değil aynı zamanda ilgili içerik içerisinde yer alan oyuncuların etrafında neler olduğu ile ilgili bilgilerde sunmaktadırlar (Bierl, 2016, 62). Ekranda görünen görselde ses olaylarının (alkışlayan insanlar veya hareket eden bir arabanın görünmesi gibi) nereden geldiği açık bir şekilde anlaşılacak durumlarda bu bilginin belirtilmeyebileceği ifade edilmektedir (De Linde & Kay, 1999, s.14; Akt. Bierl, 2016: 62). Ancak bir diğer taraftan ise ilgili içerik içerisinde olay bağlantısını etkileyebilecek düzeyde bir ses olayı olması durumunda, bu bilgilerin belirtilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Hezel, 2009, s.250; Akt. Bierl, 2016, s.62). Ayrıca ekran da görünmeyen (radyo veya telefon gibi) ses kaynaklarının da belirtilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Bierl, 2016, s.62). İşitme engellilere yönelik olarak altyazı da müzik ve sesler gibi unsurlar önemli birer yere sahip olduğundan, bu yönlerin farkındalığı konusunda işiten altyazı çevirmenlerine bir eğitim çerçevesinde bu unsurların farkındalığı kazandırılması gerektiğinin belirttiği görülmektedir (Bierl, 2016, s.36).

Çok kısa süren geçiş müziklerinin belirtilmesinin bazen zor olabileceğinden, ayrıntılı alt yazı çevirisine genelde eklenmediği; bir diğer taraftan ise süresine göre fon müziğinin ekranda tutulabileceği ve tekrarlanabileceği dile getirilirken; müziğin devam ettiğini ifade etmek adına üç nokta (...) koyularak veya (Müzik devam ediyor) olarak belirtilebileceği görülmektedir (Okyayuz, 2019b, s.112).

Bir diğer önemli konu olarak ise repliklerin başına kişi adları ve ses bilgilerin eklenmesi durumu olduğu belirtilebilir. Ekranda konuşan kişinin belli olması durumunda, kişinin adının yazılmaması gerektiği; ancak bir sahnede yer alan karakterler arasında hızlı bir konuşma geçmesi durumunda, kimin konuştuğu sadece sesinden çıkarılabileceğinden dolayı, bu gibi durumlarda repliğin başına ilgili karakter adının yazılmasının belirtildiği görülmektedir (Okyayuz, 2019b, s. 114-115). Bu çerçevede repliklerin başına ad eklenmesi veya eklenmemesi durumuna, ilgili alıcı kitlenin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hareket edilmesi gerektiği ve metnin olabildiğince anlaşılabilir bir hale getirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Okyayuz, 2019b, s.115). İç ses (kafa sesi) olarak duyulan veya konuşulan replikler olabileceğinden, bu durumların karakter adının ve iç ses olarak repliğin başında belirtilebileceği; sahnede görünmeyen bir anlatıcı veya karakterin konuşması gibi dış ses olan olaylarda ise seslerin geldikleri yerin ve karakter adlarının parantez içerisinde belirtilebileceği görülmektedir (Okyayuz, 2019b, s.116-117).

Bazen ise seslerin belli cihazlardan gelme durumunun olabileceğinden, ilgili cihazlarında belirtilmesi gerektiği, belirtilmediği durumlarda ise bir karakterin tek başına bir şeyler söylüyormuş gibi algılanabilecek durumların oluşabileceği ifade edilmektedir (Okyayuz, 2019b, s.117). Hiçbir ses duyulmadığında, ancak hikaye bütünü önemli olduğu durumda (Sessizlik) olarak ifade edildiği belirtilmektedir (SEBEDER, 2019a, s.24).

Çoklu konuşmalarda, oyuncular aynı cümleyi aynı anda ifade ettikleri durumlarda cümlelerin başında (Hep bir ağızdan) ifadesi ile belirtilirken; çoklu konuşmalar anlaşılır olmayıp, kim tarafından ne ifade edildiği duyulmuyorsa, (Üst üste konuşmalar) veya bir diğer ifade edilebilecek ifade olarak ise (Anlaşılmayan konuşmalar) olarak belirtildiği görülmektedir (SEBEDER, 2019a, s.24).

İlgili içeriğin çekildiği dilden farklı bir dilde konuşmalara rastlanması durumunda ise üç yöntemin uygulanabileceği belirtilmektedir. Bunlar; yabancı dildeki ifadenin olduğu gibi

verilmesi, yabancı dilde konuşulduğunun bilgisinin verilmesi (örneğin, İngilizce konuşuyor) ya da son seçenek olarak ise ilgili ifadeler yabancı dilde olduğu belirtilerek çevrilmesi olarak ifade edilmektedir (bkz. Hezel 2009, s.221; Akt. Méan, 2011, s.26). Birden çok konuşmayı barındıran ve anlaşılması zor olan durumlarda efekt sesleri belirtilirken, örnek olarak ise (Sokak ortam sesi) veya (Büro ortam sesi) gibi örneklere yer verildiği görülmektedir (SEBEDER, 2019a, s.27).

Ayrıca ana sahneden geçmişe, geleceğe ya da düşünceye gibi farklı sahneler arasındaki geçişlerde yer alan ara ses efektlerine mutlaka yer verilmesi gerektiği ve örnek olarak ise (Geçiş sesi) örneğinin verildiği görülmektedir (SEBEDER, 2019a, s.27).

Altyazı çevirisinde genellikle beyaz renk kullanıldığı ancak işitme engeli bulunan bireylere yönelik olarak yapılan çevirilerde başka renklerinde kullanılabileceği görülmektedir (bkz. Hezel, 2009, s.204; Akt. Bierl, 2016, s.57-58).

Elbette daha dikkat edilmesi gereken birçok husus bulunmaktadır. Bunun için, önceki cümlelerde de belirtildiği üzere, bununla ilgili olarak SEBEDER'in (2019a) ve Okyayuz'un (2019b) çalışmaları bu çerçevede daha detaylı bilgilere ulaşmak isteyenler için iyi birer örnek oldukları düşünülmektedir.

2.2.3. Ayrıntılı Altyazı Çevirisi Örnekleri

Bu başlık altında belirtilecek olan örnekler ile ayrıntılı altyazı çevirisi hakkında ifade edilmeye çalışılanların daha iyi anlaşılması konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yer verilecek olan örnekler film veya dizilerin kesitlerinden oluştuğundan ekran görüntüleri, yani resimleri ilgili erişim adresinde yer alan ilgili içerik içerisinde alınmıştır.

Belirtilecek örneklerin kimisinde olay örgüsünün daha iyi anlaşılması için bir önceki veya bir sonraki sahnenin belirtilmesi gerektiği düşünüldüğünden olay örgüsü ile bağlantılı görüntülere de yer verilecektir. Bu çerçevede, belirtilecek olan resim numaraların sırasıyla takip edilmesi ve ilgili resimlerden sonra yer alacak açıklamaların bu çerçevede dikkate alınması, belirtilecek olan örneğin daha iyi anlaşılması için gerektiği dile getirilebilir.

Resim 1: Tierärztin Dr. Mertens - 83.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.daserste.de/unterhaltung/serie/tieraerztin-dr-mertens/videos/alles-auf-sieg-folge-83-100.html>, Erişim Tarihi: 17.03.2021

Das Erste kanalında yayınlanan Tierärztin Dr. Mertens adlı dizinin bu sahnesinde, bir at yarışının yapıldığı görülmektedir. Bu yarışın at pistinde bulunan hoparlörlerden bir erkek sesi tarafından yorumlandığını belirtmek adına 11:33 – 11:35 süreleri arasında Resim 1’de de görüldüğü üzere, ***Mann kommentiert über Lautsprecher*** ifadesinin verildiği görülmektedir.

Resim 2: Tierärztin Dr. Mertens - 83.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.daserste.de/unterhaltung/serie/tieraerztin-dr-mertens/videos/alles-auf-sieg-folge-83-100.html>, Erişim Tarihi: 17.03.2021

Bu sahnelerde ise eşiyle kahvaltı yapmak için hazırlanan kahvaltı masasında olan ekranda görülen karakter, eşini çağırmaktadır. Ancak ilk seslenmesinde normal bir ses tonunda çağırırken, bir sonraki seslenmesinde daha yüksek bir ses tonunda çağırdığından, bunu belirtmek adına Resim 2’de de görüldüğü üzere 29:51 – 29:52 süreleri arasında parantez içerisinde **(lauter)** ifadesi görülmektedir.

Resim 3: Tierärztin Dr. Mertens - 83.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.daserste.de/unterhaltung/serie/tieraerztin-dr-mertens/videos/alles-auf-sieg-folge-83-100.html>, Erişim Tarihi: 17.03.2021

Bu sahnede ise bir karakterin orman içerisinde yürüdüğü görülmektedir. Orman içerisinde yürüdüğü sırada ormanda kuş seslerin geldiği duyulmaktadır. Bu çerçevede bu ortam içerisinde gelen kuş cıvıltılarını ifade etmek için 33:14 – 33:15 süreleri arasında Resim 3’de de görüldüğü üzere ***Vogelgezwitscher*** ifadesi görülmektedir.

Resim 4: Tierärztin Dr. Mertens - 83.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.daserste.de/unterhaltung/serie/tieraerztin-dr-mertens/videos/alles-auf-sieg-folge-83-100.html>, Erişim Tarihi: 17.03.2021

Bu sahnede bir at muayene edilmektedir. Atın muayene edildiği esnada ekranda gözükme de, bir kapı açılma sesi duyulmakta ve ilgili içeriğin olay örgüsünde daha sonrasında bir adamın içeriği girdiği görülmektedir. Kapının açıldığını belirtmek adına, 30:56 – 30:57 süreleri arasında Resim 4’de de görüldüğü üzere ***Die Tür wird geöffnet*** ifadesinin kullanıldığı görülmektedir.

Resim 5: Tierärztin Dr. Mertens - 83.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.daserste.de/unterhaltung/serie/tieraerztin-dr-mertens/videos/alles-auf-sieg-folge-83-100.html>, Erişim Tarihi: 17.03.2021

Bu sahnede, bir toplantı yapılmaktadır. Söze giren Georg karakteri ilk esnada sahnede görünmediği için ve onun konuştuğunu belli etmek adına 38:44 - 38:46 süreleri arasında Resim 5’de de görüldüğü üzere parantez içerisinde **(Georg)** olarak belirtildiği görülmektedir.

Resim 6: Die Hohe Tatra - Leben am Abgrund'dan Bir Sahne

Kaynak: https://www.ndr.de/fernsehen/sendungen/expeditionen_ins_tierreich/Die-Hohe-Tatra-Leben-am-Abgrund,expeditionen998.html, Erişim Tarihi: 17.03.2021

NDR kanalında yayınlanan Die Hohe Tatra – Leben am Abgrund adlı içerikte görüldüğü üzere, ekranda yer alan canlının, gelen tehlike karşısında uyarı verir gibi ses çıkardığı görülmektedir. Bunu belirtmek adına 00:56 – 00:57 süreleri arasında, Resim 6’da da görüldüğü üzere ***Warnrufe*** ile ifade edildiği görülmektedir.

Resim 7: Familie Dr. Kleist-Zukunft - 108.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.br.de/mediathek/video/familie-dr-kleist-zukunft-108-av:5d8b40542bebf9001a582f63>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

Resim 8: Familie Dr. Kleist-Zukunft - 108.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.br.de/mediathek/video/familie-dr-kleist-zukunft-108-av:5d8b40542bebf9001a582f63>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

Resim 9: Familie Dr. Kleist-Zukunft - 108.Bölüm'den Bir Sahne

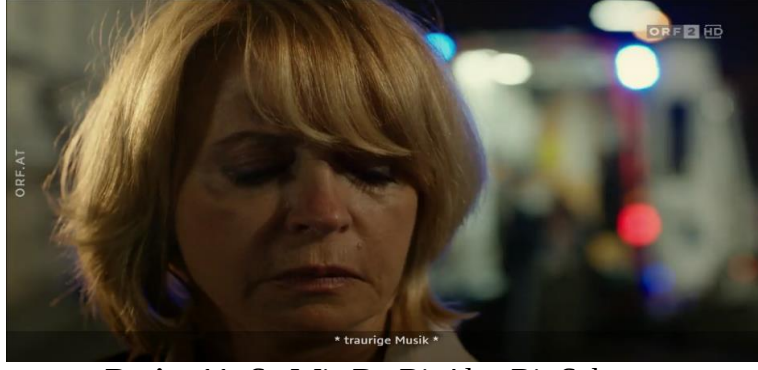
Kaynak: <https://www.br.de/mediathek/video/familie-dr-kleist-zukunft-108-av:5d8b40542bebf9001a582f63>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

Resim 10: Familie Dr. Kleist-Zukunft - 108.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.br.de/mediathek/video/familie-dr-kleist-zukunft-108-av:5d8b40542bebf9001a582f63>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

BR kanalında yayınlanan, Familie Dr. Kleist adlı dizinin Zukunft adlı bölümün bu sahnelerinden önceki olay örgüsünü kısaca özetlemek gerekirse; genç bir kız okuldan çıktıktan sonra haftaya gerçekleşecek olan sınavı için çalışmak üzere, okuldan eve doğru bisikleti ile ilerlemektedir. Yolda giderken, kendisini iyi hissetmediği görülen genç kız, ufak çaplı bir kaza atlatmaktadır. Kaza sonrası doktora göründükten sonra eve giden genç kız, ders çalışırken uyuya kalmaktadır. İlk resimde de (Resim 7) görüldüğü üzere bir bağırma sesi duyulmaktadır. Lakin ilk esnada bağırın kişi ekranda görünmediğinden bağırma sesini belirtmek adına 11:44 – 11:46 süreleri arasında, Resim 7’de de görüldüğü üzere ***Schrei*** ifadesinin verildiği görülmektedir. Daha sonraki sahnelerde ise, o zaman kadar olan olay örgüsünden hareketle, geçirdiği kazadan dolayı oluşan ağrılar veya rüyasında gördüğü gelecek haftaki sınav ile ilgili korkuları gibi durumlar olduğunu düşünülen nedenlerden dolayı inilti sesleri çıkararak uyanmaktadır. Bu durumu belirtmek adına 11:47 – 11:49 süreleri arasında parantez içerisinde, Resim 8’de de görüldüğü üzere **(wimmert)** ifadesi görülmektedir. Daha sonra bu sesleri duyan babası, kızının iyi olup olmadığını kontrol etmek için odasının kapısını tıklamaktadır. Bunu belirtmek adına 11:51 – 11:53 süreleri arasında, Resim 9’da da görüldüğü üzere ***Klopfen*** ifadesinin verildiği görülmektedir. Bir sonraki sahnede ise genç kızın babasıyla dertleştiği ve babasının, kızına sınav ile ilgili çok fazla stres yapmaması gerektiğini söylerken kız, babasına işlerin kendi dönemlerinde olduğu gibi olmadığı, daha çok rekabetin olduğu ve bunun içinde başarılı olması gerektiğini belirtmektedir. Bunun karşısında babası da bu ifade edilenler karşısında iç çektiğini belirtmek adına 12:51 – 12:52 süreleri arasında, Resim 10’da da görüldüğü üzere parantez içerisinde **(seufzt)** ifadesi görülmektedir.

Resim 11: So Wie Du Bist'den Bir Sahne.

Kaynak: <https://tvthek.orf.at/profile/So-wie-du-bist/13886581/So-wie-du-bist/14085904>, Erişim Tarihi: 23.02.2021

ORF2 (ORF2HD) kanalında yer alan so wie du bist adlı bu içerikte, bir trafik kazası yaşanmaktadır. Trafik kazası yapan taraflardan biri olan ekranda yer alan kadın, trafik kazası sonucu oluşan durumdan dolayı üzüldüğü görülmektedir. Çünkü kaza yaptığı sırada, kazadan önce yer alan olay örgüsünden anlaşıldığı üzere, diğer araba içerisinde bir adam ve kızının yer aldığı görülmektedir. Bu kazada diğer araba içerisinde bulunan baba yaralanırken, kızı kurtulmaktadır. Kazanın yaşandığı yerde müdahale eden ekipler ve bulunulan ortam çerçevesinde kadının hüznüldüğü görülmektedir. Bu durumu yansıtan hüznüldü bir müzik çalmaktadır. Bunu belirtmek için 06:07 – 06:08 süreleri arasında Resim 11'de de görüldüğü üzere ***traurige Musik*** ifadesi ile belirtilmektedir.

Resim 12: Die Heiland - Wir sind Anwalt, 2.Sezon - 1.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.ardmediathek.de/video/die-heiland-wir-sind-anwalt/folge-7-unter-die-haut-s02-e01/rbb-fernsehen/Y3JpZDovL3JiYi1vbmxpbmUuZGUvZGllLWhlaWxhbmQvMjAyMS0wMS0wOVQyMDoxNTowMF8zYWE3YTE0OS0zZWZhLTQ2MzMtYTJjOS1IMTA2NDY1MDgxN2YvZGllLWhlaWxhbWQtLS13aXltc2luZC1hbndhbHQlTctLS11bnRlci1kaWUtaGF1dA/>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

RBB kanalında yayınlanan, Die Heiland - Wir sind Anwalt adlı içeriğin bu sahnesinde ise görüldüğü üzere, Romy Heiland karakteri bir taksi çağırmak istemektedir. Bu çerçevede telefonuna taksiyi araması için bir komut verdiği görülmektedir. Telefonda bu komuta gelen, taksinin arandığı cevabını belirtmek adına 4:53-4:55 süreleri arasında parantez içerisinde Resim 12’de de görüldüğü üzere **(Handy)** ifadesinin verildiği görülmektedir.

Resim 13: Die Heiland - Wir sind Anwalt, 2.Sezon - 1.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.ardmediathek.de/video/die-heiland-wir-sind-anwalt/folge-7-unter-die-haut-s02-e01/rbb-fernsehen/Y3JpZDovL3JiYi1vbmxpbmUuZGUvZGllLWblaWxhbmQvMjAyMS0wMS0wOVQyMDoxNTowMF8zYWE3YTE0OS0zZWZhLTQ2MzMtYTJjOS1lMTA2NDY1MDgxN2YvZGllLWblaWxhb mQtLS13aXIc2luZC1hbndhbHQlLTctLS11bnRlci1kaWUtaGF1dA/>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

Romy Heiland karakterinin görme engelli bir avukattır. Bu sahnede ise birisiyle görüşmeye gittiği görülmektedir. Görüşmeye giderken, görme engeli olmasından dolayı yöne veya engelleri önceden tespit edebilmesine yardımcı olabilecek bir baston kullandığı anlaşılmaktadır.

Bu sahnede görüşmeye gittiği kişinin odasına girmeye çalışırken, demin de ifade ettiğimiz üzere, görme engellilerin kullandığı yön veya engeli önceden tespit edebilmesine yardımcı olan bastonu; içeri girmesi gereken kapıyı bulmaya çalışırken, bastonun çıkardığı sesi ifade etmek için Resim 13’de de görüldüğü üzere ***Blindenstock schlägt an*** ifadesine yer verildiği görülmektedir. Bu durum 06:22-06:24 süreleri arasında belirtilmektedir.

Resim 14: Die Heiland - Wir sind Anwalt, 2.Sezon - 1.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.ardmediathek.de/video/die-heiland-wir-sind-anwalt/folge-7-unter-die-haut-s02-e01/rbb-fernsehen/Y3JpZDovL3JiYi1vbmxpbmUuZGUvZGllLWhlaWxhbmQvMjAyMS0wMS0wOVQyMDoxNTowMF8zYWE3YTE0OS0zZWZhLTQ2MzMtYTJOS11MTA2NDY1MDgxN2YvZGllLWhlaWxhb mQtLS13aXItc2luZC1hbndhbHQ tLTctLS11bnRlci1kaWUtaGF1dA/>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

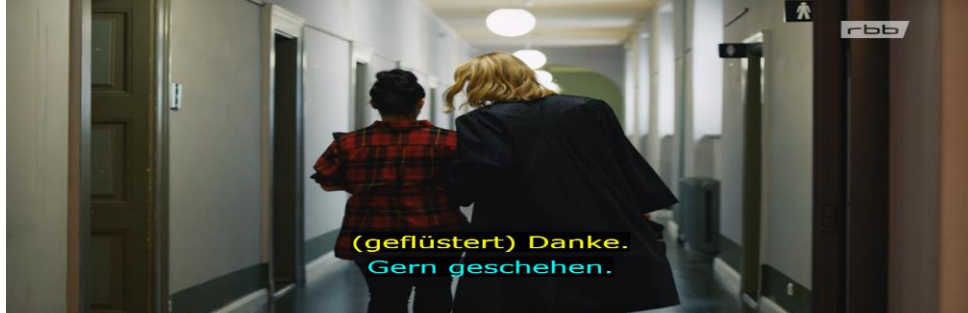

Resim 15: Die Heiland - Wir sind Anwalt, 2.Sezon - 1.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.ardmediathek.de/video/die-heiland-wir-sind-anwalt/folge-7-unter-die-haut-s02-e01/rbb-fernsehen/Y3JpZDovL3JiYi1vbmxpbmUuZGUvZGllLWhlaWxhbmQvMjAyMS0wMS0wOVQyMDoxNTowMF8zYWE3YTE0OS0zZWZhLTQ2MzMtYTJOS11MTA2NDY1MDgxN2YvZGllLWhlaWxhb mQtLS13aXItc2luZC1hbndhbHQ tLTctLS11bnRlci1kaWUtaGF1dA/>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

Bu sahnede ise ilk sahnede görünmese de ilerleyen sahnede anlaşılabacağı üzere, telefona bir komut verilmektedir. Bu durum Resim 14’de görüldüğü üzere, 05:56 – 06:02 süreleri arasında ***Signalton*** ifadesi ile belirtilmektedir. Daha sonraki sahnede ise görüldüğü üzere, Romy Heiland’ın telefona vermiş olduğu komuttan sonra, telefonun ona karşı cevap olarak istediği numaranın arandığını belirtmek ve telefonun bu komuta cevap

verdiğini vurgulamak adına 06:02 – 06:04 süreleri arasında Resim 15’de de görüldüğü üzere, **(Handystimme)** ifadesinin kullanıldığı görülmektedir.

Resim 16: Die Heiland - Wir sind Anwalt, 2.Seon - 1.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.ardmediathek.de/video/die-heiland-wir-sind-anwalt/folge-7-unter-die-haut-s02-e01/rbb-fernsehen/Y3JpZDovL3JiYi1vbmxpbmUuZGUvZGllLWhlaWxhbmQvMjAyMS0wMS0wOVQyMDoxNTowMF8zYWE3YTE0OS0zZWZhLTQ2MzMtYTJjOS1IMTA2NDY1MDgxN2YvZGllLWhlaWxhbWQtLS13aXIzc2luZC1hbndhbHQvLTctLS11bnRlci1kaWUtaGF1dA/>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

Bu sahnede ise gördüğümüz üzere, Romy Heiland, Ada Holländer karakterine bir konu da teşekkür ettiği görülmektedir. Lakin teşekkür ederken bunu ona fısıldayarak söylediğini belirtmek adına, 47:30 – 47:32 süreleri arasında Resim 16’da da görüldüğü üzere parantez içerisinde **(geflüstert)** ifadesinin belirtildiği görülmektedir.

Resim 17: Frühling - Mehr als Freunde, 7.Sezon - 1.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: <https://www.zdf.de/serien/fruehling/fruehling---mehr-als-freunde-100.html>, Erişim Tarihi: 26.03.2021

ZDF kanalında yayınlanan Frühling dizisinin Mehr als Freunde adlı bölümde, ekranda görülen karakter arabasını çalıştırmaya çalışmaktadır. Lakin çalıştıramadığı için, 07:07 –

07:08 süreleri içerisinde Resim 17’de de görüldüğü üzere ***Motor springt nicht an.*** ifadesinin verildiği görülmektedir.

Buraya kadar incelenmiş olan örnekler, yurt dışındaki çalışmalarda yer alan ayrıntılı altyazı çevirisi örneklerini içermektedir. Bundan sonra incelenecek olan örnekler, yurtiçindeki çalışmalarda yer alan ayrıntılı altyazı çevirisi örneklerini içermektedir.

Resim 18: Payitaht Abdülhamid - 92.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnKSTAuwjPsyjVh4vQ_RekNe&VIDEO_ID=CaikB0giIA4, Erişim Tarihi: 19.02.2021

TRT’de (Engelsiz TRT) yayınlanan Payitaht Abdülhamid dizisinde bu sahnesinde ise üzere, birisinin konuştuğu görülmektedir. İlgili karakter konuşmaya başlamasına rağmen, kendisi kapı arkasında olduğundan, bir diğer ifadeyle daha kamera açısında görünmediğinden dolayı kimin konuştuğu belli değildir. Mahmut Paşa karakterini canlandıran karakterin konuştuğunu belirtmek için 08:43 – 08:44 süreleri arasında Resim 18’de de görüldüğü üzere, parantez içerisinde **(Mahmud)** olarak belirtildiği görülmektedir.

Resim 19: Payitaht Abdülhamid - 141.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnKSTAuwjPsyjVh4vQ_RekNe&VIDEO_ID=9kinmFDBkJw, Erişim Tarihi: 12.03.2022

Bu sahnede belirtilmesi gereken herhangi bir ses olayı gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. İşitme engeli olan bireylerin için bu sahnede herhangi bir ses olayının olmadığını belirtmek adına, 1:32:38 ile 1:32:39 süreleri arasında Resim 19’da da görüldüğü üzere **(Sessizlik)** olarak belirtildiği görülmektedir.

Resim 20: Payitaht Abdülhamid - 141.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnISXsjCYfyeVYLsuZeY-D_&VIDEO_ID=1fHs-Fk3Xaw, Erişim Tarihi: 19.03.2021

Bu sahnede herhangi bir oyuncu veya konuşma doğrudan ekranda görünmese de bir ses olayı gerçekleşmektedir. Bu sahnede kuşların öttüğü duyulmaktadır. Bunu belirtmek adına 1:41:51 ile 1:41:53 süreleri arasında Resim 20’de de görüldüğü üzere **(Kuşlar ötüyor)** olarak belirtildiği görülmektedir.

Resim 21: Diriliş Ertuğrul - 140.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnISXsjCYfyeVYLsuZeY-D_&VIDEO_ID=1fHs-Fk3Xaw, Erişim Tarihi: 19.03.2021

TRT’de (Engelsiz TRT) yayınlanmış olan Diriliş Ertuğrul dizisinin bu sahnesinde ise Turgut karakteri konuşmaktadır. Ancak ağız kısmı örtülü olduğundan, ağız hareketlerini görülmeyen karakterin, onun konuştuğunu belli etmek için 1:43:10 – 1:43:12 süreleri

arasında parantez içerisinde Resim 21’de de görüldüğü üzere **(Turgut)** ifadesi görülmektedir.

Resim 22: Diriliş Ertuğrul - 104.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnlSXsjCYfyeVYLSuZeY-D_&VIDEO_ID=diS4F6zW62Q, Erişim Tarihi: 19.03.2021

Resim 23: Diriliş Ertuğrul - 104.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnlSXsjCYfyeVYLSuZeY-D_&VIDEO_ID=diS4F6zW62Q, Erişim Tarihi: 19.03.2021

Resim 24: Diriliş Ertuğrul - 104.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnlSXsjCYfyeVYLSuZeY-D_&VIDEO_ID=diS4F6zW62Q, Erişim Tarihi: 19.03.2021

Resim 25: Diriliş Ertuğrul - 104.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnlSXsjCYfyeVYLsuZeY-D_&VIDEO_ID=diS4F6zW62Q, Erişim Tarihi: 19.03.2021

Bu sahnelerde, Karacahisar Kalesi fetih edilmesinden kısa bir süre sonrası anlatılmaktadır. Karacahisar Kalesi içerisinde Cuma Namazı kılınacağı ilerleyen olay örgüsünden anlaşılmaktadır. İlk resimde de (Resim 22) görüldüğü üzere Karacahisar kalesinin dışı görünmekte olup, ezan okunduğunu belirtmek için 1:48:21 – 1:48:24 süreleri arasında Resim 22’de de görüldüğü üzere, parantez içerisinde **(Ezan okunuyor)** ifadesi görülmektedir. Diğer resimler olan Resim 23’de 1:48:27 – 1:48:28 süreleri arasında ve Resim 24’de de 1:48:34 – 1:48:37 süreleri arasında da ezanın okunmasının devam ettiğini belirtmek adına **(Ezan okunuyor)** ifadesi son fotoğraf haricinde görülmektedir. Çünkü son resim olan Resim 25’de de görüldüğü üzere 1:49:02 – 1:49:04 süreleri arasında, müezzin artık görünmektedir. Son resim olan Resim 25’e kadar müezzin görünmemektedir. Eğer ilk resimden (Resim 22) itibaren **(Ezan okunuyor)** ifadesi verilmemiş olsaydı, belki de son resim olan Resim 25’e kadar ezan okunduğunun anlaşılamayacağı görülmektedir. Çünkü ilk resimde Karacahisar’ın sadece dışı gözükmekte, sonra ki resimde insanlar sokak ortasında sadece ayakta neredeyse hareketsiz durmaktadırlar. Son resimden (Resim 25), önceki resimde (Resim 24), bir topluluğun ibadet etmek için toplandığı anlaşılabilmektedir. En iyi ihtimalle bu sondan bir önceki resimde (Resim 24) ezan okunduğu belki anlaşılabilmektedir. Ancak bir diğer taraftan son resim olan Resim 25’e kadar müezzinin görünmediğinden, belki de vaaz verildiği gibi çıkarımlarda yapılabilir. Kale içerisinde bulunan Müslüman olmayan insanların olmasından dolayı, bu insanlar neler olup bittiğini anlamaya çalıştıkları için hareketsiz durdukları veya kaleyi fetih edenlerin o anda ne yaptıklarını anlamadıklarından dolayı, onlara saygılarını göstermek gibi akla gelebilecek birçok sebepten, neden ayakta ve hiçbir şey yapmadan durdukları anlaşılmayabilir. Bir diğer

taraftan da kale içerisinde ibadet etmek için toplanan bireylerin vaaz değil de müezzinin okuduğu ezan için sessizce oturdukları ve onu dinledikleri ile ilgili durumu açıklamak adına ilgili sahneler arasında müezzin görünene kadar parantez içerisinde **(Ezan okunuyor)** ifadesine yer verildiği anlaşılmaktadır.

Resim 26: Uyanış Büyük Selçuklu - 1.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYybDK7&VIDEO_ID=s9iU0pQUD08, Erişim Tarihi: 20.03.2021

TRT’de (Engelsiz TRT) yayınlanan Uyanış Büyük Selçuklu dizisinin bu sahnelerinde, ormanlık alanda ilerleyen bir grup, kim olduğu belli olmayan kişiler tarafından bir anda saldırıya uğramaktadırlar. Saldıran kişiler yayları ile birlikte ok atmaktadırlar. Diğer tarafta ise kendilerini saldırıdan korunmak isteyen taraf, kendilerini oklardan korumak adına kalkanlarını kullanmaktadırlar. Elbette kalkanlara vuran oklarda, kalkanlardan ses çıkarmaktadır. Bu durumu belirtmek adına, 2:37:26-2:37:30 süreleri arasında, Resim 26’da da görüldüğü üzere **(Kalkan sesleri) (Yay sesleri) (Ok sesleri)** olarak ifade edildiği görülmektedir.

Resim 27: Uyanış Büyük Selçuklu - 11.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYybDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs, Erişim Tarihi: 19.03.2021

Resim 28: Uyanış Büyük Selçuklu - 11.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: [https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYYbDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs)

[L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYYbDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYYbDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs), Erişim Tarihi: 19.03.2021

Resim 29: Uyanış Büyük Selçuklu - 11.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: [https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYYbDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs)

[L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYYbDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYYbDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs), Erişim Tarihi: 19.03.2021

Bu sahneler ile ilgili açıklamalara yer vermeden önce, belirtilmesi gereken bir bilgi bulunmaktadır. Bu sahnelerden önceki olay örgüsünde Sencer, bir mahkeme de yargılanmakta olup bununla ilgili olarak bir sahne bulunmaktadır. İlgili sahne 'de kendine yönelik suçlamada (ilerleyen süreçte suçsuz olduğu görünse de) suçsuz olmasına rağmen kendine yöneltilen suçtan dolayı olumsuz bir haber çıkmak üzeredir. Bu sebeple duygusal bir atmosfere ait ortamı belirtmek adına duygusal bir müzik çalmaktadır. Bu müzik burada yer alan ilgili sahnelerde de sürdüğü anlaşılmaktadır ve nitekim Resim 29'da da devam ettiği görülmektedir.

Bu kapsamda ilgili resimleri açıklamak gerekirse eğer, ilk resimde ormanlık alan içerisinde at kısneme seslerinin geldiğini belirtmek adına 1:29:53 – 1:29:56 süreleri arasında Resim 27'de de görüldüğü üzere, **(At kısneme sesleri)** şeklinde ifade edildiği

görülmektedir. Atlıların ekrana yaklaşmasıyla ve olay örgüsünden de bilindiği üzere gelenlerin Nizamülmülk ve adamlarının olduğu ve atlarını hızlı bir şekilde sürdükleri görülmektedir. Bunun nedeni ise ilgili suçun işlendiği sırada suç mahallinde olan ve Sencer'in suçsuz olduğunu ispat edebilecek bir çocuğu mahkemeye yetiştirmeye çalışıldığı (önceki olay örgüsünden bu şekilde olduğu anlaşılmaktadır) görülmektedir. Bu durumu belirtmek için ise 1:29:57 – 1:30:01 arasında, Resim 28'de de görüldüğü üzere **(Dört nala at sesleri)** olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda bu ortamın durumunu yansıtan müziğe de yer verildiğinden 1:30:02 – 1:30:07 süreleri arasında Resim 29'da da görüldüğü üzere **(Müzik devam ediyor)** ifadesi görülmektedir.

Resim 30: Uyanış Büyük Selçuklu - 11.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: [https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYybDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs)

[L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYybDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYybDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs), Erişim Tarihi: 19.03.2021

Resim 31: Uyanış Büyük Selçuklu - 11.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: [https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYybDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs)

[L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYybDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYybDK7&VIDEO_ID=9EKNLBaqvKs), Erişim Tarihi: 19.03.2021

Bir önceki verilmiş olan örnekteki sahnelerle de bağlantılı olan bu sahnede görüldüğü üzere, mahkemenin yapıldığı sırada içeriye birilerinin girdiği görülmektedir. İçeri

girerken açılan kapıların kapatılması sonucunda oluşan sesin 1:35:16 – 1:35:17 süreleri arasında Resim 30’da da görüldüğü üzere, **(Kapı kapanma sesi)** olarak verildiği görülmektedir. Daha sonraki sahnede (Resim 31) zaten bir önceki sahnelerden de görüldüğü üzere, Sencer’in suçsuz olduğunu ispat edebilecek çocuğu mahkemeye yetiştirmek isteyen Nizamülmülk’ün, çocuk ile beraber içeriye girdiği görülmektedir.

Resim 32: Alparslan Büyük Selçuklu – 1.Bölüm’den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnJcqcMqgiRYISE47rBKW_BF&VIDEO_ID=IjTv4XA2Jo, Erişim Tarihi: 16.02.2022

Resim 33: Alparslan Büyük Selçuklu – 1.Bölüm’den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnJcqcMqgiRYISE47rBKW_BF&VIDEO_ID=IjTv4XA2Jo , Erişim Tarihi: 16.02.2022

TRT (Engelsiz TRT) yayınlanan Alparslan Büyük Selçuklu dizisinin bu sahnelerinde obada iki grup atları ile birlikte karşılık olarak oynandığı anlaşılan bir oyun oynamaktadırlar. Oyunun galibi Alparslan ve grubu olmaktadır. Bu kapsamda oyun içerisinde karşı rakibi olan kardeşi Süleyman onu tebrik etmek istemektedir. Alparslan, kardeşi Süleyman tarafından eli kaldırılarak tebrik edilmektedir. Oba halkının da, bu galibiyet karşısında çıkardıkları sesleri belirtmek adına 11:41 ile 11:45 süreleri arasında

Resim 32’de de görüldüğü üzere (**İnsanlar bağılıyor**) olarak ifade edildiği görülmektedir. Aynı zamanda oba halkının bu galibiyeti alkışladıklarını belirtmek adına 11:47 ile 11:49 süreleri arasında Resim 33’de de görüldüğü üzere (**Alkışhyorlar**) ifadesine yer verildiği görülmektedir.

Resim 34: Alparslan Büyük Selçuklu – 1.Bölüm’den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnJcqcMqgiRYISE47rBKW_BF&VIDEO_ID=IjTva4XA2Jo, Erişim Tarihi: 16.02.2022

Bu sahnede ise Alparslan ve arkadaşları bir suyun kenarında beklemektedirler. Bu esnada akan sudan çıkan sesi belirtmek için 1:22:49 ile 1:22:52 süreleri arasında Resim 34’de de görüldüğü üzere (**Su sesi**) olarak ifade edildiği görülmektedir.

Resim 35: Alparslan Büyük Selçuklu - 1.Bölüm'den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnJcqcMqgiRYISE47rBKW_BF&VIDEO_ID=o7XcsUGxqtC, Erişim Tarihi: 16.02.2022

Bu sahnede ise Karaca Hatun ve Gevher karakteri ağaçların arkasından gizlice Alparslan ve Akça karakterlerini takip etmektedirler. Ancak onları takip ettikleri sırada, içlerinden biri yerdeki yaprağa bastığından dolayı ses çıkmakta ve devam eden sahnede de Alparslan karakteri bu sesi işiterek arkasını dönüp, sesin geldiği yere dikkat kesilmektedir. Bu sesi

belirtmek adına 1:07:40 ile 1:07:41 süreleri arasında Resim 35’de de görüldüğü üzere **(Yaprak sesi)** olarak ifade edildiği görülmektedir.

Resim 36: Alparslan Büyük Selçuklu – 2.Bölüm’den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnJcqcMqgiRYISE47rBKW_BF&VIDEO_ID=o7XcsUGxqtc, Erişim Tarihi: 16.02.2022

Bu sahnede Selçuklu tarafı kendilerine esir düşen Liparit adlı karakteri Selçuklu ve Bizans arasında yapılan antlaşma gereği Bizans tarafına teslim etmek üzere Bizans tarafına geri getirmektedirler. Liparit karakteri, atlı arabanın içerisinde bulunmakta ve bağırmaktadır. Ancak atlı arabanın etrafı kapalı olduğundan ve Liparit görünmediğinden dolayı, onun bağırıldığını belirtmek adına 1:38:56 ile 1:38:59 süreleri arasında Resim 36’da da görüldüğü üzere parantez içerisinde **(Liparit bağılıyor)** olarak belirtilmektedir.

Resim 37: Alparslan Büyük Selçuklu – 2.Bölüm’den Bir Sahne

Kaynak: https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnJcqcMqgiRYISE47rBKW_BF&VIDEO_ID=o7XcsUGxqtc, Erişim Tarihi: 16.02.2022

Bu sahnede, Atabey karakteri ile Akça karakteri konuşmaktadırlar. Daha sonra oradan ayrılan Atabey karakteri, giderken türkü söyleyerek gitmektedir. Konuşan kişinin yüzü görünmediğinden dolayı, konuşan kişinin tespit edilmesinin zor olacağından ve ilgili

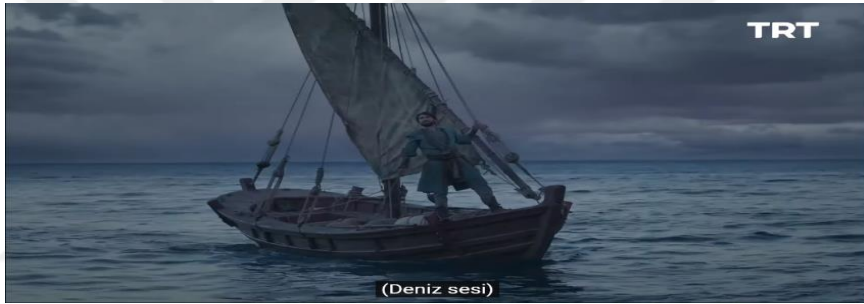
karakterinde türkü söylediğini belirtmek adına 2:11:19 ile 2:11:21 süreleri arasında Resim 37’de de görüldüğü üzere (**Atabey türkü söylüyor**) olarak belirtilmektedir.

Resim 38: Barbaroslar Akdeniz’in Kılıcı – 1.Bölüm’den Bir Sahne

Kaynak: [https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnIYJ0vAjHnhDgYfN40jpqlK&VIDEO_ID=ETbBoMlShW0)

[L9VnIYJ0vAjHnhDgYfN40jpqlK&VIDEO_ID=ETbBoMlShW0](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnIYJ0vAjHnhDgYfN40jpqlK&VIDEO_ID=ETbBoMlShW0), Erişim Tarihi: 13.03.2022

Resim 39: Barbaroslar Akdeniz’in Kılıcı – 1.Bölüm’den Bir Sahne

Kaynak: [https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnIYJ0vAjHnhDgYfN40jpqlK&VIDEO_ID=ETbBoMlShW0)

[L9VnIYJ0vAjHnhDgYfN40jpqlK&VIDEO_ID=ETbBoMlShW0](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnIYJ0vAjHnhDgYfN40jpqlK&VIDEO_ID=ETbBoMlShW0), Erişim Tarihi: 13.03.2022

Resim 40: Barbaroslar Akdeniz’in Kılıcı – 1.Bölüm’den Bir Sahne

Kaynak: [https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnIYJ0vAjHnhDgYfN40jpqlK&VIDEO_ID=ETbBoMlShW0)

[L9VnIYJ0vAjHnhDgYfN40jpqlK&VIDEO_ID=ETbBoMlShW0](https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnIYJ0vAjHnhDgYfN40jpqlK&VIDEO_ID=ETbBoMlShW0), Erişim Tarihi: 13.03.2022

TRT’de (Engelsiz TRT) yayınlanan Barbaroslar Akdeniz’in Kılıcı adlı dizinin bu sahnelerinde Hızır karakteri bir yere ulaşmaya çalıştığı görülmektedir. Ancak denizde seyahat ederken, kötü havaya yakalanmaktadır. İlgili sahne içerisinde yaşanan gök gürültüsü olayını belirtmek adına 1:36:24 süreleri ile 1:36:26 süreleri arasında Resim 38’de de görüldüğü üzere parantez içerisinde (**Gök gürültüsü sesi**) olarak belirtildiği görülmektedir. Deniz içerisinde seyahat etmesinden dolayı, deniz sesini belirtmek adına 1:36:28 ile 1:38:29 süreleri arasında Resim 39’da da görüldüğü üzere (**Deniz sesi**) olarak belirtilmektedir. Daha sonra ise gelen fırtına sesini belirtmek adına 1:36:29 ile 1:36:30 süreleri arasında Resim 40’da da görüldüğü üzere (**Fırtına sesi**) olarak belirtilmektedir.

Elbette ayrıntılı altyazı çevirisi ile ilgili daha birçok örnek bulunmaktadır. Ancak hem yurtdışındaki örneklerde hem de yurtiçindeki örneklerde de görüldüğü üzere, işitme engelli bireylerin ve sağır bireylerin ilgili içeriği olabilecek en iyi şekilde anlaması için bu bireylere yönelik olarak altyazı çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Belirtilen örneklerde de görüldüğü üzere, içeriğe bağlı olarak yeri geldiğinde ekranda ilk anda görünmeyen kişilerin kim olduğunu belirtmek adına konuşan kişinin parantez içerisinde verilmesi, yeri geldiğinde ise bir karakterin arabayı çalıştırmaya çalışırken arabanın çalıştırılmadığını belirtmek adına, araba motorunun çalışmadığı ile ilgili sesin belirtildiği görülmektedir. Bir diğer örnekte ise gördüğümüz üzere, o an ilgili sahnenin anlaşılması için önemli olan veya daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacak ilgili ses durumlarının da belirtildiği görülmektedir.

Başka bir örnekte ise bir karakterin iç sesiyle konuştuğunu belirtmek ve o sahne içerisinde başka birisinin konuşulmadığını belirtmek adına karakterin ismi ve iç ses olduğunun belirtildiği görülmektedir. Farklı örneklerle bakıldığında ise yeri geldiğinde o sahne içerisindeki gerilimi, aksiyonu ya da duygusal sahneler gibi durumlarda o sahnelerde yer alan müziklerin belirtilerek o anda ki duygunun belirtilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Elbette bu çalışma kapsamında yer alan örneklerin dışında daha birçok örnek bulunabilmektedir. Ancak burada asıl anlaşılması gereken nokta ise, bu bireylere yönelik olarak yapılan altyazı çalışmalarından da görüldüğü üzere ilgili içeriği olabildiğince bu bireyler için anlaşılır kılınabilmesinin çalışıldığı görülmektedir.

Bir sonraki bölüm (Bölüm 3) içerisinde bu bireylere yönelik olarak yurtdışında ve yurtiçinde yapılan çalışmalara olabildiğince değinilmeye çalışılacaktır.

BÖLÜM 3: İŞİTME ENGELİ OLAN BİREYLERE YÖNELİK ÇALIŞMALAR, GELİŞMELER VE ÇEVİRİ EĞİTİMİ VEREN ÇEVİRİ BÖLÜMLERİNDEKİ DURUM

Bu başlık altında işitme engelli bireyler ve sağır bireylere yönelik olarak yurt dışında ve yurtiçinde ne gibi çalışmaların ve gelişmelerin olduğu, bu bireylere yönelik olarak yapılan altyazı çalışmaları, bu konuda yurtiçindeki üniversitelerin çeviri eğitimi veren çeviri bölümlerinin durumu gibi konular incelenmeye çalışılacaktır.

3.1. İşitme Engeli Olan Bireylere Yönelik Olarak Yurtdışında Yapılan Çalışmalar ve Gelişmeler

Bu başlık altında işitme engelli bireyler ve sağır bireylere yönelik olarak yurt dışında ne gibi çalışmaların ve gelişmelerin olduğu, bu bireylere yönelik olarak yapılan altyazı çalışmalarına yönelik olarak ülkeler ve dersleri ile katkı sağlayan üniversiteler örnek verilmeye çalışılacaktır. Bu başlık altında daha çok, örnek teşkil etmesi açısından kimi örnekler verilmeye çalışılacaktır.

Bu kapsamda, ilk olarak Almanya örneği incelendiğinde; bir çalışmada da belirtildiği üzere, Almanya’da işitme engellilere yönelik haber yayınlarının altyazı ile desteklenmesi talebini, toplanan yaklaşık 600.000 kişinin imzası sonucunda, 1982 yılında Tagesschau kanalının ilk altyazılı haber yayının, saat 20:00’da yapıldığı görülmektedir (Bierl, 2016, s.27). Almanya’da yer alan kamu kanalların, özel kanallara göre daha iyi bir gelişme içerisinde olduğu ve buna örnek olarak ise Das Erste kanalının 2012’den beri kanalındaki altyazı olanaklarını yükselttiği ve kanal içerisinde yer alan bütün yayınlar ’da bu oranın yaklaşık %95 oranında olduğu belirtilmektedir. ZDF kanalının ise, 2013 yılından beri, işitme engellilere yönelik olarak saat 16:00 ile 22:15 arasında %100 oranında altyazı imkanı sunduğu görülmektedir (Bierl, 2016, s.27). Ayrıca bu kanalların dışında bir önceki alt başlık olan ayrıntılı altyazı çevirisi örnekleri adlı başlıkta da BR¹¹, Das Erste¹² NDR¹³ ve RBB¹⁴ kanallarında yayınlanan içeriklerden verilmiş olan örneklerin dışında, bu

¹¹ BR kanalı internet sitesi, https://www.br.de/mediathek/sendungen_a-z/f, Erişim Tarihi: 18.03.2021

¹² Das Erste kanalı internet sitesi, <https://www.ardmediathek.de/untertitel>, Erişim Tarihi: 06.03.2022

¹³ NDR kanalı internet sitesi <https://www.ardmediathek.de/ndr/sendungen-a-bis-z/#A>, Erişim Tarihi: 17.03.2021

¹⁴ RBB kanalı internet sitesi, <https://www.ardmediathek.de/rbb/sendungen-a-bis-z/>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

kanallarda yer alan içeriklerde işitme engeli bulunan bireylere yönelik olarak altyazı desteği ile sunulan farklı içeriklere de ulaşılabilirdiği görülmektedir.

Avusturya'daki çalışmalara bakıldığında ise işitme engellilere yönelik olan altyazıların, 1980 yılında ulaşılabilir olduğu dile getirilmektedir. 1981 yılında ilk defa Tatort adlı dizinin bir bölümü işitme engellilere yönelik olan altyazı ile yayınlandığı belirtilmektedir. 1985 yılında ise ORF kanalı, Zeit im Bild 1 adlı haber yayınını işitme engelli bireylere yönelik olarak altyazı ile yayınlamaya başladığı ifade edilmektedir. 2009 yılında ORF kanalının altyazı oranı %35 'de iken, bu oran ORF'nin ilgili bilgilerine göre, 2014 yılında ORF 1 ve ORF 2 kanalı için %66,7 oranında, ORF III kanalının ise %32,9 oranında olduğu görülmektedir (Bierl, 2016, s.29-30). Avusturya'daki bazı üniversitelerde de bu konu da güzel örnekler rastlanılmaktadır. Örneğin, Viyana Üniversitesinin, kültürlerarası iletişim bölümü¹⁵ olarak tercüme edilebilecek olan bölümünde, engelsiz iletişime yönelik çalışmaların olduğunu ilgili bölüm dersleri sayfasında görülmektedir. Bir diğer taraftan Klagenfurt Üniversitesine bakıldığında ise işaret dili ve işitme engelli iletişimi bölümü¹⁶ olarak tercüme edilebilecek bölümünde, bu bireyler ile ilgili çeviri eğitimi verildiği görülmektedir.

İsviçre'ye bakıldığında ise federal konseyin, televizyon yayıncılarının, işitme ve görme engelli bireylere yönelik olarak uygun derecede ilgili yayınlarını düzenlemeleri gerektiği konusunda karar alındığı görülmektedir. Çalışmanın devamında ise görüldüğü üzere, 2010 yılında altyazı oranının %35,1 düzeyinde, ilerleyen süreçte %49,1 oranında olduğu belirtilmektedir (Bierl, 2016, s.30-31).

Bir diğer taraftan, 2011 yılı içerisinde Dünya Sağlık Örgütü'nün¹⁷ (WHO, 2011) yayınlamış olduğu dünya engellilik raporu incelendiğinde ise önemli bilgilere ulaşılmaktadır. Bu çerçevede görüldüğü üzere, kamuya ait olan kanallarda erişilebilir yayıncılık düzenlemelerinin daha kolay olduğu belirtilen çalışmada; İrlanda, İtalya, Finlandiya, Portekiz gibi Avrupa ülkelerinin haber programlarının işaret dili çevirisiyle

¹⁵ Universität Wien. Transkulturelle Kommunikation, https://transvienna.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/z_translationswiss/Studium/Curricula/Curriculum-BA_2020.pdf, Erişim Tarihi: 15.02.2021

¹⁶ Universität Klagenfurt. Fakultätszentrum Für Gebärdensprache Und Hörbehindertenkommunikation (ZGH), <https://www.aau.at/gebaerdensprache-und-hoerbehindertenkommunikation/studium-lehre/>, Erişim Tarihi: 15.02.2021

¹⁷ WHO. (2011). World Report On Disability. https://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report.pdf, Erişim Tarihi: 15.02.2021

yayınlanmakta olduğu dile getirilmektedir (WHO, 2011). Bunların yanında, günlük haber programlarının Vietnam'da engelli bireyler için altyazıyla verildiği; Hindistan'da ise haftalık haberlerin işaret dili çevirisiyle verildiği görülmektedir. Bir diğer taraftan Çin, Japonya ve Filipinler'de yayıncıların bu tarz yayıncılığa teşvik edildiği ifade edilmektedir (WHO, 2011). İlgili çalışmanın devamında ise görüldüğü üzere; Kolombiya'da kamu televizyon kanalında, engelli bireylere yönelik olarak altyazı, normal altyazı ya da işaret dili desteği ile yayın yapmasının zorunlu olduğu; Meksika'da engelli bireyler yönelik olarak özel altyazı yükümlülüğünün olduğu; Avustralya'da hem analog hem de dijital yayınlar için engelli bireylere özel altyazı desteğinin gerekli kıldığı ve böyle hazırlanan programların oranı prime time'da %70 (akşam saat 18:00 ile gece yarısına kadar, yani 24:00'a kadar) olarak belirtilmektedir (WHO, 2011). Ayrıca Japonya'nın ilgili bakanlığı kapsamında 2017'ye kadar engelli bireylere yönelik olarak altyazı desteğinin teknik olarak mümkün olan, %100 oranında, yani tüm canlı ve kayıt programların da, bu desteğin sağlanmasının hedeflendiği dile getirilmektedir (WHO, 2011).

İncelenen bir çalışma içerisinde yer verildiği üzere, işitme engellilere yönelik olarak bir film yapımcısının geliştirmiş olduğu GRETA ve STARKS uygulamaları örnek verilebilir (Bierl, 2016, s. 38-39). Bu uygulamalardan GRETA uygulamasında telefon ya da tablet gibi cihazlara yüklenmesi ile sinemada ilgili içeriğin bireyin kendi kulaklıkları vasıtasıyla, filmin sesli betimleme şeklinde kendisine aktarılması mümkün kılınmakta olduğu görülmektedir (Bierl, 2016, s. 38). Ancak bu tez çalışmasını daha çok ilgilendiren uygulama STARKS uygulaması olduğu görülmektedir. Bu uygulama sayesinde işitme engeli bulunan bireyler, kendi mobil cihazlarına yükleyecekleri bu uygulama üzerinden istedikleri film ile ilgili uygun altyazıyı kendi cihazlarına yansıtabilme ve buradan takip edebilme olanağına sahip oldukları belirtilmektedir (Bierl, 2016, s.38). Ayrıca, STARKS uygulamasını kullanan kullanıcıların film esnasında durmadan gözünü sinemadaki ekran ve mobil cihazları arasında oynatmak zorunda kaldıklarından, bu duruma yönelik olarak altyazının yansıtılabilmesi için bir gözlük çalışmasının da yapıldığı görülmektedir (Bierl, 2016, s.38). Bu konu ile ilgili elbette daha fazla örnek verilebilir, ancak verilmiş olan örneklerden de aslında anlaşılacağı üzere, bu bireylere yönelik olarak çalışmalar konusunda önemli adımların atıldığı anlaşılabilmektedir. Bu çerçevede bu örnekler, bu bireylere yönelik olarak yurt dışında ne gibi çalışmalar ve gelişmelerin olduğunu göstermek adına belirtilmektedir.

3.2. İşitme Engeli Olan Bireylere Yönelik Olarak Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar, Gelişmeler ve Çeviri Bölümlerindeki Durum

Bu başlık altında, işitme engelli bireylere ve sağır bireylere yönelik altyazı çevirisi kapsamında Türkiye’deki çalışmalara ve gelişmelere değinilmeye çalışılacaktır. Ancak çalışmamın önemli noktalarından birini oluşturan üniversitelerdeki ön lisans ve lisans bölümleri kapsamındaki incelemeler asıl odak noktasını oluşturacaktır. Önceki cümlelerde de değinildiği üzere, RTÜK’ün (2019a, 2019b) ilgili çalışmalarında olumlu gelişmelerinin olduğu görülmektedir. Bunların yanında bir diğer taraftan SEBEDER’in yapmış olduğu çalışmalarında (2019a, 2019b) bu çerçevede önemli birer çalışma olarak ifade edilebilir.

Bir diğer taraftan televizyon kanallarında da engelsiz erişime yönelik olarak çalışmaların bulunduğu görülmektedir. TRT’nin, ilgili içeriklere engelsiz erişimin sağlanması adına, Engelsiz TRT¹⁸ internet sitesi bu kapsamda örnek verilebilmektedir. Bu yönde içeriklere kendi internet sitesinde yer veren bir diğer kanal olan Kanal D¹⁹ belirtilebilir. İlgili kanalda engelsiz erişim için düzenlemiş olan, ilgili içeriklere engelsiz erişim çerçevesinde ulaşılabildiği görülmektedir. Bu yönde içeriklere yer veren bir diğer kanal ise FOX²⁰ kanalıdır. Bu kanalda kendi internet sitesinde, engelsiz erişime yönelik olarak çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Bunların yanında, önceki cümlelerde de yer verilen, Okyayuz’un (2019a, 2019b) ilgili çalışmaları da bu çerçevede önemli birer çalışma olarak dile getirilebilmektedir. Okyayuz ve Bozkurt’un (2021) çalışmaları da bu kapsamda önemli olup, engelsiz erişime yönelik olarak yapılan kimi çalışmalara ve gelişmelere yer verildiği görülmektedir (bkz. Okyayuz & Bozkurt, 2021).

Bu kapsamda aslında, önceki cümlelerde de yer verilen bilgilerde de görüldüğü üzere yurt dışında, engelsiz erişime yönelik olarak çalışmaların ve bu çalışmanın önemli bir parçası olan işitme engelli bireyler ve sağır bireylere yönelik olarak verilen önem anlaşılmaktadır. Bunlara örnek olması bakımından verilen yurt dışındaki bazı üniversitelerde de buna

¹⁸ TRT-Engelsiz TRT internet sitesi, http://engelsiztrt.tv/?utm_source=trtnetttr&utm_medium=medyapanel&utm_content=link&utm_campaign=nocampaign, Erişim Tarihi: 18.02.2021

¹⁹ Kanal D-Engelsiz Erişim Kanal D internet sitesi, <https://engelsiz.kanald.com.tr/>, Erişim Tarihi: 18.02.2021

²⁰ FOX-Engelsiz İzle internet sitesi, <https://www.fox.com.tr/Engelsiz-Izle/haber/1456/FOX-tan-bir-ilk-Isitme-ve-gorme-engelli-izleyiciler-icin-yeni-uygulama>, Erişim Tarihi: 18.02.2021

yönelik olarak çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu kapsamda yurtiçinde ise, işitme engelli ve sağır bireylere yönelik olarak görsel-işitsel içeriklere erişim konusunda olumlu çalışmaların ve gelişmelerin olduğu görülmektedir. Bu çerçevede, akademisyenlerin, RTÜK'ün, SEBEDER'in, televizyon kanallarının çalışmalarını görmüş olmanın yanında, bu alana yönelik olarak farkındalığın daha da artmasına yönelik olarak çalışmaların yapıldığını ve bu kapsamda çalışmaların ve gelişmelerin olduğu da görülmektedir. Bu bireylere yönelik olarak hem yurt dışında hem de yurt içinde çalışmaların ve gelişmelerin olduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, hem yurt dışında hem de yurt içinde yapılan çalışmalara ve gelişmelere karşın, yurtiçinde yer alan veya yurtiçi bağlantılı olan üniversitelerde çeviri eğitimi veren çeviri bölümlerinde bu konuya yönelik olarak bir farkındalığın, bir diğer ifadeyle buna yönelik çalışmaların olup olmadığı incelenmeye çalışılacaktır.

Bu bireylere yönelik olarak çalışmaların ve gelişmelerin olmasına karşın, çeviri eğitimi veren bölümlerin ilgili ders veya dersler çerçevesinde işitme engelli bireylere ve sağır bireylere yönelik olarak altyazı çevirisine yönelik bir eğitime yer verilip verilmediği incelenmeye çalışılacaktır. Çünkü bu bireylere yönelik olarak yapılacak altyazı çevirilerinde, bu bireylere yönelik olarak erişim sağlayabilecekleri daha iyi bir ürünün oluşturulmasını sağlamak için belirli bilgilere, bir diğer ifadeyle eğitime sahip olunması gerektiği dile getirilebilir. Bu çerçevede çeviri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin almış oldukları eğitimin, bir diğer ifadeyle çeviri eğitiminin çok önemli olduğu düşünülmektedir.

Nitekim çeviri bölümlerinde eğitim gören öğrenciler, çeviri alanıyla ilgili birçok bilgiyi ve belirli yetileri bu eğitim kapsamında kazandığı ifade edilebilir. Elbette çeviri piyasasında da belirli tecrübeler edinilebilmektedir, ancak çeviri eğitimi çeviri alanı için çok önemli bir noktada bulunduğu ifade edilebilir. Çeviri eğitimi kavramını açıklamaya yönelik birçok çalışma bulunabilmektedir. Bu kapsamda bazı çalışmaların çeviri eğitimi açıklama konusunda yer vermiş oldukları ifadelerle yer verilmeye çalışılacaktır. Çeviri eğitimi kavramı, incelenen bir çalışma içerisinde ifade edildiği üzere, çevirinin tüm alanlarını kuşatan bir kavram olarak belirtilmektedir (Eruz, 2008, s.53). Dolayısıyla bu ifadeden de hareketle çeviri eğitiminin, çeviri eğitimi veren bölümlerde eğitim gören öğrenciler için ne kadar önemli bir noktada olduğu anlaşılmaktadır. Çeviri eğitiminin, incelenen bir diğer çalışmada belirtildiği üzere, nitelikli çevirmenlerin yetiştirilmesine

yönelik olan bir eğitim olarak ifade edildiği görülmektedir (Gürçağlar, 2019, s.89). Yer verilen bu çalışmalarda da görüldüğü üzere çeviri eğitimi, çeviri bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin çeviri alanı konusunda bilgilenmelerine, farkındalık kazanmalarına ve eğitim gördükleri alan ile ilgili gelişmelerine katkı sağladığı bu çerçevede ifade edilebilir. Dolayısıyla çeviri bölümlerinde eğitim gören öğrenciler, çeviri eğitimi çerçevesinde çeviri alanı içerisinde kendilerini geliştirmek veya yönelmek istedikleri alan veya alanlarda kendilerini yetiştirme olanağı buldukları bu kapsamda dile getirilebilir. Bu ifadelerden de hareketle, çeviri eğitimi gören öğrenciler için çeviri eğitimi önemli olduğu dile getirilebileceği gibi, kendilerine çeviri alanı içerisinde geliştirmek istedikleri alan veya alanları kendilerine sağlanan eğitim ile bu olanağa elde etmiş oldukları anlaşılabilmektedir.

Elbette, ilerleyen cümlelerde belirtileceği ve bu çerçevede görülebileceği üzere her çeviri bölümünün kendine göre oluşturmuş olduğu bir müfredat, bu çerçevede oluşturmuş olduğu ders içerikleri olup, bu kapsamda her bölümün kendi öğrencilerine kazandırmak istediği farklı yetiler olabilmektedir. Bu durum elbette eleştirilmemektedir. Ancak işitme engelli ve sağır bireylere yönelik olarak birçok gelişmenin olduğu görülen çalışmalarda, bu bireylere yönelik olarak ileride altyazı çevirisi yapmak isteyen çevirmenlerin ilgili eğitimi alması konusunda ya da belirli bir bilinç kazandırılması adına hangi çalışmaların veya gelişmelerin olduğu, bu kapsamda incelenmeye çalışılacaktır.

Bu çerçevede, devlet ve vakıf üniversitelerinde bulunan ön lisans ve lisans kapsamındaki çeviri bölümleri incelenmeye çalışılacaktır. Bu çeviri bölümlerini tespit etmek için, ÖSYM'nin ilgili sayfasında yer alan 2021-Kılavuzundan²¹ yararlanılmaktadır. Tespit edilen çeviri bölümlerinin kendi internet siteleri vasıtasıyla, ilgili internet sitelerine ve ilgili ders içeriklerine ulaşamadığı takdirde, üniversitenin eğitim bilgi sistemi veya ilgili bölümün sayfasında yer alan Bologna bilgi paketi gibi kaynaklardan yararlanarak **ders içerikleri** incelenmeye çalışılacaktır.

Nitekim bazen sistemsiz nedenlerden dolayı ilgili bölümün sayfasına ulaşılmayabildiği gibi, ilgili bölümün sayfası yenilendiğinden dolayı veya başka sebeplerden dolayı doğrudan erişim konusunda bazı aksaklıklar oluşabilmektedir. Bu yüzden bölümün kendi internet

²¹ ÖSYM. 2021-Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, <https://www.osym.gov.tr/TR,21247/2021-yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>, Erişim Tarihi: 15.08.2021

sitesinden ders içeriklerine ulaşamadığı takdirde bir önceki cümlelerde ifade edilen diğer yöntemlerle ilgili bilgilere ulaşılmaya çalışılması düşünülmektedir. Bu çerçevede araştırma ile ilgili aşağıda oluşturulacak olan ilgili tablolarda yer alacak olan bilgileri de açıklamak gerekmektedir.

İlk olarak belirtilmesi gereken bilgi, iki tablonun olacağıdır. İlk tabloda tespit edilmeye çalışılan ön lisans düzeyinde eğitim veren çeviri bölümleri yer alacaktır. İkinci tabloda ise tespit edilmeye çalışılan lisans düzeyinde eğitim veren çeviri bölümleri yer alacaktır. İki tabloda da yer alacak olan ana başlıklara da değinilmesi gerekmektedir. Bunlar;

a) **Üniversite:** Üniversite başlığından kasıt, ön lisans ya da lisans bölümleri düzeyinde çeviri eğitimi verdiği tespit edilen üniversitelerin belirtileceği bölümdür.

b) **Bölüm:** Bölüm başlığından kasıt, çeviri eğitimi verdiği tespit edilen bölümlerin belirtileceği bölümdür.

c) **Doğrudan Katkı Sağlayan Ders Veya Dersler:** Bu parametre çerçevesinde incelenen derslerde, ders bilgileri içerisinde belirtilen kaynak kitaplar temel alınmayacaktır. Çünkü ayrıntılı altyazı çevirisine veya bir diğer ifadeyle işitme engeli olan bireylere yönelik altyazı çevirisi ile ilgili olarak bir eğitimin verilip verilmediği doğrudan tespit edilemeyecektir. Dolayısıyla ilgili dersin ders bilgileri içerisinde haftalık işlenecek konuların belirtildiği ilgili kısımlar temel alınacak ve ilgili incelemeler yapılacaktır. Bu parametre çerçevesinde, ayrıntılı altyazı çevirisi, işitme engelli bireylere yönelik altyazı çevirisi veya altyazı çalışmaları, engelli bireylere yönelik görsel-işitsel çeviri çalışmaları veya buna benzer konulara yönelik ifadeler bulundurduğu tespit edilen ders veya dersler belirtmeye çalışılacaktır.

d) **Kısmen Katkı Sağlayan Ders Veya Dersler:** Bu parametre çerçevesinde incelenen derslerin, ders bilgileri içerisinde belirtilen kaynak kitaplar temel alınmayacaktır. İlgili dersin, ders bilgileri içerisinde haftalık işlenecek konuların yer aldığı ilgili kısımlar temel alınacak ve ilgili incelemeler yapılacaktır. Bu çerçevede, haftalık olarak işlenmek için belirtilen ilgili bilgiler doğrultusunda, kısmen katkı sağlayan ders veya dersler parametresi değerlendirilecektir. Bu parametre çerçevesinde, altyazı çevirisi, altyazı çevirisi eğitimi, görsel-işitsel çeviri türleri veya buna benzer konulara yönelik ifadeler bulundurduğu tespit edilen ders veya dersler belirtmeye çalışılacaktır.

e) **Dersin Verildiği Yarıyıl:** Bu başlık altında ise, ilgili dersin hangi yarıyıl da verildiği belirtilecektir.

f) **Seçmeli-Zorunlu:** Bu başlık altında ilgili dersin seçmeli ders olarak mı, yoksa zorunlu ders olarak mı verildiği ifade edilecektir. Seçmeli dersler ‘S’ harfi ile belirtilecek olup, Zorunlu dersler ‘Z’ harfi ile belirtilecektir.

Elbette bunların dışında, ilgili bölümlerin sistemsel ya da başka sebeplerle ders veya derslerin içeriklerine ulaşılamaması durumunda da, bu durum veya durumlar ile ilgili açıklamalar gerektiğinde sütunlar içerisinde belirtilmeye çalışılacaktır. Bu konuyu biraz daha açmak gerekirse eğer incelenecek olan bölümün ilgili ders içerikleri belirtilmemiş ise veya sistemsel ya da herhangi bir sebeple ulaşılamıyor ise, ilgili sütunların içerisine kısa çizgiler (-----) çekilecektir.

Bunların yanında, tablo içerisinde belirtilecek olan bilgilerin uzun cümleler olarak belirtilmesi, bir diğer ifadeyle tablo düzenini anlaşılmaz hale getirecek olan uzun cümlelerin olabilmesi veya açıklama yapılması gereken durumlar olabileceğinden, bu bilgilerin dipnot olarak belirtilmesi düşünülmektedir.

Ayrıca değinilmesi gereken bir diğer önemli nokta ise, eğer bir bölümün içerisinde yer alan bir ders veya dersler, katkı sağlayan ya da bağlantılı bir ders veya dersler gibi gözükse de, ders içerikleri verilmeyen hiçbir ders veya dersler bu çalışma içerisinde belirtilmeyecektir. Çünkü ders içerikleri belirtilmeyen ders veya derslerde, hangi konuların veya çalışmaların yapıldığı gibi bilgilere ulaşılamayacağından ve çalışmadaki, incelemeler belirtilen bilgiler çerçevesinde gerçekleştirileceğinden, bu açıklamanın da burada belirtilmesinin yerinde olduğu düşünülmektedir.

Nitekim sonuç olarak sadece katkı sağlayan veya bağlantılı olan ve ders içerikleri belirtilen ders veya dersler incelenecek olup, bu çerçevede ilgili incelemeler gerçekleştirilmeye çalışılacaktır. Bunların yanında tablo içerisinde belirtilecek olan ilgili bilgilere, her üniversitenin kendi internet sitesi veya gerekli durumlarda yukarıda belirtilen ilgili siteler aracılığıyla ulaşılabacaktır.

Bu çalışma kapsamında çeviri eğitimi veren ön lisans bölümleri ve lisans bölümleri incelenmeye çalışılmaktadır. Önceki cümlelerde de yer verilen bilgilerde de belirtildiği üzere, oluşturulacak sütunlarda, ilgili ana başlıklar olan; “Üniversite, Bölüm, Doğrudan Katkı Sağlayan Ders Veya Dersler, Kısmen Katkı Sağlayan Ders Veya Dersler, Dersin

Verildiği Yarıyıl, Seçmeli-Zorunlu”, adlı başlıklar çerçevesinde ilgili bilgiler belirtilmeye çalışılacaktır. Bu kapsamda ilk tabloda üniversitelerde, ön lisans düzeyinde çeviri eğitimi veren bölümler ve ilgili ders veya ders içerikleri sonucunda oluşan tablo ifade edilecektir. İkinci tabloda ise üniversitelerin lisans düzeyinde çeviri eğitimi veren bölümler ve ilgili ders veya ders içerikleri sonucunda oluşan tablo ifade edilmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede oluşan iki tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Üniversitelerde, Ön Lisans Düzeyinde Çeviri Eğitimi Veren Bölümlerin, Ders veya Ders İçeriklerinin İncelenmesi Sonucunda Oluşan Tablo

Üniversite	Bölüm	Doğrudan Katkı Sağlayan Ders veya Dersler	Kısmen Katkı Sağlayan Ders veya Dersler	Dersin Verildiği Yarıyıl	Seçmeli- Zorunlu
Avrasya Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Subtitling I b) Subtitling II	a) 1 b) 2	a) Z b) Z
Beykent Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Subtitling	a) 4	a) S
Çağ Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Altyazı ve Dublaj Amaçlı Çeviri	a) 3	a) Z
Giresun Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Dublaj ve Altyazı Çevirileri	a) 3	a) Z/S ²²

²² Üniversitenin ders içerikleri ile ilgili kendi internet sitelerinde yer alan kaynaklar karşılaştırılmış olup, kimisinde zorunlu, kimisini de seçmeli ders olarak belirtildiğinden bu şekilde (Z/S) ifade edilmektedir.

İstanbul Arel Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	-----	-----	-----
İstanbul Aydın Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Altyazı-I b) Altyazı-II	a) 3 b) 4	a) Z b) Z
İstanbul Aydın Üniversitesi	Uygulamalı İspanyolca Çevirmenlik (İspanyolca)	-----	a) İspanyolca-Türkçe Film Çeşirisi ve Altyazı Uygulamaları-I	a) 3	a) Z
İstanbul Aydın Üniversitesi	Uygulamalı Rusça Çevirmenlik (Rusça)	-----	a) Film Çeşirisi ve Altyazı Uygulamaları	a) 3	a) Z
İstanbul Gelişim Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Audiovisual Translation	a) 4	a) Z
İstanbul Medipol Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Altyazı Çeşirisi	a) 4	a) Z
İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	-----	-----	-----

İzmir Ekonomi Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Altyazı Çevirisi	a) 3/4 ²³	a) S
İzmir Kavram Meslek Yüksekokul u	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Altyazı Çevirisi	a) 4	a) S
Karabük Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	-----	-----	-----
Kastamonu Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Subtitling I b) Subtitling II	a) 3 b) 4	a) S b) S
Mardin Artuklu Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Dublaj Altyazı-I b) Dublaj Altyazı-II	a) 3 b) 4	a) Z b) Z
Munzur Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce) ²⁴	-----	a) Alt Yazı Çevirisi – I b) Alt Yazı Çevirisi - II	a) 3 b) 4	a) Z b) Z
Munzur Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce		a) Alt Yazı Çevirisi I	a) 3	a) Z

²³ 3. veya 4. yarıyıldaki bölüm seçmeli derslerinden biri olarak tercih edilebilmektedir.

²⁴ Pertek Sakine Genç Meslek Yüksekokulu bünyesinde bulunmaktadır.

	Çevirmenlik (İngilizce) ²⁵	-----	b) Alt Yazı Çevirisi II	b) 4	b) Z
Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Dubbing and Subtitling Translation	a) 4	a) Z
Siirt Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Dublaj ve Altyazı Çevirileri I b) Dublaj ve Altyazı Çevirileri II	a) 3 b) 4	a) S b) S
Tokat Gaziosman paşa Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	a) Alt Yazı ve Dublaj Çevirisi	a) 4	a) Z
Ufuk Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)	-----	-----	-----	-----
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce) ²⁶	-----	a) Dublaj ve Altyazı Çevirileri I b) Dublaj ve Altyazı Çevirileri II	a) 3 b) 4	a) S b) S

²⁵ Tunceli Meslek Yüksekokulu bünyesinde bulunmaktadır.

²⁶ Çaycuma Meslek Yüksekokulu bünyesinde bulunmaktadır.

Zonguldak	Uygulamalı	a) Dublaj ve	a) 3	a) S
Bülent	İngilizce	Altyazı		
Ecevit	Çevirmenlik	Çevirileri		
Üniversitesi	(İngilizce) ²⁷	b) Dublaj ve	b) 4	b) S
		Altyazı		
		Çevirileri		
Yakın Doğu	Uygulamalı			
Üniversitesi	İngilizce			
	Çevirmenlik			
	(İngilizce)			

Kaynak: Tablo içerisinde belirtilecek olan ilgili bilgiler, her üniversitenin kendi internet sitesi veya gerekli durumlarda yukarıda da belirtildiği gibi ilgili siteler aracılığıyla ulaşılabilecektir. Bundan dolayı birçok erişim adresi olacağından, bunları tablo içerisinde yer vererek tablonun anlaşılabilir bir hal alması istenmemektedir. Bu yüzden bu çalışmanın kaynakça bölümünde bu bilgiler yer alacağından, kaynakça bölümünden bu bilgilere ulaşılabilmektedir.

İkinci tabloya (Tablo 2) geçilmeden önce belirtilmesi gereken noktalar olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede, her iki tablonun hem daha iyi anlaşılması hem de elde edilecek olan verilerin daha kolay karşılaştırılabilmesi için her iki tablodan da elde edilecek olan ilgili verilere Tablo 2’den sonra yer verilmesi düşünülmektedir. Böylece Tablo 1 içerisinde yer alan ön lisans düzeyinde çeviri eğitimi veren çeviri bölümleri ile Tablo 2 içerisinde yer alan lisans düzeyinde çeviri eğitimi veren çeviri bölümlerinin ilgili sonuçlarının karşılaştırılabilmesi kolaylaşacağından, daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir. Her iki tablo için elde edilecek veriler ayrı ayrı olarak değerlendirilecek olup, her iki tablodan elde edilecek olan veriler karşılaştırılabilecek şekilde ifade edilmeye çalışılacaktır. Her tablo içerisinde yer alan toplam çeviri bölümlerinin sayısı da ifade edilecektir. Bunun yanında doğrudan katkı sağlayan ders veya dersler ya da kısmen katkı sağlayan ders veya dersler ile ilgili parametrelere katkı sağlayan çeviri bölümlerinin sayısı ve yüzdesi de belirtilmeye çalışılacaktır. Ayrıca Tablo 1 veya Tablo 2 içerisinde yer almayan ancak belirtilmesi gerekebilecek bir bilgi olması durumunda da, bununla ilgili olarak da gerekli açıklamalara yer verilmeye çalışılacaktır.

²⁷ Devrek Meslek Yüksekokulu bünyesinde bulunmaktadır.

²⁸ Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC-Lefkoşa’da bulunmaktadır.

Tablo 2: Üniversitelerde, Lisans Düzeyinde Çeviri Eğitimi Veren Bölümlerin, Ders Veya Derslerin, Ders İçeriklerinin İncelenmesi Sonucunda Oluşan Tablo

Üniversite	Bölüm	Doğrudan Katkı Sağlayan Ders Veya Dersler	Kısmen Katkı Sağlayan Ders Veya Dersler	Dersin Verildiği Yarıyıl	Seçmeli- Zorunlu
Adana Alparslan Türkeş Bilim Ve Teknoloji Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Audiovisual Translation	a) 3	a) Z
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Amasya Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) İşitsel- Görsel Çeviri	a) 4	a) Z
Ankara Bilim Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Arapça Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Japonca Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Arapça Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Atatürk Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Atılım Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Bartın Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Oyun Yerelleştirme si ve Altyazı/Dubl aj Çevirisi	a) 8	a) S
Başkent Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Audio- Visual Translation	a) ²⁹	a) Z/S ³⁰
Beykent Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Audiovisual Translation	a) 6	a) Z

²⁹ Dersin hangi döneme ait olduğu belirtilmemektedir.

³⁰ Bölümün ilgili sitesinde alan seçmeli dersler içerisinde gözükürken, ders ile ilgili bilgi paketinde zorunlu ders olarak gösterildiğinden 'Z/S' olarak ifade edilmektedir.

Beykent Üniversitesi	Rusça Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Görsel- İşitsel Çeviri	a) 6	a) Z
Boğaziçi Üniversitesi	Çeviribilim (İngilizce)	-----	a) Screen Translation I	a) ³¹	a) S
		-----	b) Screen Translation II	b) ³²	b) S
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Çağ Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Çankaya Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	a) Dublaj ve Altyazı Çevirmenliği I	-----	a) ³³	a) S
		b) Dublaj ve Altyazı Çevirmenliği II	-----	b) ³⁴	b) S
Doğuş Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Audiovisual Translation	a) 8	a) Z

³¹ Dersin hangi döneme ait olduğu belirtilmemektedir.

³² Dersin hangi döneme ait olduğu belirtilmemektedir.

³³ Dersin hangi döneme ait olduğu belirtilmemektedir.

³⁴ Dersin hangi döneme ait olduğu belirtilmemektedir.

Dokuz Eylül Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Görsel- İşitsel Çeviri b) Multimedya Çeviri Çalışmaları	a) 4 b) 5	a) S b) S
Ege Üniversitesi	Almanca Mütercim ve Tercümanlık	a) Multimediale s Übersetzen I	-----	a) 5	a) S
Ege Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Multimedia Translation b) Cinema- Novel And Translation	a) 4 b) 8	a) Z b) S
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Hacettepe Üniversitesi	Almanca Mütercim ve Tercümanlık	a) Görsel Basın ve Film Çevirisi	-----	a) 7	a) S
Hacettepe Üniversitesi	Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	a) Görsel Basın ve Film Çevirisi	-----	a) 7	a) S
Hacettepe Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Görsel Basın ve Film Çevirisi	a) 7	a) S

Haliç Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Translation for Media b) Translation for Film Studies	a) 5 b) 6	a) Z b) S
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	İngilizce, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Audiovisual Translation	a) ³⁵	a) S
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	Arapça Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
İstanbul Arel Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Subtitling	a) 6	a) Z
İstanbul Atlas Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Görsel İşitsel Çeviri	a) ³⁶	a) S
İstanbul Aydın Üniversitesi	Arapça Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Altyazı ve Dublaj Çevirisi-I	a) 5	a) S
İstanbul Aydın Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Görsel/İşitsel Çeviri	a) 6	a) S

³⁵ 7. ve 8. yarıyıldaki seçmeli dersler arasında bulunmaktadır.

³⁶ 5. , 6. , 7. ve 8. yarıyıllarda seçmeli dersler arasında bulunmaktadır.

İstanbul Aydın Üniversitesi	Rusça Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Film Çevirisi ve Altyazı Uygulamaları	a) 3	a) Z
İstanbul Gelişim Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
İstanbul Okan Üniversitesi	Çince Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
İstanbul Okan Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) ³⁷ b) ³⁸	a) ³⁹ b) ⁴⁰	a) S b) S
İstanbul Okan Üniversitesi	Rusça Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
İstanbul Üniversitesi	Almanca Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Diliçi Çeviri	a) 3	a) S

³⁷ Altyazı ve Dublaj Çevirisi I

³⁸ Altyazı ve Dublaj Çevirisi II

³⁹ 3. , 5. ve 7. yarıyıl da bölüm seçmeli dersler arasında bulunmaktadır (7. yarıyıl da hem bölüm seçmeli de hem fakülte seçmeli dersleri arasında bulunmaktadır).

⁴⁰ 4. , 6. ve 8. yarıyıl da bölüm seçmeli dersler arasında bulunmaktadır (8. yarıyıl da hem bölüm seçmeli de hem fakülte seçmeli dersleri arasında bulunmaktadır).

İstanbul Üniversitesi	Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
İstanbul Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Subtitling	a) 8	a) S
İstinye Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
İzmir Ekonomi Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Görsel- İşitsel Çeviri	a) ⁴¹	a) S
Kafkas Üniversitesi	İngilizce, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Kapadokya Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Görsel Basın ve Film Çevirisi	a) 7	a) Z
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Almanca Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Görsel- İşitsel Çeviri	a) 4	a) Z

⁴¹ Dersin hangi döneme ait olduğu belirtilmemektedir.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Arapça Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Kırıkkale Üniversitesi	Arapça Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Kırıkkale Üniversitesi	Farsça Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Kırıkkale Üniversitesi	Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Kırıkkale Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Altyazı ve Dublaj Çevirisi	a) 7	a) S
Kırklareli Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
KTO Karatay Üniversitesi	Arapça Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
KTO Karatay Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Medya Çevirisi	a) 8	a) Z
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Film and Media Translation	a) 6	a) S

Manisa Celal Bayar Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Mardin Artuklu Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Marmara Üniversitesi	Almanca Mütercim ve Tercümanlık	a) ⁴²	a) ⁴⁴	a)Z/S ⁴⁶	b)Z/S ⁴⁷
Marmara Üniversitesi	Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	a) Traduction Spécialisée: Cinéma	a) ⁴⁸	a) Z/S ⁴⁹	
Marmara Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	a) Special Topics in Translation: Subtitling and Dubbing	a) ⁵⁰	a) Z/S ⁵¹	

⁴² Fachübersetzen: Untertitelung I

⁴³ Fachübersetzen: Untertitelung II

⁴⁴ Ders kendi bilgi paketi içerisinde 3.dönem dersi olarak belirtilmektedir. Lakin 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. dönemler içerisinde de seçmeli ders olarak yer almaktadır.

⁴⁵ Ders kendi bilgi paketi içerisinde 3.dönem dersi olarak belirtilmektedir. Lakin 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. dönemler içerisinde de seçmeli ders olarak yer almaktadır.

⁴⁶ Ders seçmeli dersler içerisinde belirtilmiş. Lakin ders bilgi paketi içerisinde zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

⁴⁷ Ders seçmeli dersler içerisinde belirtilmiş. Lakin ders bilgi paketi içerisinde zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

⁴⁸ Ders kendi bilgi paketi içerisinde 3.dönem dersi olarak belirtilmektedir. Lakin 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. dönemler içerisinde de seçmeli ders olarak yer almaktadır.

⁴⁹ Ders seçmeli dersler içerisinde belirtilmiş. Lakin ders bilgi paketi içerisinde zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

⁵⁰ Ders kendi bilgi paketi içerisinde 3.dönem dersi olarak belirtilmektedir. Lakin 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. dönemler içerisinde de seçmeli ders olarak yer almaktadır.

⁵¹ Ders seçmeli dersler içerisinde belirtilmiş. Lakin ders bilgi paketi içerisinde zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

Mersin Üniversitesi	Almanca Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Altyazı ve Dublaj Çevirisi II	a) 8	a) S
Mersin Üniversitesi	Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Subtitle, Mass Media and Social Media Translation	a) 3	a) Z
Niğantaşı Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Arapça Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Sakarya Üniversitesi	Almanca Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Multimedya Çevirileri I b) Multimedya Çevirileri II	a) 5 b) 6	a) Z b) Z
Sakarya Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----

Samsun Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Görsel Basın ve Film Çevirisi	a) 6	a) S
Selçuk Üniversitesi	Arapça Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Selçuk Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Siirt Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	İngilizce, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Toros Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Trakya Üniversitesi	Almanca Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Altyazı Çevirisi	a) 6	a) S
Trakya Üniversitesi	Bulgarca Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Trakya Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Altyazı Çevirisi I	a) 7	a) S
		-----	b) Altyazı Çevirisi II	b) 8	b) S

Üsküdar Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----
Yaşar Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Altyazı Çevirisi ve Dublaj	a) ⁵²	a) S
Yeditepe Üniversitesi	Çeviribilimi (İngilizce)	-----	a) Altyazı ve Dublaj Çevirisi	a) ⁵³	a) S
Yıldız Teknik Üniversitesi	Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Farklı Engelli Toplulukları: Farkındalık ve Çeviri	a) 8	a) S
Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi	Mütercim- Tercümanlık (Türkçe- Rusça)	-----	a) Görsel- İşitsel Yayınlar Çevirisi	a) 7	a) S
Doğu Akdeniz Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	a) Görsel – İşitsel Çeviri	a) 7	a) ⁵⁴
Girne Amerikan Üniversitesi	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	-----	-----	-----	-----

⁵² 2. , 4. , 6. ve 8. yarıyıldaki seçmeli dersler arasında bulunmaktadır.

⁵³ Dersin hangi döneme ait olduğu belirtilmemektedir.

⁵⁴ Dersin, zorunlu ders veya seçmeli ders mi olduğu ile ilgili bilgi bulunamamaktadır.

Yakın Doğu İngilizce	a) Altyazı ve a) 7	a) ⁵⁶
Üniversitesi ⁵⁵ Mütercim ve	Film	
Tercümanlık	Çevirmeleri	

Kaynak: Tablo içerisinde belirtilecek olan ilgili bilgiler, her üniversitenin kendi internet sitesi veya gerekli durumlarda yukarıda belirtildiği gibi ilgili siteler aracılığıyla ulaşılacaktır. Bundan dolayı birçok erişim adresi olacağından, bunları tablo içerisinde yer vererek tablonun anlaşılabilir bir hal alması istenmemektedir. Bu yüzden çalışmanın kaynakça bölümünde bu bilgiler yer alacağından, kaynakça bölümünden bu bilgilere ulaşılabilir.

İncelemeler sonucunda her iki tabloda da yer alan bilgilerden hareketle, her iki tabloyu ayrı ayrı değerlendirecek şekilde, tablolar değerlendirilmeye çalışılacaktır.

İlk tabloda (Tablo 1), ön lisans düzeyinde eğitim veren çeviri bölümleri görülmektedir. Bu tabloda, ayrıntılı altyazı çevirisi eğitime yönelik olarak veya işitme engelli ya da sağır bireylere yönelik olarak doğrudan katkı sağlayan bir ders ya da dersler tespit edilememiştir. Daha çok, ileride ayrıntılı altyazı çevirisine yönelik olarak çalışmak isteyen bir çevirmenin, herhangi bir altyazı çevirisi uygulaması içinde gerekli olduğu vurgulanabilecek olan altyazı çevirisi eğitime yönelik olarak derslerin ağırlıkta verildiği görülmektedir. Bu altyazı çevirisi eğitime yönelik olan ders veya derslerin ise daha çok temel veya belirli alanları kapsadığı, ancak ayrıntılı altyazı çevirisi uygulamasına yönelik olarak incelenen ders içerikleri kapsamında, bu yönde bir çalışmaya yönelik bir bilgiye rastlanılmadığı bu kapsamda ifade edilebilir. Bu bilgilerin yüzdeler halinde verilmesi daha net anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede, incelenen toplam 25 bölümden doğrudan katkı sağlayan ders veya dersler bulunduran bölüm sayısı 0 (% 0) olarak tespit edildiği görülmektedir. Toplam 25 bölümden, kısmen katkı sağlayan ders veya dersler bulunduran bölüm sayısı 20 (% 80) olarak tespit edildiği görülmektedir.

İkinci tabloda (Tablo 2) ise lisans düzeyinde çeviri eğitimi veren bölümler görülmektedir. Bu tabloda ise, ayrıntılı altyazı eğitime yönelik olarak veya işitme engelli ya da sağır bireylere yönelik olarak doğrudan katkı sağlayan bir ders ya da dersler, birkaç üniversitenin, ilgili çeviri bölümleri dışında tespit edilemediği görülmektedir. Daha çok birinci tabloda olduğu gibi ileride ayrıntılı altyazı çevirisine yönelik olarak çalışmak isteyen bir çevirmenin, herhangi bir altyazı çevirisi uygulaması içinde gerekli olduğu

⁵⁵ Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC-Lefkoşa'da bulunmaktadır.

⁵⁶ Dersin, zorunlu ders veya seçmeli ders mi olduğu ile ilgili bilgi bulunamamaktadır.

vurgulanabilecek olan altyazı çevirisi eğitime yönelik olarak derslerin ağırlıkta verildiği görülmektedir. Ancak bir diğer taraftan ise ikinci tablodaki ilgili incelemeler sonucunda elde edilen veriler kapsamında doğrudan katkı sağlayan ders veya dersler ile ilgili parametrenin birinci tabloda doğrudan katkı sağlayan ders veya dersler ile ilgili parametreye göre yine de belirli bir oranda katkı sağladığı görülmektedir. Çalışma kapsamında yapılan incelemeler sonucunda bu tablo çerçevesinde elde edilen bu bilgilerin yüzdeler halinde belirtilmesi daha net anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede, incelenen toplam 89 bölümden doğrudan katkı sağlayan ders veya dersler bulunduran bölüm sayısı 4 (% 4,5) olarak tespit edildiği görülmektedir. Toplam 89 bölümden kısmen katkı sağlayan ders veya dersler bulunduran bölümlerin sayısı ise 42 (% 47,2) olarak tespit edildiği görülmektedir.

Elbette, ilgili incelemeler yapılmaya çalışılırken, üniversitelerin ilgili çeviri bölümlerinin ders içerikleri ve dersler ile ilgili detayların yer aldığı; bölümün kendi internet sitesi, üniversitenin ilgili sisteminin yönlendirdiği sayfalar (örneğin, ders bilgi paketinin yer aldığı ilgili sayfalar) gibi, bölümlerin ders içeriklerinin ve dersin detaylarının yer aldığı ilgili sayfalar incelenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda ayrıca bölümlerin ders içeriklerinin yer aldığı sayfalar ile ilgili sistemsal veya başka sebeplerden dolayı ulaşamadığı durumlarda ise, daha önceki cümlelerde de ifade edildiği üzere, ilgili sütunlara kısa çizgiler (-----) çekilmiştir. Ayrıca, ilgili sistemlerde yazılı olarak belirtilen bilgilerden hareket edildiğinden, bağlantılı veya katkı sağlayan ders olabileceği düşünülen ders veya derslerde, bir diğer ifadeyle eğer altyazı çevirisi veya görsel-ışitsel çeviri gibi ders başlıklarına sahip olan ders veya dersler olsa da, ders içerikleri belirtilmeyen bu gibi ders veya dersler değerlendirilmemiştir. Çünkü ders içerisinde hangi konular üzerinde durulduğu veya hangi uygulamaların yapıldığı gibi, bilgilere sahip olunamayacağından dolayı, bu dersler doğrudan veya kısmen katkı sağlayabilecek durumda olabilmelerine rağmen, ders içerikleri belirtilmeyen ders veya derslere bu çalışmada yer verilmemiştir.

Bunların yanında incelenmiş olan üniversitelerde, aynı üniversitede aynı bölüm ismine sahip çeviri bölümlerin olması durumunda, karıştırılabilme ihtimaline karşı, dipnot olarak bağlı bulundukları ilgili fakülte veya yüksekokul gibi ilgili bilgiler belirtilmeye çalışılmıştır. Bir diğer taraftan ise bu çalışma kapsamında yer verilen ilgili derslerin, kimisinde zorunlu ders mi yoksa seçmeli ders mi olduğu gibi, belirtilmeyen durumlar görülebilir. Ya da ilgili seçmeli dersin tek bir dönemde değil, tercihe bağlı olarak farklı

bir dönemde de tercih edilebilmesi gibi durumların ya da sistemsel veya başka sebepler ile ilgili durumların ilgili sütunda, ‘Z’ ya da ‘S’ harfleri ve ilgili açıklamalar ile birlikte ifade edilmeye çalışılmıştır.

Elbette, belirtilmeye çalışılan bu bilgiler dışında, aslında önceki ilgili alt başlıklar içerisinde de değinilmeye çalışıldığı üzere, dünya nüfusu içerisinde ve Türkiye nüfusu içerisinde işitme engeli bulunan bireylerin hiçte azımsanmayacak bir kitle olduğu görülmektedir. Bu kitlelere yönelik olarak yurtdışından örnek verilen kimi ülkelerde görüldüğü üzere, kimisinde üniversitelerde ki ilgili bölümler vasıtasıyla bu bireylere yönelik olarak gerçekleştirilecek olan çeviriler konusunda dersler verilmektedir. Kimisinde ise televizyon veya başka görsel-işitsel araçlar kapsamında bu bireylere yönelik olarak içerikleri daha ulaşılabilir, bir diğer ifadeyle engelsiz olarak ifade edebilecek şekilde, ilgili içerikleri izleme fırsatı oluşturmaya çalıştıkları görülmektedir.

Bir diğer taraftan ise Türkiye’de bu bireylere yönelik olarak altyazı konusunda, RTÜK ve SEBEDER ‘in bu bireylere yönelik çalışmaların olduğunu, bu bireylere yönelik ayrıntılı altyazı çevirisi ve ilgili konular kapsamında bazı akademisyenler veya araştırmacılar tarafından çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bunların yanında bazı televizyon kanallarında bu bireylerin ilgili kanallardaki içerikleri daha rahat izleyebilmelerini, bir diğer ifadeyle ilgili içerikteki olay örgüsünü ve bağlantıları daha kolay kurmalarına yardımcı olabilecek çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Bunların dışında, önceki alt başlıklar içerisinde yer verilen bilgilerde de görülebileceği üzere, ayrıntılı altyazı çevirisi yapacak bir çevirmenin aslında, bir eğitim alması gerektiğinin yanında, birçok konuda bilgi ve farkındalık sahibi olması gerektiği ifade edilebilir. Durum böyle olunca, ÖSYM’nin ilgili kılavuzunun incelenmesi sonucunda ulaşılan yurtiçinde yer alan veya yurtdışında (ilgili kılavuzda yer alan yurtdışındaki üniversiteler veya ülkelerin ortaklaşa kurduğu üniversiteler gibi) bulunan üniversitelerdeki çeviri bölümlerinin ders içerikleri incelenmiştir. Bu çerçevede işitme engelli bireyler ve sağır bireylere yönelik olarak ayrıntılı altyazı çevirisine yönelik olarak doğrudan katkı sağlayabilecek ders veya dersler sütununda da görüldüğü üzere buna yönelik olarak çok az sayıda çeviri bölümün bu yönde bir ders veya dersin olduğu görülmektedir. Daha çok ayrıntılı altyazı çevirisi yapacak olan bir çevirmenin, sahip olması gereken ve kısmen katı sağlayan ders veya dersler sütununda da görülebileceği

üzere, genel altyazı çevirisi eğitimine yönelik olarak ifade edebilecek olan ders veya derslerin ya da ilgili dersler altında altyazı çevirisine yönelik eğitimin verildiği ifade edilebilir.

İşitme engeli bulunan bireylerin dünyadaki nüfusunu ve Türkiye’deki nüfusunu yer verilen önceki cümleler içerisinde görülmektedir. Bu kapsamda yurtdışındaki ve yurtiçindeki çalışmaları ve gelişmeleri incelenmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmaları ve gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, ileride ayrıntılı altyazı çevirisi yapabilecek veya bu alana yönelebilecek olan birisi için, bu çerçevede buna yönelik olarak bir eğitimin alınması için üniversitelerdeki çeviri eğitimi veren çeviri bölümlerinde buna yönelik olarak ders veya derslerin bulunmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Elbette, her üniversitenin veya bölümün kendine göre oluşturmuş olduğu bir eğitim müfredatı ve bu çerçevede eğitim sonunda ilgili öğrencilerinde kazandırılmasını istediği veya bir diğer ifadeyle hedeflediği kimi yetiler olabilmektedir. Bu çerçevede ayrıntılı altyazı çevirisine yönelik olarak ya da bir diğer ifadeyle işitme engelli ve sağır bireylere yönelik olarak altyazı çevirisi eğitimi, ilgili müfredatında olmayabilmektedir. Bu durum elbette eleştirilmemektedir. Ancak işitme engeli olan bireylerin hem dünyada hem de Türkiye’de azımsanmayacak bir sayıya sahip oldukları görülmektedir. Bu bireylere yönelik altyazı konusunda birçok çalışmanın veya gelişmenin olduğu görülmektedir. Bu kapsamda altyazı çevirisine yönelik olarak teknolojik olanaklarının geçmiş dönemlere göre daha da gelişmiş olduğu ifade edebilecek olan günümüz şartlarında, bu bireylere yönelik olarak çalışmaların yapılması ve bu çerçevede ayrıntılı altyazı çevirisi konusunda eğitimin kimi ders veya dersler altında verilebileceği ifade edilebilir.

Bu bireylere yönelik olarak ayrıntılı altyazı çevirisi eğitiminin, gerekli olduğu düşüncesinden hareketle, bu bireylere yönelik olarak bir anket çalışması hazırlanmıştır. Bu anket çalışması ile birlikte ayrıntılı altyazı çevirisinin bu bireylerde, genel olarak ifade edebilecek olan standart bir altyazı çevirisinden farklı olması nedeniyle, bu bireylerde olumlu yansımalarının olup olmadığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede anket çalışması ile ilgili sorular, bilgiler ve elde edilen veriler, diğer gelecek bölümde (Bölüm 4) incelenecektir.

BÖLÜM 4: ANKET ÇALIŞMASI

Bu çalışma kapsamında, işitme engelli bireylerin ve sağır bireylerin film veya dizi gibi görsel-işitsel bir metin izlerken, ilgili içeriğin bu bireyler için daha anlaşılır olması adına ayrıntılı altyazı çevirisi ile desteklenmesi sonucunda sağlayabileceği kolaylıklar ve bu çerçevede önemi ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Bunu ortaya koyabilmek adına bu kapsamda bir anket çalışması yapılmıştır.

4.1. Anket Çalışmasının İçeriği

Bu başlık altında anket çalışması hakkında bilgiler verilmeye çalışılacaktır. Anket çalışmasının başlığı ve ilgili yerler düzenlenirken, bu tez çalışmasındaki Bölüm 2'nin başladığı sayfa içerisinde (s.39) yer alan ilgili dipnot kısmında belirtilen noktalar göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Ekler bölümü içerisinde anket çalışmasının tam hali (Ek 1) detaylı olarak incelenebilir. Ayrıca ekler bölümünde anket çalışması ile ilgili olan etik kurul raporu (Ek 2) ve etik kurul kararı da (Ek 3) incelenebilir. Anket çalışması toplam iki bölümden oluşmaktadır. Anket çalışmasının birinci bölümü içerisinde yer alan sorular, ankete katılacak olan bireylerin, genel profillerini belirleme amacı taşımaktadır. Anket çalışmasının ikinci bölümünde yer alan sorularda ise ankete katılacak olan bireylere toplam 5 içerik çerçevesinde sorular sorulmaktadır. Anket çalışması içerisinde yer alan toplam 5 içerik; Iron Man 3⁵⁷, The Grey⁵⁸, Impossible Fallout⁵⁹, The Crown⁶⁰, The Smurfs⁶¹ adlı içeriklerdir. Bu 5 içeriğin her biri içerisinden bu çalışma için belirlenen kesitler bulunmaktadır. İçerikler içerisinden belirlenen bu kesitler ile ankete katılacak olan bireylere hem standart altyazı çevirisi hem de ayrıntılı altyazı çevirisi formatı olarak iki altyazı seçeneği olacak şekilde sunulmaktadır.

⁵⁷ Feige, K. (Yapımcı) ve Black, S. (Yönetmen). (2013). Iron Man 3 (Film). Amerika Birleşik Devletleri: Marvel Studios. https://www.imdb.com/title/tt1300854/?ref=nm_sr_srg_0

⁵⁸ Scott, R. , Carnaha J., Daly, J., Liddell, M. (Yapımcılar) ve Carnahan, J. (Yönetmen). (2011). The Grey (Film). Amerika Birleşik Devletleri: Open Road Films. https://www.imdb.com/title/tt1601913/?ref=nm_sr_srg_0

⁵⁹ Cruise T., Abrams J. J., Burk, B., Ellison, D., Goldberg, D., Granger,D., McQuarrie, C.(Yapımcılar) ve McQuarrie, C. (Yönetmen). (2018). Mission: Impossible Fallout (Film). Amerika Birleşik Devletleri: Paramount Pictures. https://www.imdb.com/title/tt4912910/?ref=nm_sr_srg_0

⁶⁰ Stephen, D., Harries, A., Martin, P., Mackie, S., Shaw, M. B., Fox, R., Seghatchian, T., Wolarsky, N., Goss, A., Caron, B., (Yapımcılar) ve Morgan P. (Yönetmen). (2016). The Crown, 4.Sezon-8.Bölüm (Dizi). Birleşik Krallık: Netflix. https://www.imdb.com/title/tt9812712/?ref=tttep_ep8

⁶¹ Kerner, J. (Yapımcı) ve Gosnell R. (Yönetmen). (2011). The Smurfs (Film). Amerika Birleşik Devletleri: Columbia Pictures. https://www.imdb.com/title/tt0472181/?ref=nm_sr_srg_0

Çalışma içerisinde yer alan bu kesitler için oluşturulan standart altyazı çevirileri belirli noktalara dikkate alınarak düzenlenmiştir. Anket çalışması kapsamında 4 adet film ile 1 adet dizi olmak üzere toplam 5 içerik bulunmaktadır. Hem filmler hem de diziler için farklı altyazı seçenekleri bulunabilmektedir. Dolayısıyla bu çalışma için tercih edilmiş olan içeriklerin altyazı seçenekleri oluşturulurken belirli noktalar göz önünde bulundurulmuştur. Bu çerçevede standart altyazı çevirisi düzenlenirken, bu çalışma, bir diğer ifadeyle tez çalışması içerisinde Bölüm 1 içerisinde yer alan 1.7.1. alt başlığı içerisinde yer alan noktalar göz önünde bulundurulmaya çalışılmıştır. Ayrıca anket çalışması için seçilen içeriklerin yabancı bir dilde olması nedeniyle, ilgili içeriğin standart altyazı çevirisi seçeneği için Türkçeye çevirisi gerçekleştirilirken olabildiğince açık ve net ifadeler ile aktarılmaya çalışılmıştır. Nitekim her ne kadar standart altyazı çevirisi, engeli bulunmayan bireyler için yapıyor olsa da, anket çalışmasına katılacak olan bireylerin işitme engelli bireylerden oluşacağından dolayı, bu bireylerin ilgili altyazıları okurken belki zorlanabileceği düşünüldüğü için gerektiğinde daha açık ve net ifadeler tercih edilmeye çalışılmıştır. Bilindiği üzere, bazen film veya dizi gibi içerikler içerisinde olay örgüsünden dolayı altyazı seçenekleri uzun veya karmaşık cümleler şeklinde kurulabilir. Ancak bu tarz cümleler veya ifadeler, işitme engeli olan bireylerin, kimisinin okuma konusunda zorluk yaşayabileceği düşünülerek, ilgili içerikler içerisinde yer alan ifadeler olabildiğince açık ve net bir şekilde ifade edilmeye çalışılmıştır. Belirtilen bu noktalar dikkate alınarak, ilgili içerikler için standart altyazı çevirisi seçeneği oluşturulmuştur. Bir diğer taraftan, anket çalışması içerisinde yer alan içerikler için oluşturulan ve işitme engeli olan bireylere daha anlaşılır geldiğini düşündüğümüz bir diğer altyazı seçeneği olan ayrıntılı altyazı çevirisi seçeneği de oluşturulmuştur. Bu çerçevede bu çalışma içerisinde Bölüm 2 içerisinde yer alan 2.2. ve 2.2.2. alt başlıkları içerisinde belirtilen noktalar göz önünde bulundurularak, olabildiğince açık ve net ifadeler kullanılarak, anket çalışması içerisinde yer alan içerikler için ayrıntılı altyazı çevirisi seçeneği oluşturulmaya çalışılmıştır.

Uygulanacak olan anket çalışmasını ilgili bireylerle doğrudan yüz yüze uygulanması hedeflenmektedir. Ancak ulaşamayan insanlara da ulaşabilmek adına Google⁶² tarafından sağlanan hizmetlerden (Google formlar gibi) yararlanılmıştır. Daha açık ifade

⁶² Google ana sayfası. (t.y.), <https://www.google.com.tr/>, Erişim tarihi: 14.06.2021

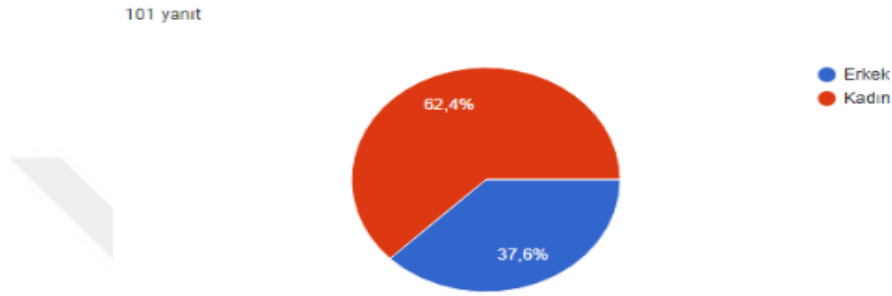
etmek gerekirse ilgili anket ayrıca Google formlar üzerinden de oluşturulmuş olup, ilgili içerikler internet bağlantısıyla ankete katılacak olanlar bireylerin, ankete çalışmasına erişilebilmesi adına Youtube⁶³ internet sitesinde kanal oluşturularak, buraya aktarılmıştır. İlk olarak Google Drive seçeneği de düşünülmüştür, ancak ankete, anket için oluşturulacak olan anket linki üzerinden katılmak isteyen bireylerin, telefon veya bilgisayar gibi araçlar üzerinden erişmek istediğinde Gmail hesabının açık olamayabileceğinden veya olmadığından, oluşabilecek olan zaman kaybı veya içeriklere ulaşılabilirlik konusunda ki aksaklıklarının oluşmaması adına, Youtube tercih edilmiştir. Youtube internet sitesi, kolay bir kullanıma sahip olduğu düşünüldüğü için tercih edilmiştir. Böylece Google formlar üzerinden oluşturulan anket çalışması ve anket çalışması içerisinde yer alan içerikler için oluşturulan linkler vasıtasıyla, anket için oluşturulacak olan anket linki üzerinden erişmek isteyen bireylerin, ankete erişebileceği telefon veya bilgisayar gibi araçlarda Gmail hesabı açık olsun veya olmasın, doğrudan açabilmesini sağlayabilecektir. Bir diğer taraftan anketin doğrudan yüz yüze olarak gerçekleştirilecek olan bireylere anket çalışması sorularını belirtmiş olduğumuz tablonun doğrudan kendilerini tarafından doldurulması istenecektir. Anket çalışmasında bölüm 2’de yer alan ilgili içerikler ile ilgili bilgi verildikten sonra, ilgili içerikler için hem standart altyazı çevirisi hem de ayrıntılı altyazı çevirisi olarak oluşturulan formatlar kendilerine izletilerek, görüşleri alınacak olup, kendilerine daha anlaşılır gelen şıkları işaretlemeleri istenecektir. Bunun sonucunda oluşacak olan anket verileri değerlendirilecektir.

4.2. Anket Çalışmasının Sonuçları ve Değerlendirilmesi

Bu başlık altında ise anket çalışması sonucunda elde edilen sonuçlar değerlendirilmeye çalışılacaktır. Çalışma içerisinde, bir diğer ifadeyle tez çalışması içerisinde ekler bölümde yer verilen anket çalışmasının örneğinden de anlaşılabilirliği üzere anket çalışmasının iki bölümden oluştuğu görülmektedir. Birinci bölümde daha çok ankete katılan katılımcıların genel profilini tespit etmeye yöneliktir. İkinci bölümde ise ankete katılan bireylere 5 içerik sorulmuştur. Bu içerikler, 4 film ve 1 dizinin her birinin kendi içerisinde yer alan kesitlerden oluşmaktadır. Katılımcılara sorulan kesitlerde, ilgili içerik içerisinde normalde kullanılan standart altyazı çevirisi ile kendilerine daha çok hitap ettiğini

⁶³ Youtube. (t.y.), <https://www.youtube.com/>, Erişim tarihi: 14.06.2021

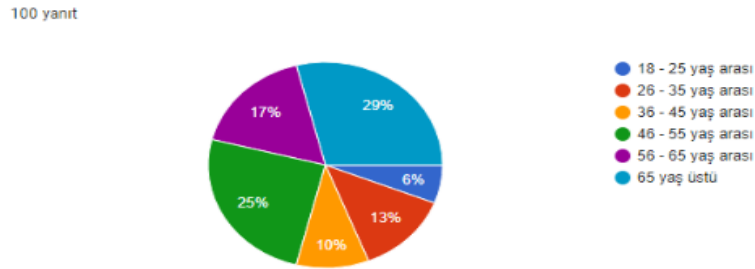
düşündüğümüz ayrıntılı altyazı çevirisi seçeneği sunulmuştur. Bu çerçevede her iki seçeneği izledikten sonra, kendisine hangisinin daha anlaşılır bir şekilde içeriği sunduğu sorulmuştur. Bu kapsamda ilk olarak birinci bölümü, daha sonra ise ikinci bölüm içerisinde yer alan sonuçlar değerlendirilecektir. Bu çerçevede birinci bölümde yer alan sorulara verilen cevaplar neticesinde oluşan sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Grafik 1: Anket Çalışması Bölüm 1 - 1.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

Anket çalışması Bölüm 1 içerisinde yer alan 1.Soru içerisinde ankete katılan bireylerin cinsiyetini tespit etmeye yöneliktir. Bu kapsamda ankete katılan toplam 101 bireyden, % 62,4 (63 kişi) kadın, % 37,6 (38 kişi) erkek olarak tespit edilmiştir.

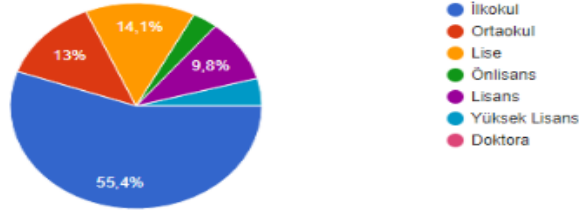
Grafik 2: Anket Çalışması Bölüm 1 - 2.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

Anket çalışması Bölüm 1 içerisinde yer alan 2.Soru ise ankete katılan bireylerin yaş aralığını tespit etmeye yönelik olup, 100 kişi tarafından cevaplanmıştır. Bu çerçevede, 18-25 yaş arası katılımcıların oranı % 6 (6 kişi) olarak tespit edilmiştir. 26-35 yaş arası katılımcıların oranı %13 (13 kişi), 36-45 yaş arası katılımcıların oranı % 10 (10 kişi)

olarak tespit edilmiştir. 46-55 yaş arası katılımcıların oranı % 25 (25 kişi), 56-65 yaş arası katılımcıların oranı % 17 (17 kişi), 65 yaş üstü katılımcıların sayısı % 29 (29 kişi) olarak tespit edilmiştir.

92 yanıt

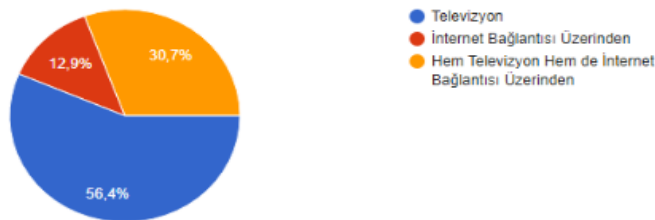

Grafik 3: Anket Çalışması Bölüm 1 - 3.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

Anket çalışması Bölüm 1 içerisinde yer alan 3.Soru ise ankete katılan bireylerin eğitim durumlarını tespit etmeye yöneliktir. Bu soru toplam 92 kişi tarafından cevaplandırılmıştır. Bunun nedeni ise ankete katılan bireylerin bir kısmının okuma yazma biliyor olsa da eğitim almamış olmasından veya cevaplandırmak istemediğinden dolayı gibi nedenlerden dolayıdır. Bu çerçevede % 55,4 (51 kişi) ilkokul, % 13 (12 kişi) ortaokul, % 14,1 (13 kişi) lise, % 3,3 (3 kişi) ön lisans, % 9,8 (9 kişi) lisans, % 4,3 (4 kişi) yüksek lisans ve %0 (0 kişi) doktora olarak tespit edilmiştir.

101 yanıt

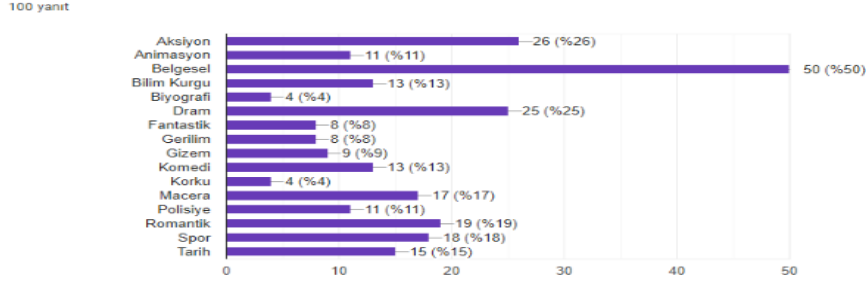

Grafik 4: Anket Çalışması Bölüm 1 - 4.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

Anket çalışması Bölüm 1 içerisinde yer alan 4.Soru ise ankete katılan bireylerin film, dizi gibi içerikleri hangi kanallar üzerinden takip ettikleri tespit etmeye yöneliktir. Bu çerçevede, % 56,4 (57 kişi) televizyon üzerinden, % 12,9 (13 kişi) internet bağlantısı

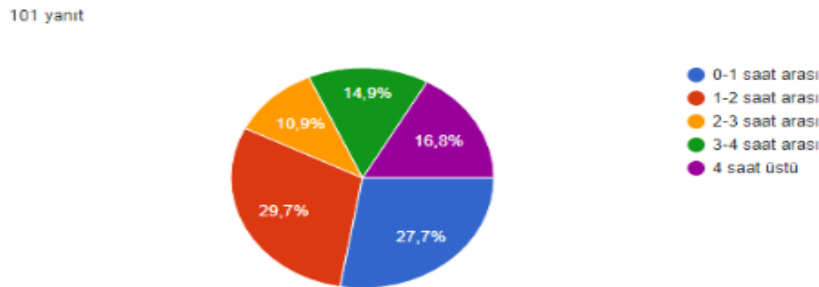
üzerinden, % 30,7 (31 kişi) hem televizyon hem de internet bağlantısı üzerinden takip ettiği tespit edilmiştir.

Grafik 5: Anket Çalışması Bölüm 1 - 5.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

Anket çalışması Bölüm 1 içerisinde yer alan 5.Soru ise ankete katılan bireylerin hangi tür içerikleri izledikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede, birden fazla seçenek işaretlenebildiğinden her bir parametre ankete katılan ve bu soruyu cevaplandıran bireylerin sayısına göre ilgili parametreler şekillenmiştir. Toplam 100 kişi bu soruyu cevaplandırmıştır. Bu kapsamda, aksiyon % 26 (26 kişi), animasyon %11 (11 kişi), belgesel %50 (50 kişi), bilim kurgu %13 (13 kişi), biyografi %4 (4 kişi), dram %25 (25 kişi) olarak tespit edilmiştir. Diğer türler olan fantastik %8 (8 kişi), gerilim %8 (8 kişi), gizem %9 (9 kişi), komedi %13 (13 kişi), korku %4 (4 kişi) olarak tespit edilmiştir. Diğer türler olan macera %17 (17 kişi), polisiye %11 (11 kişi), romantik %19 (19 kişi), spor %18 (18 kişi), tarih %15 (15 kişi) olarak tespit edilmiştir.

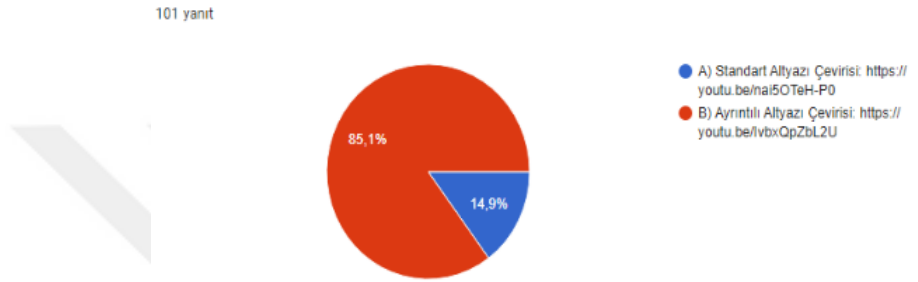
Grafik 6: Anket Çalışması Bölüm 1 - 6.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

Anket çalışması Bölüm 1 içerisinde yer alan 6.Soru ise ankete katılan bireylerin günlük kaç saat film, dizi veya video gibi içerikler ile vakit geçirdikleri tespit edilmeye

çalışılmıştır. Toplam 101 kişi bu soruya cevap vermiştir. Bu kapsamda, 0-1 saat arası %27,7 (28 kişi), 1-2 saat arası %29,7 (30 kişi), 2-3 saat arası %10,9 (11 kişi), 3-4 saat arası %14,9 (15 kişi), 4 saat üstü %16,8 (17 kişi) olarak tespit edilmiştir.

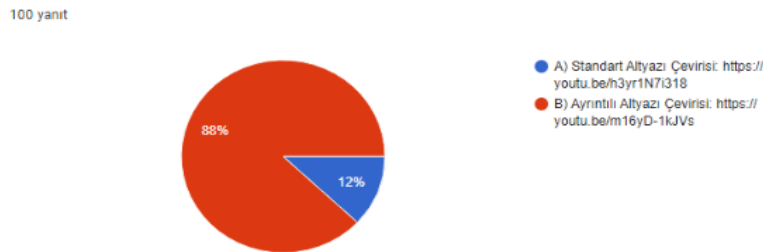
Buraya kadar olan sorular Bölüm 1 içerisinde yer alan soruları kapsamaktadır. Bundan sonraki sorular ise Bölüm 2 içerisinde yer alan sorulardır. Bu çerçevede anket çalışması Bölüm 2 içerisinde yer alan soruları incelemeye çalışalım.

Grafik 7: Anket Çalışması Bölüm 2 - 1.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

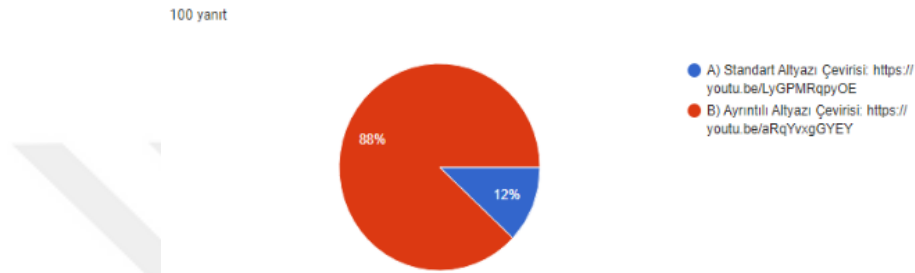
Anket çalışması Bölüm 2 içerisinde yer alan 1.Soru içerisinde ankete katılan bireylere bir film kesitinin hem standart altyazı çevirisi hem de ayrıntılı altyazı çevirisi seçenekleri sunulmuştur. Bu çerçevede bu bireylere hangi altyazı çevirisi seçeneğinin kendilerine daha anlaşılır geldiği sorulmuştur. Bu soruyu toplam 101 kişi cevaplandırmıştır. Bu kapsamda standart altyazı çevirisi seçeneğini seçen kişilerin oranı %14,9 (15 kişi), ayrıntılı altyazı çevirisi seçeneğini seçen kişilerin oranı %85,1 (86 kişi) olarak tespit edilmiştir.

Grafik 8: Anket Çalışması Bölüm 2 - 2.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

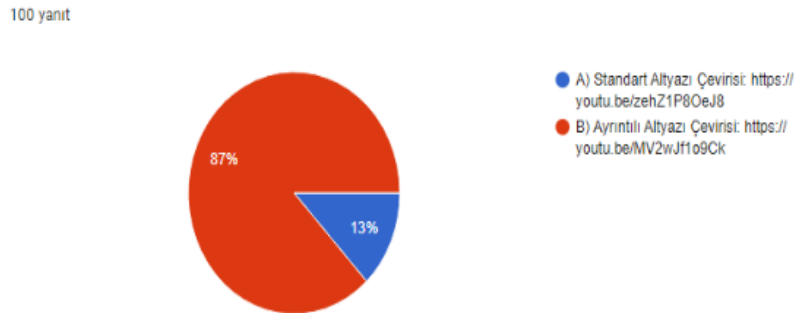
Anket çalışması Bölüm 2 içerisinde yer alan 2.Soru içerisinde ankete katılan bireylere bir film kesitinin hem standart altyazı çevirisi hem de ayrıntılı altyazı çevirisi seçenekleri sunulmuştur. Hangi altyazı çevirisi seçeneğinin kendilerine daha anlaşılır geldiği sorulmuştur. Toplam 100 kişi bu soruyu cevaplamıştır. Bu çerçevede standart altyazı çevirisi seçeneğini seçen kişilerin oranı %12 (12 kişi), ayrıntılı altyazı çevirisi seçeneğini seçen kişilerin oranı %88 (88 kişi) olarak tespit edilmiştir.

Grafik 9: Anket Çalışması Bölüm 2 - 3.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

Anket çalışması Bölüm 2 içerisinde yer alan 3.Soru içerisinde ankete katılan bireylere bir film kesitinin hem standart altyazı çevirisi hem de ayrıntılı altyazı çevirisi seçenekleri sunulmuştur. Bu bireylere hangi altyazı çevirisi seçeneğinin kendilerine daha anlaşılır geldiği sorulmuştur. Bu çerçevede standart altyazı çevirisi seçeneğini seçen kişilerin oranı %12 (12 kişi), ayrıntılı altyazı çevirisi seçeneğini seçen kişilerin oranı %88 (88 kişi) olarak tespit edilmiştir.

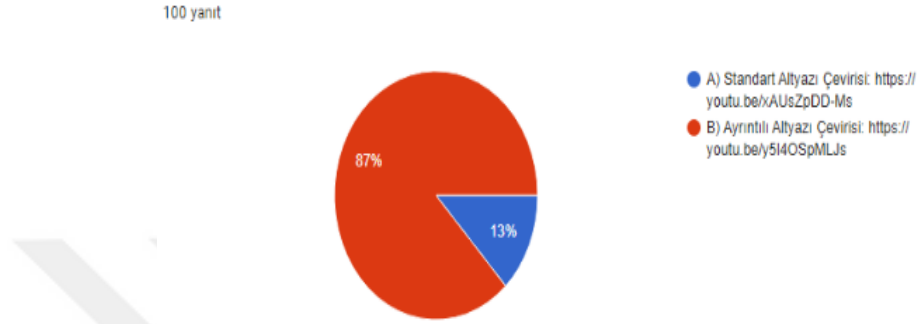

Grafik 10: Anket Çalışması Bölüm 2 - 4.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

Anket çalışması Bölüm 2 içerisinde yer alan 4.Soru içerisinde ankete katılan bireylere bir film kesitinin hem standart altyazı çevirisi hem de ayrıntılı altyazı çevirisi seçenekleri

sunulmuştur. Bu çerçevede hangi altyazı çevirisi seçeneğinin kendilerine daha anlaşılır geldiği sorulmuştur. Bu kapsamda standart altyazı çevirisi seçeneğini seçen kişilerin oranı %13 (13 kişi), ayrıntılı altyazı çevirisi seçeneğini seçen kişilerin oranı %87 (87 kişi) olarak tespit edilmiştir.

Grafik 11: Anket Çalışması Bölüm 2 - 5.Soru Sonuçları

Kaynak: Uygulanan Anket Çalışması Sonuç Verileri

Anket çalışması Bölüm 2 içerisinde yer alan 5.Soru içerisinde ankete katılan bireylere bir film kesitinin hem standart altyazı çevirisi hem de ayrıntılı altyazı çevirisi seçenekleri sunulmuştur. Bu çerçevede her iki altyazı çevirisi çevirisinden hangisinin kendilerine daha anlaşılır geldiği sorulmuştur. Bu kapsamda standart altyazı çevirisi seçeneğini seçen kişilerin oranı %13 (13 kişi), ayrıntılı altyazı çevirisi seçeneğini seçen kişilerin oranı %87 (87 kişi) olarak tespit edilmiştir.

Anket çalışması içerisinde Bölüm 1’de ankete katılan bireylerin genel profili tespit edilmeye çalışılmıştır. Görüldüğü üzere, anket çalışmasına katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğunun %62,4 (63 kişi) ile kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Anket çalışmasına katılan bireylerin yaş aralığının %29 (29 kişi) ile 65 yaş üstü bireylerin ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumlarının ise %55,4 (51 kişi) ile ilkokul ağırlıkta olduğu görülmektedir. Ankete katılan bireylerin, film, dizi gibi görsel-işitsel metinleri %56,4 (57 kişi) ile daha çok televizyondan takip ettikleri görülmektedir. Daha çok ise %50 ile belgesel türü içerikleri takip ettikleri tespit edilmiştir. Bir diğer taraftan %29,7 (30 kişi) ile 1-2 saat arası film dizi veya video gibi görsel-işitsel metinler ile vakit geçirdikleri görülmektedir.

Bölüm 2 ise bu çalışma için önemli bir nokta teşkil etmektedir. Nitekim işitme engelli bireylerin ayrıntılı altyazı çevirisine ihtiyaçlarının olup olmadığını ortaya koyabilmek adına önemlidir. Bu çerçevede, bölüm 2’de yer alan birinci içerikte %85,1 (86 kişi) çoğunluğun ayrıntılı altyazı çevirisi tercih ettiği görülmektedir. Ankete katılan bireylerin %88 (88 kişi) ile ikinci içerikte de büyük bir çoğunluğun ayrıntılı altyazı çevirisini tercih ettiği anlaşılmaktadır. Üçüncü içerikte de %88 (88 kişi) ile ayrıntılı altyazı çevirisinin tercih edildiği görülmektedir. Dördüncü içerikte ise %87 (87) ile ayrıntılı altyazı çevirisinin tercih edildiği görülmektedir. Beşinci içerikte ise %87 (87) ile ayrıntılı altyazı çevirisinin tercih edildiği görülmektedir.

Bu çerçevede elde edilen sonuçlarda da görüldüğü üzere, ankete katılan bireylerin büyük bir çoğunluğu ayrıntılı altyazı çevirisinin kendilerine daha çok hitap ettiğine yönelik şıkları işaretledikleri görülmektedir. Bu sonuçlar ile birlikte genel bir değerlendirmeye ve bu çerçevede yapılacak olan önerilere sonuç bölümünde yer verilecektir.

SONUÇ

Günümüz şartları içerisinde gelişen teknolojik gelişmeler sayesinde birçok olanağa kavuşulmuş olduğu söylenilebilir. Bunlardan biride gelişen teknolojik gelişmeler ile birlikte giderek daha da geniş kitlelere hitap ettiği düşünülen görsel-işitsel metinlerdir. Çünkü görsel-işitsel metinler içerisinde bulunan film, dizi veya video gibi içerikler sayesinde bireyler, bilgi sahibi olmak istediği veya merak ettiği kültürleri daha yakından tanıma olanağına kavuşmuş oldukları söylenebilir. Nitekim gelişen teknolojik olanaklar sayesinde bireyler, farklı bir ülkede üretilen görsel-işitsel metinleri, bir diğer ifadeyle dünyanın diğer ucunda yer alan herhangi bir kültürü veya o kültüre ait içerikleri daha kolay bir şekilde takip etme veya inceleme fırsatını elde etmiş oldukları söylenebilir. Elbette geçmiş dönemlerde televizyon vasıtasıyla izlenebilen içerikler, gelişen teknolojik olanaklar ile birlikte daha geniş kitleler tarafından izlenebilme olanağına kavuşmuş oldukları söylenebilir. Bir diğer ifadeyle herhangi bir film veya dizi gibi içeriklerin, televizyon vasıtasıyla izlenebilen dönemlere göre, günümüz olanakları çerçevesinde, örneğin bir akıllı telefon sayesinde bile ilgili içeriği izleme olanağına kavuşulmuş olduğu dile getirilebilir. Günümüz teknolojisi izlemek istenilen ilgili içerikleri takip etme konusunda bize bu tür kolaylıkları sağladığı söylenebilir.

Bir diğer taraftan ise birçoğumuzun kolaylıkla takip ettiği film veya dizi gibi içerikleri, izlerken anlama konusunda zorlanabilecek bireylerde bulunabilmektedir. Bu bireyler işitme engeli olan bireylerdir. İşitme engelli bireyleri ve sağır bireyleri bu çalışma, bir diğer ifadeyle tez çalışması kapsamında, işitme engeli olan bireyler adlı başlık çerçevesinde incelenmiştir. Bu başlık altında incelenmesinin bazı nedenleri bulunmaktadır. Nedenlerden biri bu çalışmanın, bir diğer ifadeyle bu tez çalışmasının bölümlerinden biri olan Bölüm 2 içerisinde belirtilmiştir. Ancak yeniden ifade etmek gerekirse eğer; normalde işitme engelli bireyler ve sağır bireyler kavramları farklı iki kitleyi, bir diğer ifadeyle iki farklı grubu temsil etmektedirler. Çünkü bu çalışma için yapılmış olan araştırmalar ve bu çalışma içerisinde yer verilen çalışmalar kapsamında her iki grubun kendine göre farklı ihtiyaçlarının olabileceği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda her iki grubu ayırmak adına bu çalışmanın başlığı buna göre oluşturulmuştu, ancak bu çalışma içerisinde yer alan anket çalışması için Sakarya Üniversitesi, Etik Kuruluna başvurulduğunda, sağır ifadesi uygun görülmediğinden hem tez başlığından hem de anket

alışması içerisinden çıkartılmaları istenmiştir. Bu çerçevede tez başlığı, tez içerisinde yer alan başlıklardan ve anket çalışması içerisinde yer alan sağır ifadeleri kaldırılmıştır. Ancak her iki grubun farklı iki grubu temsil etmesinden dolayı metin içerisinde açıklanması gerektiği etik kurul görevlisine belirtilmiştir. Konu ile ilgili etik kurulu görevlisinden kullanılmaması yönünde olumsuz geri dönüş alınmamıştır. Görevli, sadece tez başlığı ve anket çalışması içerisinden bu ifadenin kaldırılmasının talep edildiğini ve bu işlem yapıldıktan sonra etik kurul izninin (bkz. Ek 2 ve Ek 3) verilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda ilgili düzenlemeler yapılmış olup, metin içerisinde her iki grup, işitme engeli olan bireyler başlığı altında incelenmiştir. Tez çalışmasının eski ve yeni (şuan ki) ismi karşılaştırılmak istenilmesi durumunda bu çalışma içerisinde yer alan Bölüm 2'nin başladığı sayfa içerisinde (s.39) yer alan dipnot kapsamında ilgili bilgiler incelenebilir.

Belirtilmesi gereken bir diğer bilgi ise her iki grubu işitme engeli olan bireyler başlığı altında incelenmesinin sebebi ise her iki grubunda işitmeye karşı bir engelinin olduğunu vurgulamaktı. Bir diğer ifadeyle işitme engeli olan bireyler başlığı oluşturulurken, başlık içerisinde yer alan engel kavramının işitmeye karşı bir engelin olmasını vurguladığından dolayı tercih edilmiştir. Bu çerçevede bu alt başlık içerisinde yer alan gruplardan biri işitme engelli bireyler, diğer ise sağır bireyler olarak ifade edilebilir. İşitme engeli olan bireyler içerisinde bulunabilecek alt grupların her birinin farklı ihtiyaçları olabilir. Dolayısıyla izleyebilecekleri herhangi bir içerik içerisinde içeriği anlama konusunda kimi noktalar kendisinde eksik kalabilir ve içeriğin bütününü anlama konusunda zorluklar yaşayabilmektedir. Bu çerçevede çalışması kapsamında yer alan ayrıntılı altyazı çevirisi ile bu bireylerin izleyebilecekleri herhangi bir görsel-işitsel metin içerisinde anlam bütünlüğünü anlama konusunda zorluk yaşayabileceği düşünülen durumlarda ilgili bilgileri altyazı olarak belirterek, eksik kalabilecek noktalar konusunda yardımcı olabileceği söylenebilir. Nitekim bu çalışma içerisinde yer alan bilgilerde de görüldüğü üzere, ayrıntılı altyazı çevirisi ile bu bireylerin izleyebilecekleri içeriklerde yaşayabilecekleri zorluklar karşısında, bu zorlukları gidermeye çalışarak, içeriği en iyi şekilde anlamaları sağlanmaya çalışılmaktadır.

İşitme engeli olan bireyler başlığı içerisinde yer verilen ilgili bireyler için bu çalışma içerisinde yer alan ilgili çalışmalarda da görülebileceği üzere, farklı ülkelerde bu bireylere yönelik olarak birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu bireylere yönelik olarak

televizyonda izleyebilecekleri film veya dizi gibi içerikleri anlamalarına yardımcı olabilecek altyazıların yerleştirilmesi veya televizyondaki haberleri izlerken altyazı ile desteklenmesi ile ilgili çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bunların yanında üniversitelerde bu bireylere yönelik altyazı çevirileri konusunda derslerin veya bu bireyler ile ilgili çeviri eğitimi veren bölümlerin olduğu görülmektedir. Ayrıca bu bireylere yönelik olarak uygulamalarında geliştirildiği ifade edilmektedir. Bu uygulamalar ile işitme engelli bir bireyin telefon veya tablet gibi cihazların içerisinde yükleyeceği bu uygulamalar ile dilediği takdirde ilgili içeriği sesli betimleme olarak veya altyazılı olarak kendi cihazı üzerinden takip edebilme olanağının olduğu vurgulanmaktadır. Elbette daha birçok örnek bu çerçevede dile getirilebilmektedir.

Bir diğer taraftan ise yurt içindeki gelişmeleri incelenmesi, hangi çalışmaların olduğunu veya yapıldığını görülmesini sağlayacaktır. Elbette yurt içinde de bu alana yönelik olarak çalışmalar bulunmaktadır. RTÜK'ün bu konularda önemli çalışmaları olduğu görülmektedir. Bu bireylere yönelik olarak bazı kanalların kendi televizyon kanallarında veya kendi internet sitelerinde sundukları içeriklerde ayrıntılı altyazı çevirisi desteği sunduğu görülmektedir. SEBEDER'in bu konuda önemli çalışmaları olduğu tespit edilmiştir. Akademisyenlerin bu konuda çalışmaların olduğu görülmektedir.

Ancak bu çalışmaların yanında ayrıntılı altyazı çevirisi işitme engelli bireylere yönelik olarak yapıldığından bu altyazı çevirisi türüne yönelik olarak eğitimin verilmesi büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Nitekim hitap ettiği kitle, normal düzeyde işiten bireylerden daha farklı ihtiyaçları olabileceğinden, bu konuda ilgili eğitimin verilmesi bu bağlamda önem taşımaktadır. Bu çerçevede, üniversitelerde bu altyazı çevirisi türüne yönelik olarak bir ders veya dersler çatısı altında ele alınıp alınmadığı ile ilgili olarak yurt içinde yer alan ve çeviri eğitimi veren ön lisans ve lisans bölümleri incelenmiştir. Bu çalışma içerisinde yer alan sonuçlardan da görüleceği üzere, ön lisans düzeyinde çeviri eğitimi veren bölümlerde doğrudan katkı sağlayan ders veya dersler ile ilgili tespit edilen oran % 0, lisans düzeyinde ise % 4,5 olarak tespit edilmiştir. Kısmen katkı sağlayan ders veya dersler ile ilgili oranda ön lisans düzeyinde çeviri eğitimi veren bölümlerde tespit edilen oran % 80, lisans düzeyinde ise bu oran % 47,2 olarak tespit edilmiştir. Kısmen katkı sağlayan ders veya dersler ile ilgili parametre, ayrıntılı altyazı çevirisi ile ilgili daha sonra çalışmak isteyen çeviri eğitimi alan öğrencileri katkı sağlayabilecek altyazı çevirisi eğitimi veya ayrıntılı altyazı çevirisine katkı sağlayacak ders veya dersleri kapsamaktadır.

Elbette bu parametre ile ayrıntılı altyazı çevirisi eğitimine daha sonradan yönelebilecek olan, ayrıntılı altyazı çevirisi ile ilgili bilgi sahibi olmak isteyen veya ayrıntılı altyazı çevirisine katkı sağlayabilecek ders veya dersler olarak görülebileceklerinden dolayı olumlu katkı sağlayabilecekleri düşünülmektedir. Ancak bu çalışmada asıl odak noktası olarak alınan parametre, doğrudan katkı sağlayan ders veya dersler ile ilgili parametredir. Bu çalışma içerisinde de görüldüğü üzere, bu parametre ile ilgili olarak oranların hem ön lisans (% 0) hem de lisans düzeyinde (% 4,5) düşük olduğu ifade edilebilir. Elbette hiçbir bölüm bu çerçevede eleştirilmemektedir. Nitekim her bölümün öğrencilerine kazandırmak istediği ve bu kapsamda kendi sistemine göre oluşturmuş olduğu bir müfredat veya odak noktası bulunabilmektedir. Ancak dünya üzerinde farklı ülkelerde bu bireylere yönelik olarak birçok çalışmanın yanı sıra, yurt içinde de bu yönde çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu çerçevede, çalışma içerisinde yer verilen bilgiler içerisinde de görüleceği üzere, hem yurt içindeki nüfus oranları hem de dünya genelinde yer alan nüfuslarına göre bu bireylerinde, yani işitme engeli olan bireylerin, daha çok dikkate alınmaları gerektiği bu çerçevede söylenilebilir. Bu konuda, çalışma içerisinde yer verilen çalışmalarda da görüldüğü üzere, birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Ancak bu bireylere yönelik olarak altyazı çevirisi konusunda çalışmaların fazlalaşması, bu bireylere yönelik farkındalığın daha da artmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Böylece film veya benzeri türler gibi izleyebilecekleri görsel-işitsel metinlere yönelik altyazı çevirisi çalışmalarının artmasına ve ilgili içerikleri anlamalarına yardımcı olabilecek çalışmaların geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Nitekim bu bireyler ile yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen verilerde de görülebileceği üzere, ayrıntılı altyazı çevirisine sahip içeriklerin kendileri için daha anlaşılabilir olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Buraya kadar ifade edilenler göz önüne alındığında, çeviri eğitimi veren bölümlerin ilgili ders veya dersler altında bu bireylere yönelik olarak ayrıntılı altyazı çevirisine katkı sağlayacak, bu konuda bilgi veya eğitim olanağı oluşturması bu bireyler için önemli bir noktada bulunabileceği söylenebilir. Çünkü günümüz dünyasında film, dizi veya benzeri birçok içeriğe ulaşabilme ve izleme olanağına sahip olunduğu dile getirilebilir. Durum böyle olunca normal düzeyde işiten bireyler kadar, işitme engeli olan bireylerinde bu içeriklere ulaşabilme olanağına sahip olsalar da, ilgili içeriği anlama konusunda gereken altyapı oluşturulmadığı veya gerekli çalışmaların olmadığı durumlarda, ilgili içeriği anlama veya

ilgili içeriğe erişme konusunda zorluklar yaşayabilmektedirler. Bu yüzden çeviri eğitimi veren bölümlerin ayrıntılı altyazı çevirisine ilgili ders veya dersler altında yer vermesi, bu bireylere yönelik olarak ayrıntılı altyazı çevirisi alanında çalışmak isteyen çeviri bölümü öğrencilerine bu alan hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca ders içerisinde yapılabilecek ayrıntılı altyazı çevirisi uygulamaları ile bu alan hakkında ön bilgiye sahip olabilecek ve işitme engeli olan bireyler ile ilgili bilgi sahibi olmasına yardımcı olacaktır. Bu kapsamda çeviri eğitimi veren bölümlerde ilgili ders veya dersler altında ayrıntılı altyazı çevirisi alanı ile ilgili eğitimin verilmesi bu çerçevede önerilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abisel, N. (2019). *Sessiz Sinema*. Ankara: De Ki Basım Yayım Ltd. Şti.
- Akalın, R. (2018). *Çeviri Kuramından Çeviri Eğitime-Akademik Çeviri Eğitiminin Temel İlkelerini Belirleme*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Alsancak, F. (2018). Sağır Toplumun Sosyal Dışlanma Sorunları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58), 423-430.
- Barnhoorn, H. (2013). Informationsverlust beim audiovisuellen Übersetzen: Ein Vergleich zwischen dem Untertiteln und der Synchronisation anhand von Sunset Boulevard. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Utrecht Üniversitesi, Utrecht.
- Baş, N. (2016). *Görsel-İşitsel Çeviri. Dublaj ve Sesli Betimleme*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Bierl, V. (2016). Ähnlichkeiten und Unterschiede bei der Fernsehuntertitelung für Hörgeschädigte bei BR, ORF und SRF. Eine Analyse anhand der Krimiserie Tatort. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Viyana Üniversitesi, Viyana.
- Bogucki, Ł. (2009). Amateur Subtitling on the Internet. *Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen*. (Ed.) J. Diaz Cintas ve G. Anderman, Basingstoke: Palgrave Macmillan. 49-57.
- Bozkurt, S. S. & Okayayuz, A. Ş. (2020). Türkiye’de Sağır ve İşitme Engelli Çocuklar için Ayrıntılı Altyazı Çevirisi Hakkında Bir Araştırma: Uygulamada Sadeleştirme. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, (29), 139-160.
- Carroll, M. ve Ivarsson, J. (1998). *Code of Good Subtitling Practice*. European Association for Studies in Screen Translation.
- Chaume, F. (2013). The turn of audiovisual translation: New audiences and new Technologies. *Translation Spaces* 2. 105-123.
- Çevirir, N. & Yakışan, S. (1994). Sinemanın Tarihsel Gelişimi ve İzleyici Profili Üzerine Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 6(6), 131-142.
- Dalbudak, Ş. (2018). İşitme Engelliler İçin Dil İçi Ayrıntılı Altyazı Uygulamaları. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, (26), 60-76.
- Díaz Cintas, J. & Remael, A. (2014). *Audiovisual Translation: Subtitling*. New York: Routledge.
- Ersoy, H. (2012). *Kavram, Kuram ve Süreç Açısından Tercüme Etkinliği*. Ankara: Araştırma Yayınları.
- Eruz, S. E. (2008). *Akademik Çeviri Eğitimi. Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

- Gaga, E. (2019). Türkiye’de Altyazı Çevirisi Eğitimi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Gürçağlar, Ş. T. (2019). *Çevirinin ABC’si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Jüngst, H. E. (2010). *Audiovisuelles Übersetzen. Ein Lehr- und Arbeitsbuch*. Tübingen: Narr Verlag.
- Köprülü, S. G. (2016). Görsel-İşitsel Çeviri. *International Journal of Languages Education*, 4(1), 160-170.
- Köprülü, S. G. (2021). *Görsel-İşitsel Çeviri*. İstanbul: Hiperyayın.
- Kurt, Ş. (2018). Sinema İzleme Kültürü ve Toplumsal Gelişimi. *Asya Studies*, 4(4), 23-38.
- Méan, Y. M. (2011). Einheitliche Untertitel für Hörgeschädigte im deutschsprachigen Fernsehen - Chance oder Utopie? Ein Vergleich der Untertitelungsrichtlinien in Deutschland, Österreich und der Schweiz. (Yüksek Lisans Tezi). Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften, Zürih.
- Neves, J. (2005). Audiovisual Translation: Subtitling for the Deaf and Hard-of-Hearing. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). School of Arts, Roehampton-University of Surrey, England.
- Neves, J. (2009) Interlingual Subtitling for the Deaf and Hard of Hearing, Audiovisual Translation: Language Transfer Screen. (Ed.) J. Diaz Cintas ve G. Anderman, Basingstoke: Palgrave Macmillan. 151-169).
- O’Connell, E. (2007). Screen Translation. Kuhlweiczak, P. & Littau, K. içinde, A Companion to Translation Studies (s. 120-133). Clevedon, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters Ltd.
- Oğuz, E.S. (2011). Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 123-139.
- Okyayuz, A. Ş. (2016). *Altyazı Çevirisi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Okyayuz, A. Ş. & Kaya, M. (2017). *Görsel-İşitsel Çeviri Eğitimi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Okyayuz, A. Ş. & Dalbudak, Ş. (2018). Müzikal Filmlerin Çevirisinde Altyazı Çevirmeninin Seçenekleri Üzerine Bir İnceleme. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 24, 61-88.
- Okyayuz, A. Ş. (2019a). *Görsel-İşitsel Çeviri ve Engelsiz Erişim*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Okyayuz, A. Ş. (2019b). *Ayrıntılı Altyazı Çevirisi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Okuyayuz, A. Ş. (2021). Altyazı Çevirisinde Teknoloji Destekli Yaratıcılık Açılımı. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 30, 108-132.
- Okuyayuz, A. Ş. & Bozkurt, S. S. (2021). Çeviri Projelerinde Süreç: Engelsiz Erişim Örneği. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 31, 202-219.
- Reiter, J. (2016). „Humor in der Untertitelung am Beispiel des Films L’aile ou la cuisine“. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Viyana Üniversitesi, Viyana.
- Strasser, I. M. (2012). Möglichkeiten und Grenzen der audiovisuellen Translation am Beispiel der Serie Scrubs. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Viyana Üniversitesi, Viyana.
- Stolze, R. (2013). *Çeviri Kuramları Giriş* (6 b.). (E. Durukan, Çev.) İstanbul: Değişim Yayınları. (Orijinal Çalışma Basım Tarihi: 2011).
- Şahin, A. (2015). Film Çevirilerinde Artı ve Eksileriyle Altyazı Yöntemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (37), 971-976.
- Şevik, N., Tosun, M., & Gündoğdu, M. (2016). Görsel İşitsel Metinler Bağlamında Film Çevirilerinde Yöntem Sorununun İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 275-282.
- Taban, M. (2015). Untertitelung als translatorische Handlung: Praxisfeld Untertitelung in der österreichischen Filmbranche. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Viyana Üniversitesi, Viyana.
- Tüfekçioğlu, Ö. (2013). Görsel-İşitsel Metinlerin Çevirisinde Mizah Unsurlarının Çevirisi: “Ice Age” Serisi Ve Çevirilerinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Varrone, M. C. (2012). Kultur und nationale Stereotypen. Eine kritische Untersuchung am Beispiel der Untertitelung des Filmes „Maria, ihm schmeckt’s nicht“ von Neele Vollmar. (Yüksek Lisans Tezi). Viyana Üniversitesi, Viyana.
- Yıldız, S. G. M. (2018). Kültürün Mekânsal Değişimler Üzerindeki Etkisi. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 4(3), 173-184.
- Yücel, F. (2016). *Çevirinin Tarihi*. İstanbul: Çeviribilim Yayınları.
- Zeytinkaya, D. (2018). Görsel-İşitsel Çeviri Kapsamında Altyazı Çevirisi. *Social Sciences Studies Journal*, 4 (22), 4135-4142.

İnternet Kaynakları ve Görsel-İşitsel Kaynaklar

Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.atu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=10&curSunit=11133#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Erişim Adresi.
<https://obs.agri.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=99&curSunit=6173#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı - Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
(2021). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni Haziran-2021.
https://www.aile.gov.tr/media/85040/eyhgm_istatistik_bulteni_haziran_2021.pdf, Erişim Tarihi: 21.08.2021

Akman, C. (2019). Sinemanın Kısa Tarihi.
https://medium.com/@can_akman/sineman%C4%B1n-k%C4%B1sa-tarihi-e6d838f25fb0, Erişim Tarihi: 08.11.2020

Amasya Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.amasya.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=12&curSunit=91762#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Ankara Bilim Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://www.ankarabilim.edu.tr/tr/insan-ve-toplum-bilimleri-fakultesi-bolumler/ingilizce-mutercim-tercumanlik>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık.
<https://hacibayram.edu.tr/mtb/arapca-mutercim-tercumanlik-abd>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Japonca Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.asbu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=5&curSunit=1212#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık.
https://obs.aybu.edu.tr/oibs/ogrsis/mufredat_dersleri.aspx, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
https://obs.aybu.edu.tr/oibs/ogrsis/mufredat_dersleri.aspx, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Atatürk Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
[https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/birimDetay/2812/%C4%B0ngilizce%20M%C3%BCtercim%20ve%20Terc%C3%BCmanl%C4%B1k%20Program%C4%B1%20\(2812\)?](https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/birimDetay/2812/%C4%B0ngilizce%20M%C3%BCtercim%20ve%20Terc%C3%BCmanl%C4%B1k%20Program%C4%B1%20(2812)?), Erişim Tarihi: 18.08.2021

Atılım Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://www.atilim.edu.tr/tr/mtb/page/1758/mufredat>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Avrasya Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://bologna.avrasya.edu.tr/BilgiPaketi/dersListesi.aspx?id=72610#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

- Bartın Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. <http://ubys.bartın.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=512&culture=tr-TR>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Başkent Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. <http://truva.baskent.edu.tr/bilgipaketi/?dil=TR&menu=akademik&inner=katalog&birim=406>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Beykent Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. <https://obs.beykent.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=01&curSunit=1660#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Beykent Üniversitesi, Rusça Mütercim ve Tercümanlık. <https://obs.beykent.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=01&curSunit=1661#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Beykent Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce). <https://obs.beykent.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=06&curSunit=1675#>, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- Boğaziçi Üniversitesi, Çeviribilim (İngilizce). http://www.boun.edu.tr/tr_TR/Content/Akademik/Lisans_Katalogu/FenEdebiyat_Fakultesi/Ceviribilim_Bolumu, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. <http://bologna.ibu.edu.tr/akts/indexakts.php?&id=230&lang=tr-TR>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Bozdağ, M. (Yapımcı) ve Günay, M. (Yönetmen). (2018). Diriliş Ertuğrul, Bölüm 104 (Dizi). Türkiye: Tekden Film. TRT-Engelsiz TRT İnternet Sitesi, https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnISXsjCYfyeVYLSuZeY-D_&VIDEO_ID=diS4F6zW62Q, Erişim Tarihi: 19.03.2021
- Bozdağ, M. (Yapımcı) ve Günay, M. (Yönetmen). (2019). Diriliş Ertuğrul, Bölüm 140 (Dizi). Türkiye: Tekden Film. TRT-Engelsiz TRT İnternet Sitesi, https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnISXsjCYfyeVYLSuZeY-D_&VIDEO_ID=1fHs-Fk3Xaw, Erişim Tarihi: 19.03.2021
- BR Kanalı İnternet Sitesi, https://www.br.de/mediathek/sendungen_a-z/f, Erişim Tarihi: 18.03.2021
- Çağ Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. <https://www.cag.edu.tr/tr/fen-edebiyat-fakultesi-ingilizce-mutercim-ve-tercumanlik#fen-edebiyat-fakultesi-ingilizce-mutercim-ve-tercumanlik-ders-programi>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Çağ Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce). <https://www.cag.edu.tr/tr/meslek-yuksek-okulu-uygulamali-ingilizce-ve->

cevirmenlik#meslek-yuksek-okulu-uygulamali-ingilizce-ve-cevirmenlik-ders-programi, Erişim Tarihi: 16.08.2021

Çankaya Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://bilgipaketi.cankaya.edu.tr/Curriculum?ProgramId=157351>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

ÇeviriBlog-Çeviriye Dair Ne Varsa. (2020). Türk İşaret Dili ve Sağır Kültürü.
<https://www.ceviriblog.com/2020/04/28/turk-isaret-dili-ve-sagir-kulturu/>, Erişim Tarihi: 01.02.2021

Cruise T., Abrams J. J., Burk, B., Ellison, D., Goldberg, D., Granger,D., McQuarrie, C.(Yapımcılar) ve McQuarrie, C. (Yönetmen). (2018). Mission: Impossible Fallout (Film). Amerika Birleşik Devletleri: Paramount Pictures.
https://www.imdb.com/title/tt4912910/?ref =nv sr srsrg_0

Das Erste Kanalı İnternet Sitesi, <https://www.ardmediathek.de/untertitel>, Erişim Tarihi: 06.03.2022

Doğu Akdeniz Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://www.emu.edu.tr/tr/programlar/ingilizce-mutercim-tercumanlik-lisans-programi/890?tab=curriculum>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Doğuş Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.dogus.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=3805#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
https://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2021-2022/tr/bolum_10160_tr.html, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Ege Üniversitesi, Almanca Mütercim ve Tercümanlık.
<http://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/115/2710/932001>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Ege Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<http://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/116/2711/932001>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<http://imt.fsm.edu.tr/>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Feige, K. (Yapımcı) ve Black, S. (Yönetmen). (2013). Iron Man 3 (Film). Amerika Birleşik Devletleri: Marvel Studios.
https://www.imdb.com/title/tt1300854/?ref =nv sr srsrg_0

FOX. FOX Engelsiz İzle İnternet Sitesi, <https://www.fox.com.tr/Engelsiz-Izle/haber/1456/FOX-tan-bir-ilk-Isitme-ve-gorme-engelli-izleyiciler-icin-yeni-uygulama>, Erişim Tarihi: 18.02.2021

Giresun Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://ubs.giresun.edu.tr/ogrenci/ebp/organizasyon.aspx?kultur=tr-TR&Mod=0&ustbirim=16&birim=7&altbirim=-1&program=1470&organizasyonId=362&mufredatTurId=932001>, Erişim Tarihi: 16.08.2021

Girne Amerikan Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://www.gau.edu.tr/beseri-bilimler-fakultesi/mutercim-tercumanlik-bolumu.html>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Google Ana Sayfası. (t.y.) <https://www.google.com.tr/>, Erişim Tarihi: 14.06.2021

Hacettepe Üniversitesi, Almanca Mütercim ve Tercümanlık.
http://akts.hacettepe.edu.tr/ders_listesi.php?prg_ref=PRGRAM_000000000000000000000091&birim_kod=514&submenuheader=2&prg_kod=514, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Hacettepe Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık.
http://akts.hacettepe.edu.tr/ders_listesi.php?prg_ref=PRGRAM_000000000000000000000090&birim_kod=512&submenuheader=2&prg_kod=512, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Hacettepe Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
http://akts.hacettepe.edu.tr/ders_listesi.php?prg_ref=PRGRAM_000000000000000000000089&birim_kod=511&submenuheader=2&prg_kod=511, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Haliç Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.halic.edu.tr/oibs/bologna/progCourses.aspx?lang=tr&curSunit=1033>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, İngilizce, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık.
<https://stars.bilkent.edu.tr/homepage/courses.php?DEPT=TRIN>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık.
<http://ebs.29mayis.edu.tr/Pages/CoursePlan.aspx?lang=tr-TR&academicYear=2020&facultyId=1&programId=4&menuType=unit>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<http://ebs.29mayis.edu.tr/Pages/CoursePlan.aspx?lang=tr-TR&academicYear=2020&facultyId=1&programId=5&menuType=unit>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

İstanbul Arel Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://eobs.arel.edu.tr/program/mutercim-tercumanlik-bolumu/117/ders-planı>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

İstanbul Arel Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://eobs.arel.edu.tr/program/uygulamali-ingilizce-ve-cevirmenlik-programi/271/ders-plani>, Erişim Tarihi: 16.08.2021

İstanbul Atlas Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
https://ois.atlas.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/0401001/menu_id/p_17/tip/L/ln/tr/submenuheader/2, Erişim Tarihi: 18.08.2021

İstanbul Aydın Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık.
<https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=1012&DersTuru=0&ln=tr>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

İstanbul Aydın Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=201&DersTuru=0&ln=tr>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

İstanbul Aydın Üniversitesi, Rusça Mütercim ve Tercümanlık.
<https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=202&DersTuru=0&ln=tr>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

İstanbul Aydın Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=103&DersTuru=0&ln=tr>, Erişim Tarihi: 16.08.2021

İstanbul Aydın Üniversitesi, Uygulamalı İspanyolca Çevirmenlik (İspanyolca).
<https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=104&DersTuru=0&ln=tr>, Erişim Tarihi: 16.08.2021

İstanbul Aydın Üniversitesi, Uygulamalı Rusça Çevirmenlik.
<https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=105&DersTuru=0&ln=tr>, Erişim Tarihi: 16.08.2021

İstanbul Gelişim Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://gbs.gelisim.edu.tr/ders-plani-18-356-1>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://myo.gelisim.edu.tr/bolum/uygulamali-ingilizce-cevirmenlik-307/mufredat>, Erişim Adresi: 16.08.2021

İstanbul Medipol Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://mebis.medipol.edu.tr/ProgramBilgi/ProgramBilgileri?pBolumOID=x1J0DIrLUQq3XQaQqsftLHWZXDY1GnegyyvXliBtn%7C19y6Eka7Y918CnAr4I26ce&lang=tr>, Erişim Tarihi: 16.08.2021

İstanbul Okan Üniversitesi, Çince Mütercim ve Tercümanlık.
https://ois.okan.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/0105001/menu_id/p_38/tip/L/ln/tr/submenuheader/2, Erişim Tarihi: 18.08.2021

- İstanbul Okan Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
https://ois.okan.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/0101001/menu_id/p_38/tip/L/ln/tr/submenuheader/2, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- İstanbul Okan Üniversitesi, Rusça Mütercim ve Tercümanlık.
https://ois.okan.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/0104001/menu_id/p_38/tip/L/ln/tr/submenuheader/2, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://www.istun.edu.tr/tr/ingilizce-mutercim-ve-tercumanlik>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://www.sisli.edu.tr/uygulamali-ingilizce-ve-cevirmenlik-programi-mufredat/>, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- İstanbul Üniversitesi, Almanca Mütercim ve Tercümanlık.
[http://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16926&birim=almanca_mutercim_ve_tercumanlik_lisans_programi_\(orgun_ogretim\)&yil=2020](http://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16926&birim=almanca_mutercim_ve_tercumanlik_lisans_programi_(orgun_ogretim)&yil=2020), Erişim Tarihi: 18.08.2021
- İstanbul Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık.
[http://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16928&birim=fransizca_mutercim_ve_tercumanlik_lisans_programi_\(orgun_ogretim\)&yil=2020](http://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16928&birim=fransizca_mutercim_ve_tercumanlik_lisans_programi_(orgun_ogretim)&yil=2020), Erişim Tarihi: 18.08.2021
- İstanbul Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
[http://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16929&birim=ingilizce_mutercim_ve_tercumanlik_lisans_programi_\(orgun_ogretim\)&yil=2020](http://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16929&birim=ingilizce_mutercim_ve_tercumanlik_lisans_programi_(orgun_ogretim)&yil=2020), Erişim Tarihi: 18.08.2021
- İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://www.yeniuyyil.edu.tr/Bolumler/IngilizceMutercimTercumanlikLisansProgrami.aspx>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- İstinye Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://fef.istinye.edu.tr/tr/bolumler/mutercim-tercumanlik/ders-plani>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- İzmir Ekonomi Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://dti.ieu.edu.tr/tr/curr>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- İzmir Ekonomi Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://ects.ieu.edu.tr/new/akademik.php?sid=curr>, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://ogrenciweb.kavram.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=2&curSunit=5631#>, Erişim Tarihi: 16.08.2021

- Kafkas Üniversitesi, İngilizce, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obsyeni.kafkas.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=2&curSunit=10088#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Karabük Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://obs.karabuk.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=5200&curSunit=5862#>, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://www.istiklal.edu.tr/mutercim/ogretim-programi>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Kanal D. Engelsiz Kanal D İnternet Sitesi. <https://engelsiz.kanald.com.tr/>, Erişim Tarihi: 18.02.2021
- Kastamonu Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://obs.kastamonu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=62&curSunit=8193#>, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- Kapadokya Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://bilgipaketi.kapadokya.edu.tr/Pages/Courses.aspx?lang=tr-TR&academicYear=2021&facultyId=7&programId=3&menuType=unit>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Almanca Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.kmu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=20&curSunit=12588#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.kmu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=20&curSunit=12590#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Kerner, J. (Yapımcı) ve Gosnell R. (Yönetmen). (2011). The Smurfs (Film). Amerika Birleşik Devletleri: Columbia Pictures.
https://www.imdb.com/title/tt0472181/?ref=nm_sr_srsrg_0
- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi. Mütercim-Tercümanlık (Türkçe-Rusça).
<http://dep.manas.edu.kg/department/Russian%20Language/course/courses>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Kırıkkale Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=89248#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Kırıkkale Üniversitesi, Farsça Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=89253#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

- Kırıkkale Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=89250#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Kırıkkale Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=89252#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Kırklareli Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.klu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=716284#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- KTO Karatay Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık.
<https://www.karatay.edu.tr/BolumDersListesi/MTA.html>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- KTO Karatay Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://www.karatay.edu.tr/BolumDersListesi/MTI.html>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.dpu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=26&curSunit=90907381#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<http://katalog.cbu.edu.tr/Site/SourceStructure.aspx?ProgramID=1680&lang=1>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Mardin Artuklu Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.artuklu.edu.tr/oibs/bologna/progCourses.aspx?lang=tr&curSunit=5786>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Mardin Artuklu Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://obs.artuklu.edu.tr/oibs/bologna/progCourses.aspx?lang=tr&curSunit=5440>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Marmara Üniversitesi, Almanca Mütercim ve Tercümanlık.
<https://meobs.marmara.edu.tr/ProgramTanitim/fen-edebiyat-fakultesi/almanca-mutercim-ve-tercumanlik-1296-936-0>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Marmara Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık.
<https://meobs.marmara.edu.tr/ProgramTanitim/fen-edebiyat-fakultesi/fransizca-mutercim-ve-tercumanlik-1297-937-0>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Marmara Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://meobs.marmara.edu.tr/ProgramTanitim/fen-edebiyat-fakultesi/ingilizce-mutercim-ve-tercumanlik-1298-938-0>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

- Mersin Üniversitesi, Almanca Mütercim ve Tercümanlık.
<http://oibsr.mersin.edu.tr/bologna/?id=/programme°ree=12&program=153>,
Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Mersin Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık.
<http://oibsr.mersin.edu.tr/bologna/?id=/programme°ree=12&program=156>,
Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
https://akts.mu.edu.tr/tr/program/3851#link_14, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Munzur Üniversitesi, Pertek Sakine Genç Meslek Yüksekokulu, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce)
<http://bologna.munzur.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/0/34/932001>, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- Munzur Üniversitesi, Tunceli Meslek Yüksekokulu, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce). <http://bologna.munzur.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/0/94/932001>, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- NDR Kanalı İnternet Sitesi, <https://www.ardmediathek.de/ndr/sendungen-a-bis-z/#A>, Erişim Tarihi: 17.03.2021
- Netinbag.com. (t.y.). İşitme Engelli ve Sağır Olmak Arasındaki Fark Nedir? <https://www.netinbag.com/tr/health/what-is-the-difference-between-being-hard-of-hearing-and-deaf.html>, Erişim Tarihi: 01.02.2021
- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce). <https://www.ohu.edu.tr/sosyalbilimlermyo/uygulamaliingilizce/dersplani>, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- Nişantaşı Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<http://ebp.nisantasi.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/197/375/932001>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık.
<https://ydyo.omu.edu.tr/tr/akademik/bolumler/arapca-muetercim-tercuemanlik-anabilim-dali>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Brandt, J. , Welter, I. (Yapımcılar) ve Murnberger, W. (Yönetmen). (2012). So Wie Du Bist (Film). Avusturya: ORF Studio. ORF2 HD (ORFTVTHEK) Kanalı İnternet Sitesi, <https://tvthek.orf.at/profile/So-wie-du-bist/13886581/So-wie-du-bist/14085904>, Erişim Tarihi: 23.02.2021
- Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.osmaniye.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1003&curSunit=5671#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- ÖSYM. (2021). 2021-Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. <https://www.osym.gov.tr/TR,21247/2021->

yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html, Erişim Tarihi: 15.08.2021

RBB Kanalı İnternet Sitesi, <https://www.ardmediathek.de/rbb/sendungen-a-bis-z/>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

Philipp, N. V. , Ramirez, A. (Yapımcılar) ve Dommenges, O. (Yönetmen). (2020). Die Heiland - Wir sind Anwalt, Bölüm 7 (Dizi). Almanya: Olga Film. RBB Kanalı İnternet Sitesi, <https://www.ardmediathek.de/video/die-heiland-wir-sind-anwalt/folge-7-unter-die-haut-s02-e01/rbb-fernsehen/Y3JpZDovL3JiYi1vbmxpbmUuZGUvZGllLWwlaWxhbmQvMjAyMS0wMS0wOVQyMDoxNTowMF8zYWE3YTE0OS0zZWZhLTQ2MzMtYTljOS1lMTA2NDY1MDgxN2YvZGllLWwlaWxhbmQtLS13aXItc2luZC1hbndhbHQoLTctLS11bnRlci1kaWUtaGF1dA/>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

Rietz, C. (Yapımcı) ve Muth, O. (Yönetmen) (2018). Familie Dr. Kleist, Bölüm 108 (Dizi). Almanya: Polyphon. BR Kanalı İnternet Sitesi, <https://www.br.de/mediathek/video/familie-dr-kleist-zukunft-108-av:5d8b40542bebf9001a582f63>, Erişim Tarihi: 18.03.2021

RTÜK. (2019a). Sağırın, İşitme ve Görme Engellilerin Görsel-İşitsel Medya Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesi Çalıştayı Sonuç Bildirisi. RTÜK (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu). <https://www.rtuk.gov.tr/assets/Galeri/Haberler/sagirlarin-isitme-ve-gorme-engellilerin-gorsel-isitsel-medya-hizmetlerine-erisiminin-iyilestirilmesi-calistayi-sonuc-bildirisi.pdf>, Erişim Tarihi: 09.02.2021

RTÜK. (2019b). Sağırın, İşitme ve Görme Engellilerin Yayın Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. Resmi Gazete (11 Ekim 2019). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/10/20191011-15.htm>, Erişim Tarihi: 09.02.2021

Sakarya Üniversitesi, Almanca Mütercim ve Tercümanlık. <https://ebs.sakarya.edu.tr/Birim/DersPlan/36994>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Sakarya Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. <https://ebs.sakarya.edu.tr/Birim/DersPlan/36979>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Samsun Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. <https://obs.samsun.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=5&curSunit=5066#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Scott, R. , Carnahan J., Daly, J., Liddell, M. (Yapımcılar) ve Carnahan, J. (Yönetmen). (2011). The Grey (Film). Amerika Birleşik Devletleri: Open Road Films. https://www.imdb.com/title/tt1601913/?ref=nm_sr_srsrg_0

SEBEDER. (2019a). Türkçe Dil İçi Ayrıntılı Altyazı Çevirisi Uygulamalarını Araştırma ve İyileştirme Projesi. http://sebeder.org/Turkce_Dil_Ici_Ayrintili_Altiyazi_Cevirisi_Uygulamalarini_Arastirma_ve_Iyilestirme_Projesi-391.html#gallery, Erişim Tarihi: 05.02.2021

- SEBEDER. (2019b). Sağır ve İşitme Engelliler İçin Eğitim Desteği Kaynakların Hazırlanmasına İlişkin Araştırma Projesi. http://sebeder.org/images/icerik/Sagir_ve_Isitme_Engelliler_Icin_Egitim_Deste_gi_Kaynaklarin_Hazirlanmasina_Iliskin_Arastirma_Projesi_www.sebeder.org_392.pdf, Erişim Tarihi: 31.01.2021
- SEBEDER. (2020). TRT Çocuk Kanalı – Sağır, İşitme Engelli ve Görme Engelli Çocukların Televizyon Programlarına Engelsiz Erişimi Projesi. https://sebeder.org/TRT_Cocuk_Kanali_Sagir_Isitme_Engelli_Ve_Gorme_Engelli_Cocuklarin_Televizyon_Programlarina_Engelsiz_Erisimi_Projesi-1707.html#gallery, Erişim Tarihi: 03.03.2022
- Selçuk Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık. https://www.selcuk.edu.tr/Birim/yabanci_diller_yo-mutercim_tercumanlik-mutercim_tercumanlik_arapca-yuksekokul_abd, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Selçuk Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. https://www.selcuk.edu.tr/Birim/yabanci_diller_yo-mutercim_tercumanlik-mutercim_tercumanlik_ingilizce, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Siirt Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. <https://mutercimtercumanen.siirt.edu.tr/>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Siirt Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce). <https://ydkb.siirt.edu.tr/detay/ders-icerikleri/802655466.html>, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- Stephen, D., Harries, A., Martin, P., Mackie, S., Shaw, M. B., Fox, R., Seghatchian, T., Wolarsky, N., Goss, A., Caron, B., (Yapımcılar) ve Morgan P. (Yönetmen). (2016). The Crown, 4.Sezon-8.Bölüm (Dizi). Birleşik Krallık: Netflix. https://www.imdb.com/title/tt9812712/?ref =ttep_ep8
- Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İngilizce, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık. <https://obs.cumhuriyet.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=31&curSunit=10310#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Synatschke, T. (Yapımcı) ve Baláz, E. (Yönetmen). (2017). Die Hohe Tatra – Leben am Abgrund (Belgesel). Almanya: Doclights. NDR Kanalı İnternet Sitesi, https://www.ndr.de/fernsehen/sendungen/expeditionen_ins_tierreich/Die-Hohe-Tatra-Leben-am-Abgrund,expeditionen998.html, Erişim Tarihi: 17.03.2021
- Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce). <https://obs.gop.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=44&curSunit=2001595#>, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- Toros Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. <https://bologna.toros.edu.tr/?id=/courses&program=407&sinif=1&yil=2020>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

- Trakya Üniversitesi, Almanca Mütercim ve Tercümanlık.
<http://eos.trakya.edu.tr/Pages/CoursePlan.aspx?lang=tr-TR&academicYear=2020&facultyId=12&programId=6&menuType=unit>,
Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Trakya Üniversitesi, Bulgarca Mütercim ve Tercümanlık.
<http://eos.trakya.edu.tr/Pages/CoursePlan.aspx?lang=tr-TR&academicYear=2020&facultyId=12&programId=8&menuType=unit>,
Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Trakya Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<http://eos.trakya.edu.tr/Pages/CoursePlan.aspx?lang=tr-TR&academicYear=2020&facultyId=12&programId=7&menuType=unit>,
Erişim Tarihi: 01.03.2021
- TRT. Engelsiz TRT İnternet Sitesi,
http://engelsiztrt.tv/?utm_source=trtnettr&utm_medium=medyapanel&utm_content=link&utm_campaign=nocampaign, Erişim Tarihi: 18.02.2021
- Konuk, E. (Yapımcı) ve İnci, S. (Yönetmen). (2021). Alparslan Büyük Selçuklu, Bölüm 1 (Dizi). Türkiye: Akli Film. TRT-Engelsiz TRT İnternet Sitesi,
https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnJcqcMqgiRYISE47rBKW_BF&VIDEO_ID=IjTva4XA2Jo, Erişim Tarihi: 16.02.2022
- Konuk, E. (Yapımcı) ve İnci, S. (Yönetmen). (2021). Alparslan Büyük Selçuklu, Bölüm 2 (Dizi). Türkiye: Akli Film. TRT-Engelsiz TRT İnternet Sitesi,
https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnJcqcMqgiRYISE47rBKW_BF&VIDEO_ID=o7XcsUGxqtc, Erişim Tarihi: 16.02.2022
- Konuk, E. (Yapımcı) ve İnci, S. , Konuk, E. (Yönetmenler). (2020). Uyanış Büyük Selçuklu, Bölüm 1 (Dizi). Türkiye: Akli Film. TRT-Engelsiz TRT İnternet Sitesi,
https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYYbDK7&VIDEO_ID=s9iU0pQUD08, Erişim Tarihi: 20.03.2021
- Konuk, E. (Yapımcı) ve İnci, S. , Konuk, E. (Yönetmenler). (2020). Uyanış Büyük Selçuklu, Bölüm 11 (Dizi). Türkiye: Akli Film. TRT-Engelsiz TRT İnternet Sitesi,
https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnLyU3lCDPuFzvcDtSYYbDK7&VIDEO_ID=9EKNLbaqvKs, Erişim Tarihi: 19.03.2021
- Esenkal, Y. , Öğretici, S. (Yapımcılar) ve Karaca, D. Ü. (Yönetmen). (2019). Payitaht Abdülhamid, Bölüm 92 (Dizi). Türkiye: ES Film. TRT - Engelsiz TRT İnternet Sitesi,
https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnKSTAuwPyPsyjVh4vQ_RekNe&VIDEO_ID=CaikB0giIA4, Erişim Tarihi: 19.02.2021

- Esenkal, Y. , Öğretici, S. (Yapımcılar) ve Es, Ş. (Yönetmen). (2021). Payitaht Abdülhamid, Bölüm 141 (Dizi). Türkiye: ES Film. TRT - Engelsiz TRT İnternet Sitesi, https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnKSTAuwPyPsyjVh4vQ_RekNe&VIDEO_ID=9kinmFDBkJw, Erişim Tarihi: 12.03.2022
- Esenkal, Ö. ve Öğretici, S. (Yapımcılar) ve Özdoğan, B. (Yönetmen). (2021). Barbaroslar Akdeniz'in Kılıcı, Bölüm 1 (Dizi). Türkiye: ES Film. TRT-Engelsiz TRT İnternet Sitesi, https://engelsiztrt.tv/Video.aspx?LIST_ID=PL_VIYA-L9VnIYJ0vAjHnhDgYfN40jpqlK&VIDEO_ID=ETbBoMlShW0, Erişim Tarihi: 13.03.2022
- TRT Haber. (2018). Sinema Tarihine 'Işık' Tutan İsimler: Lumiere kardeşler. <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/sinema-tarihine-isik-tutan-isimler-lumiere-kardesler-399284.html>, Erişim Tarihi: 09.11.2020
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 16.09.2020
- Ufuk Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce). http://bipa.ufuk.edu.tr/anasayfa/akademik-programlar/on-lisans/meslek-yuksekokulu/uygulamal-i-ngilizce-ve-cevirmenlik/#Department_CoursesCredits_Header, Erişim Tarihi: 16.08.2021
- Universität Klagenfurt, Fakultätszentrum Für Gebärdensprache Und Hörbehindertenkommunikation (ZGH). <https://www.aau.at/gebaerdensprache-und-hoerbehindertenkommunikation/studium-lehre/>, Erişim Tarihi: 15.02.2021
- Universität Wien, Transkulturelle Kommunikation. https://transvienna.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/z_translationswiss/Studium/Curricula/Curriculum-BA_2020.pdf, Erişim Tarihi: 15.02.2021
- Üsküdar Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık. <https://sis.uskudar.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=01&curSunit=1153#>, Erişim Tarihi: 18.08.2021
- Was Ist Was. (2021). 1895 – Die Bilder Lernen Laufen. <https://www.wasistwas.de/archiv-sport-kultur-details/1895-die-bilder-lernen-laufen.html>, Erişim Tarihi: 28.11.2021
- WHO (World Health Organization). (2011). World Report On Disability. <https://www.who.int/disabilities/world-report/2011/report.pdf>, Erişim Tarihi: 15.02.2021
- WHO (World Health Organization). (2021). Deafness and hearing loss. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/deafness-and-hearing-loss>, Erişim Tarihi: 31.03.2022
- Wolfram, S. (Yapımcı) ve Satin, D. (Yönetmen). (2021). Tierärztin Dr. Mertens, Bölüm 83 (Dizi). Almanya: Saxonia Media. Das Erste Kanalı İnternet Sitesi,

<https://www.daserste.de/unterhaltung/serie/tieraerztin-dr-mertens/videos/alles-auf-sieg-folge-83-100.html>, Erişim Tarihi: 17.03.2021

Yakın Doğu Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://fenedebiyat.neu.edu.tr/akademik/akademik-programlar/mutercim-tercumanlik-bolumu/dersler/>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Yakın Doğu Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://myo.neu.edu.tr/akademik/akademik-programlar/uygulamali-ingilizce-ve-cevirmenlik/dersler/>, Erişim Tarihi: 16.08.2021

Yaşar Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık.
<https://obs.yasar.edu.tr/oibs/bologna/progCourses.aspx?lang=tr&curSunit=401144>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Yeditepe Üniversitesi, Çeviribilimi (İngilizce).
<https://fenedebiyat.yeditepe.edu.tr/tr/ceviribilim/dersler/>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık.
<http://www.bologna.yildiz.edu.tr/index.php?r=program/view&id=201&aid=8>, Erişim Tarihi: 18.08.2021

Youtube. (t.y.) <https://www.youtube.com/>, Erişim Tarihi: 14.06.2021

Seyfried, R. (Yapımcı) ve Jauch, T. (Yönetmen) (2018). Mehr als Freunde, 7.Sezon – Bölüm 1 (Dizi). Almanya: Seven Dogs Film. ZDF Kanalı İnternet Sitesi,
<https://www.zdf.de/serien/fruehling/fruehling---mehr-als-freunde-100.html>, Erişim Tarihi: 26.03.2021

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Çaycuma Meslek Yüksekokulu, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://obs.beun.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=57&curSunit=109#>, Erişim Tarihi: 16.08.2021

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Devrek Meslek Yüksekokulu, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (İngilizce).
<https://obs.beun.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=58&curSunit=760#>, Erişim Tarihi: 16.08.2021

EKLER

Ek 1: Anket Çalışması Örneği

Ayrıntılı Altyazı Çevirisinin Görsel-İşitsel Metinlerde İşitme Engelli Bireylere Sağlayacağı Erişimin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Anket Çalışması
Değerli Katılımcı, oluşturulan bu anket soruları ile birlikte işitme engelli bireylerin günlük hayatta izleyebilecekleri film, dizi, video gibi içerikleri daha anlaşılabilir bir şekilde izlenmesini sağlayabilecek olan ayrıntılı altyazı çevirisinin öneminin ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Anketi dolduran kişilerin, ankete katılmayı ve anketi doldurmayı kabul ettikleri varsayılacaktır. Ankette kişisel bilgiler istenmemektedir. Anket sonucunda elde edilecek veriler, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çeviribilim alanında devam etmekte olan yüksek lisans tez çalışması için kullanılacaktır. Ankette yer alan sorulara verilecek olan cevaplar ile ilgili veriler, sadece bu tez çalışması kapsamında kullanılacaktır. Anketin, yaklaşık olarak 15-20 dakika arasında süreceği tahmin edilmektedir. Katkınız ve katılımınız için teşekkür ederiz.
Bölüm 1: Ankete Katılanlar İle İlgili Genel Profil Tespiti
Lütfen aşağıda yer alan sorulara, size uygun düşen şıkları işaretleyiniz.
1) Cinsiyetiniz nedir?
☐ Erkek ☐ Kadın
2) Yaş aralığınız nedir?
☐ 18 - 25 yaş arası ☐ 26 - 35 yaş arası ☐ 36 - 45 yaş arası ☐ 46 - 55 yaş arası ☐ 56 - 65 yaş arası ☐ 65 yaş üstü
3) Eğitim durumunuz nedir?
☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
4) Film, Dizi gibi içerikleri hangi kanallar üzerinden takip etmektesiniz? (İnternet Bağlantısı Üzerinden kasıt; izlediğiniz film, dizi gibi içerikleri internet bağlantısı aracılığıyla, Laptop, Tablet, Bilgisayar, Cep Telefonu gibi araçlar üzerinden mi izlemektesiniz?)
☐ Televizyon ☐ İnternet Bağlantısı Üzerinden ☐ Hem Televizyon Hem de İnternet Bağlantısı Üzerinden

5) Daha çok hangi tür içerikleri izlemektесiniz veya hoşlanmaktасınız?
(Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Aksiyon
- ☐ Animasyon
- ☐ Belgesel
- ☐ Bilim Kurgu
- ☐ Biyografi
- ☐ Dram
- ☐ Fantastik
- ☐ Gerilim
- ☐ Gizem
- ☐ Komedi
- ☐ Korku
- ☐ Macera
- ☐ Polisiye
- ☐ Romantik
- ☐ Spor
- ☐ Tarih

6) Günlük kaç saat film, dizi veya video gibi içerikler ile vakit geçirmektесiniz?

- ☐ 0-1 saat arası
- ☐ 1-2 saat arası
- ☐ 2-3 saat arası
- ☐ 3-4 saat arası
- ☐ 4 saat üstü

Bölüm 2: Lütfen Aşağıda Yer Alan İçerikleri İzleyiniz Ve Size Daha Çok Hitap Eden Altyazı Şıklarını İşaretleyiniz.

Aşağıda size bir filmin, dizinin veya benzeri bir içeriğin bir kesiti verilecektir. Belirtilen her örnek için iki ayrı altyazı seçeneği bulunmaktadır. Lütfen aşağıda yer alan ilgili içeriklerde, size daha anlaşılır gelen altyazı seçeneğini işaretleyiniz.

1) İçerik - Iron Man 3: Iron Man karakterini canlandıran Tony, yüksek teknolojiye sahip robot zırhı ile bir kaza yaşamaktadır. Onu kullanmasına yardımcı olan Jarvis isimli yapay zeka programı ile kaza sonrası ilgili diyalogları görülmektedir. Lütfen aşağıda yer alan altyazı seçeneklerinden hangisi size daha anlaşılır geliyorsa, onu seçiniz.

- ☐ A) Standart Altyazı Çevirisi: <https://youtu.be/nai5OTeH-P0>
- ☐ B) Ayrıntılı Altyazı Çevirisi: <https://youtu.be/IvbxQpZbL2U>

2) İçerik - The Grey: Bu içerikte bir uçak kazası geçiren yolcuların, uçağın ıssız diyebileceğimiz bir yere düşmesi ve oradan kurtulmak adına kurtlarla verdikleri mücadele görülmektedir. Lütfen aşağıda yer alan altyazı seçeneklerinden hangisi size daha anlaşılır geliyorsa, onu seçiniz.

- ☐ A) Standart Altyazı Çevirisi: <https://youtu.be/h3yr1N7i318>
- ☐ B) Ayrıntılı Altyazı Çevirisi: <https://youtu.be/m16yD-1kJVs>

3) İçerik - Mission: Impossible Fallout: Bu sahnede ise ajanlar yakalamış oldukları bir tutsağı kaçırıp, gözden uzak bir yerde sakladıkları görülmektedir. Lakin tutsağın üzerinde bulunan takip cihazı sayesinde halen takip edilmekte oldukları anlaşılmaktadır. Bu takip cihazını çıkararak, onları takip edenlerden kurtulmak istemektedirler. Lütfen aşağıda yer alan altyazı seçeneklerinden hangisi size daha anlaşılır geliyorsa, onu seçiniz. ☐ A) Standart Altyazı Çevirisi: https://youtu.be/LyGPMRqpyOE ☐ B) Ayrıntılı Altyazı Çevirisi: https://youtu.be/aRqYvxgGYEY
4) İçerik - The Crown: Bu içerikte, Kraliçeyi canlandıran karakter ve Milletler Topluluğu içerisinde yer alan ülkeler ile ortak yayınlanacak olan bir yazı üzerinde çalışmaktadır. Lakin kraliçenin kendi ülkesinin başbakanı, yayınlanacak olan yazı içerisinde kabul etmediği bir ifade bulunduğundan, yayınlanacak olan ortak yazı için imzasını atmamaktadır. Kraliçe'de, yayınlanacak olan yazıya imzasını atmasını sağlayacak en uygun ifadeyi bulması için bir yazardan ilgili içerik içerisinde yer alacak ve kabul edilecek bir sözcük bulmasını istemektedir. Burada yazarın uygun sözcüğü bulmak için ilgili düşünme süreci görülmektedir. Lütfen aşağıda yer alan altyazı seçeneklerinden hangisi size daha anlaşılır geliyorsa, onu seçiniz. ☐ A) Standart Altyazı Çevirisi: https://youtu.be/zehZ1P8OeJ8 ☐ B) Ayrıntılı Altyazı Çevirisi: https://youtu.be/MV2wJf1o9Ck
5) İçerik - The Smurfs: Bu içerikte ise bir filmin hikayesi ile ilgili belirli bilgilere değinen anlatıcı duyulmaktadır. Lütfen aşağıda yer alan altyazı seçeneklerinden hangisi size daha anlaşılır geliyorsa, onu seçiniz. ☐ A) Standart Altyazı Çevirisi: https://youtu.be/xAUspDD-Ms ☐ B) Ayrıntılı Altyazı Çevirisi: https://youtu.be/y514OSpMLJs

Ek 2: Etik Kurul Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 08.07.2021-43483

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-43483
Konu : 36/23 Yasin ÖZENİR

08.07.2021

Sayın Yasin ÖZENİR

İlgi : Yasin ÖZENİR 24.06.2021 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 07.07.2021 tarihli ve 36 sayılı toplantısında alınan "23" nolu karar ile Yasin ÖZENİR'in başvurusu uygun görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. İsmail HİRA
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: BSNBVCZB Fin Kodu: 12782

Belge Takip Adresi: <https://turkiye.gov.tr/ebd/ek=5783&eD=BSNBVCZB&eS=43483>

Adres: Esentepe Kampüsü 54187 Söğütözü SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryanivresisi@hs01.kep.tr

Telefon No: 0264 295 50 00 Faks No: 0264 295 50 31

e-Posta: ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ: www.sakarya.edu.tr

Bilgi için: Hamife Babacan
Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu

Ek 3: Etik Kurul Kararı Yazısı

KARAR

23. Yasin ÖZENİR'in “ İşitme Engelli Bireylere Yönelik Ayrıntılı Altyazı Çevirisi ve Ön Lisans - Lisans Programları Kapsamında Eğitim İhtiyacının Belirlenmesi ” başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda Yasin ÖZENİR'in “ İşitme Engelli Bireylere Yönelik Ayrıntılı Altyazı Çevirisi ve Ön Lisans - Lisans Programları Kapsamında Eğitim İhtiyacının Belirlenmesi ” başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Yasin Özenir	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Fen Edebiyat Fakültesi
Bölümü	Çeviribilim (Almanca)
Makale ve Bildiriler	
1. Özenir, Y. & Ersoy, H. (2021). Çeviri İşletmelerinin İnternet Sitelerinin Kalite Yönetim Sistemlerinin Kriterlerine Göre İncelenmesi: Almanya'daki ve Türkiye'deki Çeviri İşletmeleri Örneği. Journal of History School, 54, 3607-3636.	